ENCHIRIDION

TITVLORVM ALIQVOT IVRIS, VIDELICET,

De verborum & rerum ſignificatione, *ex Pandectis.*

De Regulis Iuris, *tum ex Pandectis, tum ex Decretalibus, & Sexto.*

De gradibus Affinitatis, *ex Pandectis.*

AD HAEC,

Rubricæ omnes Cæſarei & Pontificij Iuris.

*

LVGDVNI,

Apud Gulielmum Rouillium, ſub ſcuto Veneto.

1553.

2

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

DE VERBORVM SIGNIFICATIONE,

Titulus XVI. Libri L.

Pandectarum, per ordinem Alphabeti.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Vlpianus *libro* VIII.*ad edictum.*

Lex CXCIX.

ABSENTĒM ACCIPERE *debemus eum, qui nō eſt in eo loco, in quo petit̄. Nō enim trans mare abſentem deſideramus: ſed ſi fortè extra cōtinētia vrbis ſit, abeſt. cæterùm vſq; ad continentia non abeſſe videtur, ſi non latitet. Abeſſe non videtur, qui ab hoſtibus captus eſt, ſed qui à latronibus detinetur.*

Paulus *libro* XXIIII.

Lex XXXIIII.

A*Ctionis verbo etiam perſequutio continetur.*

Vlpianus *libro* VII.

Lex CXXXIX.

A*Edificia Romæ fieri etiam ea videntur, quæ in continentibus Romæ ædificiis ſiũt. Perfeciſſe ædificium is videtur, qui ita conſummauit, vt iam in vſu eſſe poßit.*

Idem *libro ad edictum.*

Lex XXVII.

A*Ger eſt locus, qui ſine villa eſt. Stipẽdium à ſtipe appellatũ eſt, quòd per ſtipes, id eſt, modica æra colligatur. Idem hoc etiam tributũ appellari Pomponius ait. Et ſanè appellatur à contributione tributum: vel ex eo, quòd militibus tribuatur.*

Paulus *libro* XII.

Lex XXVIII.

A*Lienationis verbum etiam vſuſcapionem continet. Vix eſt enim, vt non videatur alienare, qui patitur vſucapi. Eum quoq; alienare dicimus, qui non vtendo amiſit ſeruitutẽ. Qui occaſione adquirendi non vtitur, nõ intelligitur alienare: veluti qui hæreditatem omittit, aut optionem intra certum tempus datã nõ amplectitur. Oratio quæ neq; coniunctionem, neq; diſiunctionem habet, ex mente pronũciantis, vel diſiuncta vel coniuncta accipitur.*

Vlpianus *libro* LXXVII. *ad edictum.*

Lex LXVII.

A*Lienatum nõ propriè dicitur, quod adhuc*

in dominio venditoris manet: venditum tamen rectè dicitur. Donationis verbo ſimpliciter loquẽdo omnem donationẽ cõprehendiſſe videtur, ſiue mortis cauſa, ſiue non mortis cauſa fuerit.

Idem *libro* LXXIX. *ad edictum.*

Lex LXXIX.

A*Liud eſt capere, aliud accipere. Capere, cum effectu accipitur: accipere etiam ſi quis non ſic accepit, vt habeat. Ideóq; non videtur quis capere, quod eſt reſtituturus. ſic & perueniſſe propriè illud dicitur, quod eſt remanſurũ. Hæc verba, his rebus rectè præſtari, hoc ſignificant, ne quod periculum, vel damnũ ex ea re ſtipulator ſentiret.*

Idem *libro* III. *ad legem Iul. Papiam.*

Lex CXXXI.

A*Liud eſt fraus, aliud pœna. Fraus enim ſine pœna eſſe poteſt: pœna ſine fraude eſſe non poteſt. Pœna eſt *noxiæ vindicta: fraus & ipſa noxia* dicitur, & quaſi pœnæ quædã præparatio. Inter mulctam autem & pœnam, multum intereſt: quum pœna generale nomẽ ſit, & omniũ delictorũ coërcitio: mulcta ſpecialis peccati, cuius animaduerſio hodie pecuniaria eſt. Pœna autem nõ tantùm pecuniaria, verùm & capitis & exiſtimationis irrogari ſolet. Et mulcta quidem ex arbitrio eius venit, qui mulctam dicit: pœna non irrogatur, niſi quæ quaq; lege, vel quo alio iure ſpecialiter huic delicto impoſi-*

* noxæ.
*noxa.

eſt: quinimò mulcta ibi dicitur, vbi ſpecialiter pœna nō eſt impoſita. Item mulctam is dicere poteſt, cui adiudicatio data eſt. Magiſtratus enim ſolos, & præſides prouinciarum poſſe mulctam dicere, mandatis permiſſum eſt. pœnam autem vnuſquiſq; irrogare poteſt, cui huius criminis, ſiue delicti executio competit.

Idem *libro* XL.

Lex CLXXIIII.

Aliud eſt promittere furem non eſſe, aliud furto noxiáq; ſolutū. Qui enim dicit furem non eſſe, de hominis propoſito loquitur: qui furto* noxiáq; ſolutum, nemini eſſe furti obligatum promittit.*

* noxáve.

* noxáque.

Paulus *libro* II. *ad legem Iuliam.*

Lex CXXXII.

*Anniculus amittit, qui extremo anni die moritur: & conſuetudo loquendi id ita eſſe declarat. Ante diem decimum Calendarū. &, Poſt diem decimum Calendarum, * vtroq; ſermone vndecima dies ſignificat. Falſum eſt eam peperiſſe, cui mortuæ filius extractus eſt.*

*nec vtroque.

Idem *libro* II.

Lex CXXXIIII.

Anniculus non ſtatim vt natus eſt, ſed trecenteſimoſexageſimoquinto die dicitur, incipiente planè, non exacto die: quia annū ciuiliter, non ad momenta temporum, ſed ad dies numeramus.

Caius

Caius *libro* XXXIII. *ad edictum prouin.*

Lex LI.

APpellatione parentis, non tantùm pater, ſed etiam auus & proauus, & deinceps omnes ſuperiores continentur: ſed & mater, & auia, & proauia.

Paulus *libro* LXXIII. *Lex* LXXII.

APpellatione rei etiam pars continetur.

Pomponius *libro* VI. *epiſtolarum.*

Lex CCXLVI.

APud Labeonem libris * πιθανῶν *ita ſcriptum eſt: Exhibet, qui præſtat eius, de quo agitur, præſentiam. Nam etiam qui ſiſtit, præſtat eius, de quo agitur, præſentiam. Nec tamen exhibet, qui mutum aut furioſum, aut infantem exhibet: non enim poteſt videri eius præſtare præſentiam, cùm nemo ex eo genere præſens ſatis aptè appellari poteſt. Reſtituit, non tantũ qui ſolum corpus, ſed etiam qui omnem rem conditionémq; reddita cauſa præſtat, & tota reſtitutio, iuris interpretatio eſt.*

* id eſt, veriſimiliũ.

Caius *libro* XXI. *Lex* XLI.

ARmorum appellatio nõ vtiq; tantùm ſcuta, & gladios, & galeas ſignificat: ſed & fuſtes, & lapides.

Modeſtinus *libro* III. *Pandectarum.*

Lex CVII.

ASſignare libertum, hoc eſt teſtificari, cuius ex liberis libertum eum eſſe velit.

a 4

Vlpianus *libro x. ad edictum.*

Lex XV.

Adde l. eũ qui & l. inter public.

B*Ona ciuitatis abuſiuè publica dicta ſunt: ſola enim ea publica ſunt, quæ populi Romani ſunt.*

Modeſtinus *libro v. Pandect. Lex C X.*

B*Onæ fidei emptor eſſe videtur, qui aut ignorauit eam rem alienam eſſe: aut eum, qui vendidit, ius putauit vẽdendi habere: puta procuratorem aut tutorem eſſe.*

Vlpianus *libro* L V I I I. *ad edictum.*

Lex X L I X.

B*Onorum appellatio aut ciuilis eſt, aut naturalis. Naturaliter bona ex eo dicũtur, quòd beant: hoc eſt, beatos faciũt. Beare eſt prodeſſe. In bonis autẽ noſtris cõputari ſciendũ eſt, non ſolùm quæ dominij noſtri ſunt, ſed & ſi bona fide à nobis poßideantur, vel ſuperficiaria ſint. Aequè bonis adnumerabitur, etiã ſi quid eſt in actionibus, petitionibus, perſecutionibus. Nam hæc omnia in bonis eſſe videntur.*

Africanus *libro* I I I I. *Quæſtio.*

Lex C C V I I I.

B*Onorũ appellatio, ſicut hæreditatis, vniuerſitatem quandam ac ius ſucceßionis, & nõ ſingulas res demonſtrat.*

Pomponius *lib.* V I. *ad ſenatuſconſ.*

Lex L X X X I X.

B*Oues magis armentorum, quàm iumentorum*

rum nomine appellantur. Hoc ſermone, dum nupta erit: primæ nuptiæ ſignificantur. Inter reddere, & ædere rationes, multum intereſt: nec is, qui ædere iuſſus eſt, reliquũ reddere debet. Nam & argentarius ædere rationem videtur, etiam ſi quod reliquum ſit apud eum, non ſoluat.

Vlpianus *libro* x x v. *ad edictum.*

Lex CLXVII.

C*Arbonũ appellatione materiam nõ contineri, Offilius ait. Sed an lignorũ? & fortaßis quis dicet, nec lignorũ: non enim lignorum gratia hæc teſtator habuit. Sed titiones, & alia ligna cocta, ne fumum faciant, vtrum ligno, an carboni, an ſuo generi adnumerabimus? Et magis eſt, vt propriũ genus habeãt. Sulfurata quoq; de ligno, æquè eandẽ habebunt definitionẽ. Ad faces quoq; parata, non erunt lignorum appellatione comprehenſa: niſi hæc fuerit volũtas. Idem etiam de nucleis oliuarum, ſed & de balanis eſt: vel ſi qui alij nuclei ſunt. De pinu autem integri ſtrobyli, ligni appellatione continebuntur.* Adde l. pe-li.

Idem *libro* I. *de adulter.*

Lex. CCXIII.

C*Edere diem ſignificat incipere deberi pecuniam. Venire diem ſignificat eum diem veniſſe, quo pecunia peti poßit. Vbi ergo purè quis ſtipulatus fuit: & ceßit, & venit dies. vbi in diem: ceßit dies, ſed nondum venit. Vbi ſub conditione: neque ceßit, neque venit dies pendente*

adhuc conditione. Aes alienū eſt, quod nos alijs debemus. Aes ſuum eſt, quod alij nobis debent. Lata culpa, eſt nimia negligentia: id eſt, non intelligere quod omnes intelligunt.

Iabolenus *libro* V I. *ex Caſsio.*

Lex C X I.

C*Enſere eſt conſtituere, & præcipere. vnde etiam dicere ſolemus, cenſeo vt hoc facias: &, Senatum aliquid cenſuiſſe. Inde Cenſoris nomen videtur eſſe tractum.*

Paulus *libro* VI. *Lex* C X L.

C*Epiſſe quis intelligitur, quamuis aliis adquiſiuit.*

Caius *libro* L X X I I.

Lex X L I I I I.

C*Aetera quoq; quibus tuendi, curandíve corporis noſtri gratia vtimur, ea appellatione ſignificantur.*

Conſtituitur infrà poſt l. verbo victus.

Vlpianus *lib.* II. *ad Senatuſconſ.*

Lex C L X.

C*Aeterorum, & reliquorum appellatione etiam omnes continentur: vt Marcellus ait, circa eum, cui optio ſerui legata eſt, cæteri Sempronio. Nam tentat, ſi non optet, omnes ad Sempronium pertinere.*

Idem *libro* L X. *Lex* L V I.

C*Ognoſcere inſtrumēta, eſt relegere, & recognoſcere. Diſpungere, eſt conferre accepta*

pta, & data. Liberorum appellatione continentur, nõ tantùm, qui ſunt in poteſtate, ſed omnes qui ſui iuris ſunt ſiue virilis ſiue fœminini ſexus ſunt, éx ve fœminis deſcendentes.

Idem *libro* XXXVIII.

Lex CLXXIII.

C*Ollegarum appellatione ij continentur, qui ſunt eiuſdem poteſtatis. Qui extra continentia vrbis eſt, abeſt: cæterùm vſq; ad continentia, non abeſſe videbitur.*

Idem. *Lex* CLXXXVI.

C*Ommẽdare nihil aliud eſt, q̃ deponere.*

Idem *libro* XII.

Lex LIIII.

C*Onditionales creditores dicũtur ij, quibus nondum competit actio. eſt autem competitura, vel qui ſpem habent, vt competat.* Cõncte l. creditor autẽ. & l. creditores. & l. creditorum.

Paulus *libro* XVII.

Lex XXIX.

C*Oniunctionẽ enim nonnunquã pro diſiunctione accipi, Labeo ait: vt in illa ſtipulatione, mihi hærediq; meo: te hæredémq; tuum.* Adde l. alienationis verbum.

Florentinus *libro* X. *Inſtitut.*

Lex CCIX.

C*Orã Titio aliquid facere iuſſus, non vidẽ ĩ præſente eo feciſſe, niſi is intelligat. Itaq; ſi furioſus, aut infans ſit, aut dormiat: nõ videtur coram eo feciſſe. Scire autẽ, non etiã velle is debet. nã & inuito reo rectè fit, quod iuſſum eſt.*

Paulus

Paulus *libro* XVI.*breuis edict.*

Lex LV.

C*Reditor autem is eſt,qui exceptione perpetua ſummoneri nõ poteſt. Qui autem temporalem exceptionem timet,ſimilis eſt conditionali creditori.*

Vlpianus *libro* VI.*ad edictum*.

Lex X.

C*Reditores accipiẽdos eſſe conſtat eos,quibus debetur ex quacũq; actione,vel perſequutione, vel iure ciuili (ſine vlla exceptionis perpetuæ remotione) vel honorario, vel ordinario,vel extraordinario,ſiue purè,ſiue in diem,ſiue ſub conditione. Quòd ſi natura debeatur,non ſunt loco creditorum. Sed & ſi non ſit mutua pecunia,ſed contractus creditores accipiuntur.*

Caius *lib.*I.*ad edict.prouinc.*

Lex XI.

C*Reditorum appellatione non ij tantũ accipiuntur, qui pecuniam crediderint: ſed omnes,quibus ex aliqua cauſa debetur.*

Celſus *libro* XXVIII.*Digeſtorum.*

Lex XCVIII.

C*V'm bis ſexto calẽdas eſt,nihil refert,vtrũ priore an poſteriore die,quis natus ſit,& ſic deinceps ſexto calendas eius natalis dies eſt. Nam id biduum pro vno die habetur: ſed poſterior dies intercalatur,non prior. Ideo quo anno intercalatũ nõ eſt,ſexto calendas natus,cùm bis*

ſexto

ſexto calendas eſt, priorem diem natalem habet. Cato putat mēſem intercalarem addititiū eſſe: omnéſque eius dies pro momento temporis obſeruat: extremóque diei menſis Februarij tribuit. Quintus Mutius, Menſis, ait, intercalaris conſtat ex diebus XXIX.

Alphenus Varus *libro* II. *Digeſtorum.*

Lex CCI I.

C*Vm in teſtamento ſcriptum eſſet, vt hæredes in funere, aut in monumento duntaxat aureos centum conſumerent: non licet minus cōſumere. ſi amplius vellent, licet: neque ob eam rem contra teſtamentum facere videntur.*

Paulus *lib. x. ad Plautium. Lex* LXXXI.

C*Vm prætor dicit, vt opus factū reſtituatur: etiam damnū datum actor conſequi debet. Nam verbo reſtitutionis omnis vtilitas actoris continetur.*

Idem *libro* VII. *Imperialium ſententiarum in cognitio. prolatarum.*

Lex CCXL.

C*Vm quærebatur an verbum, ſoluto matrimonio dotem reddi: non tantùm diuortium, ſed etiam mortem cōtineret: hoc eſt, an de hoc quoque caſu contrahentes ſentiant. & multi putabant non de hoc ſenſiſſe: & quibuſdam alijs contrà videbatur: ſecundum hoc Titus Imperator pronunciauit, id actum eo pacto, vt nulla caſu remaneret dos apud maritum.*

Celſus

Celſus *libro* XXXII. *Digeſtorum.*

Lex XCVII.

C*Vm ſtipulamur quãta pecunia ex hæredi tate Lutij Titij ad te peruenit: res ipſas quæ peruenerũt, non pretia earum ſpectare videmur.*

Modeſtinus *libro* IIII. *Pandectarum.*

Lex CVIII.

D*Ebitor intelligitur is, à quo inuito exigi pecunia poteſt.*

Paulus *libro* II. *ad edict. ædil*

Lex LXXVI.

D*Ediſſe intelligendus eſt, etiam is, qui permutauit, vel compenſauit.*

Terentius Clemens *libro.v.ad.l.Iul.Pap.*

Lex CLI.

D*Elata hæreditas intelligitur, quam quis poßit adeundo conſequi.*

Modeſtinus *libro* VII. *Regula.*

Lex CII.

D*Erogatur legi, aut abrogatur. derogatur legi, cùm pars detrahitur: abrogatur legi, cum prorſus tollitur.*

Vlpianus *libro* VI.

Lex. XL.

D*Eteſtatio eſt denunciatio facta cum teſtatione. Serui appellatio etiam ad ancillã refertur. Familiæ appellatione liberi quoq; continentur. Vnicus ſeruus, familiæ appellatione non continetur, nec duo quidem familiam faciunt.*

Mode

Modeſtinus *libro* I.*de præſcript.*

Lex CVI.

D*Imiſſoriæ literæ ſunt, quæ vulgò dicuntur apoſtoli. Dimiſſoriæ autem dictæ ſunt, quòd per eas cauſa ad eum, qui appellatus eſt, dimittitur.*

Caius *libro* V. *Legis duodecim tabularum.*

Lex CCXXXVIII.

D*Vobus negatiuis verbis quaſi permittit lex magis, quàm prohibeat. Idq; etiam Seruius animaduertit.*

Vlpianus *libro* I. *ad Senatuſconſul.*

Lex CLIX.

E*Tiam aureos nummos æs dicimus.*

Idem *libro* VII. *Lex* CXLI.

E*Tiam ea mulier, cùm moreretur, creditur filium habere, quæ exciſo* *vẽtre ædere poſſit. Necnon etiam alio caſu mulier poteſt habere filium, quem mortis tempore non habuit: vtputa eum qui ab hoſtibus captus remeauit.* *vtero.

Caius *lib.* III. *ad edictum* *Lex* XVI.

E*Vm, qui vectigal populi Romani conductum habet, publicanum appellamus, nam publici appellatio in compluribus cauſis ad populum Romanum reſpicit. Ciuitates enim locò priuatorum habentur.*

Paulus *lib.* II. *Manualiũ* *Lex* CCXXVII.

E*X illa parte edicti, Eum quem ei hæredem eſſe oportet, hæredis hæredibus bonorũ poſ-*

ſeſsio

ſeßio non defertur. Item in ſubſtitutione his verbis, Quiſquis hæres mihi erit. proximus hæres tantum ſignificatur. imò non tantùm proximus hæres, ſed etiam ſcriptus.

Vlpianus *lib.* XXIIII. *Lex* CLXXXIX.

*Alias deeſt negatio.

F*Acere nō* oportere, & hanc ſignificationē habet vt abſtineat quis ab eo facto, quod contra conuentionem fieret, & curare ne fiat.*

Pomponius *lib.* XXIII. *Lex* CLXXV.

F*aciendi verbo, reddendi cauſa etiam continetur.*

Caius *libro* XVI. *ad edict. prouinc.*

Lex CXCVI.

'Annecte l. pronuntiatio.

F*Amiliæ appellatione, & ipſe princeps familiæ cōtinetur. Fœminarū liberos in familia earum non eſſe, palàm eſt, quia qui naſcuntur, patris, non matris familiam ſequuntur.*

Caius *libro* III. *Lex* CCXXXV.

F*Erri propriè dicimus, quæ quis ſuo corpore baiulat: portari ea, quæ quis iumēto ſecum ducit: agi ea, quæ animantia ſunt. Fabros tignarios dicimus non eos duntaxat, qui tigna dolant, ſed omnes, qui ædificant.*

Paulus *libro* III. *ad Vitellium*

Lex LXXXIIII.

F*Ilij appellatione omnes liberos intelligimus.*

Iulianus *Lex* LXXVI.

F*Rugē pro reditu appellari, non ſolùm pro frumētis, aut leguminibus, verū etiam pro*

eo quod

to quod ex vino, vel ex ſyluis cæduis, cretæfodinis, lapicidinis capitur. Iulianus ſcribit, fruges omnes eſſe quibus homo veſcatur, falſum eſſe. nõ enim carnes, aut aues, feráſve, aut poma, fruges dici. Frumentum autem id eſſe, quod ariſta in ſe teneat, rectè Gallum definiſſe. Lupinum verò, & fabas, fruges potius dici: quia non ariſta, ſed ſiliqua continentur: quæ Seruius apud Alphenum in frumento contineri putat.

Triphoninus *libro* I. *diſputat.*

Lex CCXXV.

F*Vgitiuus eſt, nõ is, qui ſolùm fugiendi à domino cõſilium ſuſcepit, licet id ſe facturum iactauerit, ſed qui in ipſum factũ fugæ vitium mẽtis deduxerit. Nam & furẽ, & adulterum, & aleatorem, quãquam alia ſignificatione, ex animi propoſitione cuiuſq; ſola dicere quis poſſit, etiã eum, qui nunquam alienam rem inuito domino ſubtraxerit: qui nũquam alienam matremfamiliâs corruperit, ſi modò eius mẽtis ſit, vt occaſione data id commiſſurus ſit: tamen oportere hæc eadem crimina aſſumpto actu intelligi: & ideo fugitiuum quoque, & erronem, non ſecundum propoſitionem ſolam, ſed cum aliquo facto intelligi conſtat.*

Florentinus *libro* VII. *Inſtit.*

Lex CCXI.

F*Vndi appellatione omne ædificium, & omnis ager cõtinetur. Sed in vſu vrbana ædificia,*

ædes: ruſtica, villæ dicũtur. Locus verò ſine ædificio, in vrbe, area: in rure autem, ager appellatur: idémque ager cum ædificio, fundus dicitur.

Vlpianus *libro* V. *ad legem Iuliam.*

Lex CXXXVI.

G*Eneri appellatione & neptis, & proneptis, tam ex filio, quàm ex filia editarum, cæterarúmque maritos contineri, manifeſtum eſt.*

Idem *libro* XXIII. *ad edictum.*

Lex CLXXXVIII.

H*Abere duobus modis dicitur: altero iure dominij: altero, obtinere ſine interpellatione id, quod quis emerit. Cautum intelligitur, ſiue perſonis, ſiue rebus cautum ſit.*

Paulus *libro* XXXVIII. *ad edictum.*

Lex CXCII.

H*Aec adiectio, pluríſve, non infinitam pecuniam continet, ſed modicam duntaxat: vt taxatio hæc, Solidorum decem pluríſve. ad minutulam ſummam referatur.*

Caius *libro* I. *de verbo. obliga.*

Lex CCXXXI.

H*Aec enuntiatio, quæ fuit pluris aureorum triginta: ſimul & quantitatis, & æſtimationis ſignificatiua eſt.*

Iulianus *libro* II. *Digeſto.*

Lex CC.

* noxis. H*Ac ſtipulatio * noxijs ſolutum præſtari: nõ exiſtimatur ad eas * noxias pertinere,*
† noxas.

quæ

quæ publicam exequutionem, & coërcitionem capitalem habent.

Vlpianus *libro* LXXII. *ad edictum.*
Lex LXIX.

H*Æc verba, cui rei dolus malus abfuerit: generaliter comprehendunt omnem dolum, quicunque in hanc rem admiſſus eſt, de qua ſtipulatio eſt interpoſita.*

Proculus *libro* V. *Epiſtol.*
Lex CXXIIII.

H*Æc verba, ille aut ille: non ſolum diſiunctiuæ, ſed etiam ſubdiſiunctiuæ orationis ſunt. Diſiunctiuum eſt, veluti cùm dicimus, aut dies aut nox eſt: quorum poſito altero, neceſſe eſt tolli alterum: item ſublato altero poni alterum. Ita ſimili figuratione verbum, aut, poteſt eſſe ſubdiſiunctiuum. Subdiſiunctiuorum autem genera ſunt duo: vnum, cùm ex propoſitis finibus ita non poteſt vtrumque eſſe, vt poſſit neutrum eſſe: veluti cùm dicimus, aut ſedet, aut ambulat. Nam vt nemo poteſt vtrunque ſimul facere, ita aliquis poteſt neutrum: veluti is, qui accumbit. Alterius generis eſt, cùm ex propoſitis finibus, ita non poteſt neutrum eſſe, vt poſſit eſſe vtrunque: veluti cùm dicimus, omne animal aut facit aut patitur. nullum enim animal eſt, quod nec faciat, nec patatur: at poteſt ſimul & pati & facere.*

Paulus *libro* XXX.

Lex LXXIII.

H*Aec verba in ſtipulatione poſita, eam rem rectè reſtitui: fructus continent, rectè enim verbum, pro viri boni arbitrio eſt.*

Idem *libro* I. *ad edictum.*

Lex CXCIII.

H*Aec verba, quanti eam rem apparet eſſe: non ad id, quod intereſt, ſed ad rei æſtimationem referuntur.*

Vlpianus *libro* LXII. *ad edict.*

Lex LXV.

H*Aeredis appellatio, non ſolùm ad proximum hæredem, ſed etiam ad vlteriores refertur. Nam & hæredis hæres, & deinceps, hæredis appellatione continentur.*

Idem *libro* XXX. *ad Senatuſconſul.*

Lex CLXX.

H*Aeredis appellatione omnes ſignificari ſucceſſores credendum eſt, etſi verbis non ſint expreſſi.*

Pomponius *libro* III. *Lex* CXIX.

H*Aereditatis appellatio, ſine dubio continet etiam damnoſam hæreditatem. iuris enim nomen eſt, ſicuti bonorum poſſeſſio.*

Paulus *libro* IIII. *ad legem Iuliam.*

Lex CXXXVIII.

H*Aereditatis appellatione, bonorum quoque poſſeſſio continetur.*

Pom

Pomponius *lib.* VIII. *ad Q. Mutium.*

Lex CXXII.

H*Erennius* ait, ſi ita ſcriptũ ſit, Filio fi-* *Alias Seruius.
liiſq; meis hoſce tutores do: maſculis duntaxat tutores datos: quoniam à ſingulari caſu, hoc eſt, filio, ad pluralem videtur tranſiſſe, continentem eundem ſexum, quem ſingularis prior poſitus habuiſſet. Sed hoc facti, nõ iuris habet quæſtionem. Poteſt enim fieri, vt in ſingulari caſu de filio ſenſerit: deinde plenius omnibus liberis proſpexiſſe in tutore dando voluerit, quod magis rationabile eſſe videtur.

Caius *libro* x. *ad leg. Iul. Pap.*

Lex CLII.

H*Ominis appellatione tam fœminã, quàm maſculum contineri, non dubitatur.*

Pomponius *lib.* II. *ad Q. Mutium.*

Lex CXVIII.

H*Oſtes ij ſunt, qui nobis, aut quibus nos publicè bellum decreuimus: cæteri latrones, aut prædones ſunt.*

Vlpianus *libro* I X.

Lex CXLIII.

I*D apud ſe quis habere videtur, de quo habet, actionem: habetur enim, quod peti poteſt.*

Idem *libro* LXVI. *ad edictum.*

Lex LXVIII.

I*Lla verba, arbitratu Lucij Titij fieri ius ſignificant, & in ſeruum non cadunt.*

Paulus *libro* II.*ad edictum.*

Lex CLXI.

*ILla verba, optimus maximúſque eſt: vel in eum cadere poſſunt, qui ſolus eſt. Sic & circa edictum Prætoris ſupremæ tabulæ habentur etiam ſolæ. Pueri appellatione etiam puella ſignificatur. Nam & fœminas puerperas appellant recentes ex partu: & Græci communiter * ὁ καὶ ἡ * παῖς appellant.*

*Id eſt, hic & hæc puer.

*παῖδας.

Idem *libro* III.*ad Plaut.*

Lex LXXIX.

IMpēſæ neceſſariæ ſunt, quæ ſi factæ nō ſint, res aut peritura, aut deterior futura ſit. Vtiles impēſas eſſe, Fulcinius ait, quæ meliorē dotē faciāt, deteriorem eſſe non ſinant: ex quibus reditus mulieri adquiratur: ſicut arbuſti paſtinationes vltra quàm neceſſe fuerat: item doctrinā puerorum, quorū nomine onerari mulierē ignorantem vel inuitam non oportet, ne cogatur fundo, aut mācipijs carere. In his impenſis & piſtrinū & horreū inſulæ dotali adiectū plerūq; dicimus. Voluptariæ ſunt, quæ ſpeciem dūtaxat ornāt, nō etiā fructū augēt: vt ſunt viridaria, aquæ ſalientes, incruſtationes, loricationes, picturæ.

Papinianus *libro* II.*Reſponſo.*

Lex CCXIX.

IN cōuentionibus cōtrahentium voluntatem potius, quàm verba ſpectari placuit. Cū igitur ea lege fundum vectigalē municipes locauerint,

rint, vt ad hæredē eius, qui ſuſceperit, ptineret: ius hæredū ad legatariū quoq; trāſferri potuit.

Paulus *libro* I X. *ad Plautium.*

Lex L X X X.

I*N generali petitione legatorum, etiam datæ libertates continentur, ex mente legis duodecim tabularum.*

Vlpianus *libro* I I. *ad edictum.*

Lex I I I.

I*N itinere faciendo viginti millia paſſuum in dies ſingulos peragenda, ſic ſunt accipienda, vt ſi poſt hanc dinumerationem minus quàm viginti millia ſuperſint, integrū diem occupent: veluti ſi* X X I. *millia paſſuum ſunt, biduum eis attribuetur: quæ dinumeratio ita demum *colligenda erit, ſi de die non conueniat. Eius qui apud hoſtes deceßit, dici hæreditas non poteſt, quia ſeruus deceßit.* *facienda.

Alphenus Varus *libro* V I I I. *Digeſt.*

Lex C C I I I

I*N lege cenſoria Portus Siciliæ ita ſcriptum erat. Seruos, quos domū quis duceret ſuo vſu, pro his portoriū ne dato. Quærebatur, ſi quis à Sicilia ſeruos Romā mitteret fundi inſtruendi cauſa: vtrū pro his * hominibus portoriū dare deberet, nécne? Reſpondit duas eſſe in hac ſcriptura quæſtiones. Primā, quid eſſet, domū ducere: alterā, qd eſſet, vſu ſuo ducere. Igitur quæri ſolet, vtrū vbi quiſq; habitaret, ſiue in prin-* *omnibus.

cia, ſiue in Italia: an dũtaxat in ſua cuiuſq; patria dom' eſſe rectè diceretur. Sed de ea re rectè conſtitutum eſſe, eam domũ vnicuiq; ibi debere exiſtimari, vbi quiſq; ſedes & tabulas haberet, ſuarúmq; rerum conſtitutionem feciſſet. Quid autem eſſet, vſu ſuo, magnã habere dubitationẽ. Et magis placere quod victus ſui cauſa paratũ eſſet, tantũ cõtineri. Itémq; de ſeruis eadẽ ratione quæri, qui eorũ vſus ſui cauſa parati eſſent. vtrum diſpenſatores, inſularij villici, atrienſes, textores: an operarij quoq; ruſtici, qui agrorum colendorũ cauſa habẽtur, ex quibus paterfamiliâs fructus caperet, quibus ſe toleraret: omnes deniq; ſeruos quos quiſque emiſſet vt ipſe haberet, atq; eis ad aliquam rem vteretur, neq; ideo emiſſet, vt venderet. Et ſibi videri, eos demum vſus ſui cauſa patremfamiliâs habere, qui ad eius corpus tuendum, atq; ipſius cultũ præpoſiti deſtinatíq; eſſent: quo in genere vectores, cubicularij, coci, adminiſtratores, atq; alij, qui ad eiuſmodi vſum parati eſſent, numerarentur.*

* actores.

Quintus Mutius *lib. ſingulari* * ὅρων.

* Id eſt, finitionum.

Lex CCXLI.

I*N rutis & cæſis ea ſunt, q̃ terra nõ tenẽtur, quǽq; opere ſtructili tectorióve nõ cõtinẽtur.*

Celſus *libro* XXXV. *Digeſtorum.*

Lex CLVIII.

I*N vſu iuris frequenter vti nos, Caſſelius ait, ſingulari appellatione, cũ plura generis eiuſdem*

dem ſignificare volumus. nā & multum hominem veniſſe Romam, & piſcem vilem eſſe dicimus. Item in ſtipulando ſatis habemus de hærede cauere: Si ea res ſecundum me, hæredémve meum iudicata erit. & rurſus: Quod ob eā rem te hæredémve tuū, nempe a què & ſi plures hæredes ſint, continentur ſtipulatione.

Pomponius *libro* I I. *ad* S. C.

Lex C L X I I I.

IN vulgari ſubſtitutione, qua ei q ſupremus morietur, hæres ſubſtituitur: rectè ſubſtitutus, etiā vnico intelligitur, exemplo legis duodecim tabularum, ex quibus proximus agnatus, etiam ſolus habetur. Si quis ita in teſtamento ſcripſerit, Si quid filio meo acciderit, Dama ſeruus meꝰ liber eſto: mortuo filio, Dama liber erit. licet enim accidant aliqua & viuis, attamen vulgari ſermone etiam mors ſignificatur.

Paulus *libro* X X V I I I.

Lex C L X X X I I I I.

INde tabernacula, & cōtubernales dicti ſunt. Adde l. tabernæ. & l. inſtructā.

Vlpianus *libro* I. *ad edictum.*

Lex C X C V I I.

INdicaſſe reum, eſt detuliſſe, arguiſſe, accuſaſſe, & conuiciſſe.

Vlpianus *Lex* X L V.

INſtrato omne veſtimentum contineri, quod inijciatur, Labeo ait: Neq; enim dubium eſt, quin ſtragula veſtis ſit quod Græci περίστρωμα

vocant. In victu ergo veſtem accipiemus, non ſtragulam: inſtratum, omne ſtragulam veſtẽ.

Vlpianus *libro* XXVIII. *ad edictum.*

Lex CLXXXV.

INſtructam autem tabernam ſic accipimus, quæ & rebus & hominibus ad negotiationẽ paratis conſtat.

Terent. Clemens *libro* XII. *ad legem Iuliam Papiam. Lex* CLIII.

INtelligendus eſt mortis tempore fuiſſe, qui in vtero relictus eſt.

Paulus *libro* XXXV.

Lex CXCI.

INter diuortium & repudium hoc intereſt, quòd repudiari etiam futurũ matrimonium poteſt: nõ rectè autem ſponſa diuertiſſe dicitur, quòd diuortium ex eo dictum eſt, quòd in diuerſas partes eunt qui diſcedunt.

Paulus *libro* XLIIII. *ad edictum.*

Lex CXCIIII.

INter donum & munus hoc intereſt, quod inter genus & ſpeciem. Nam genus eſſe donum Labeo ait, à donando dictum: munus ſpeciem. nam munus eſſe donum cum cauſa: vtputa natalitium, nuptiarium.

Vlpianus *libro* LI. *ad edictum.*

Lex CLXXIX.

*INter hæc verba, quanti ea res erit, vel, quãti eam rem eſſe * apparet. nihil intereſt: in vtra*

*paret.

vtraque enim clauſula placet veram rei æſti-mationem fieri.

Iabolenus *libr.* I. *ex poſterioribus Labeonis.*

Lex CCXVII.

I*Nter illam conditionem, cùm fari potuerit, & poſtquam fari potuerit, multum intereſt. nam poſteriorem ſcripturam vberiorē eſſe conſtat: cùm fari potuerit, arctiorem: & id tantummodo tempus ſignificari, quo primùm fari poßit. Item ita datā conditione, illud facito in diebus. ſi nihil præterea fuiſſet adiectum, in biduo conditionem impleri oportet.*

Vlpianus *libro* X. *ad edictum.*

Lex XVII.

I*Nter publica habemus nō ſacra, nec religioſa, nec quæ publicis vſibus ſunt deſtinata: ſed ſi qua ſunt ciuitatum velut bona: ſed & peculia ſeruorum ciuitatum proculdubio publica habentur. Publica vectigalia intelligere debemus, ex quibus vectigal fiſcus capit: quale eſt vectigal portus, vel venalium rerum: item ſalinarum, & metallorum, & piſcariarum.*

Modeſtinus *libro* VIII. *differen.*

Lex CI.

I*Nter ſtuprū, & adulteriū hoc intereſſe quidam putant, quòd adulteriū in nuptam, ſtuprum in viduam & in virginē cōmittitur. Sed lex Iulia de adulterijs hoc verbo indifferenter vtitur. Diuortiū inter virū & vxorē fieri dicitur:*

tur:repudiũ verò ſpõſæ remitti videtur:quod & *in vxoris perſonã nõ abſurdè cadit. Verum eſt morbũ eſſe temporalem corporis imbecillitatẽ: vitiũ verò perpetuũ corporis impedimẽtũ,* **veluti ſi luſcus ſit. Nã & luſcus vtiq; vitioſus eſt. Seruis legatis etiã ancillas deberi quidã putant, quaſi commune nomẽ vtrunq; ſexum cõtineat.*

*Veluti ſi talum excuſsit. ita luſcus.

Paulus *libro* IIII. *ad Plaut.*

Lex LXXXIII.

I*Nterdum proprietatem quoq; verbum poſſeſſionis ſignificat: ſicut in eo qui poſſeſſiones ſuas legaſſet, reſponſum eſt.*

Paulus *libro* LXVI. *ad edictum.*

Lex LXIIII.

I*Nteſtatus eſt, nõ tantum qui teſtamentum nõ fecit, ſed etiam is, cuius ex teſtamento hæreditas adita non eſt.*

Martianus *libro* VII. *Inſtitutionum.*

Lex CCX.

I*S qui natus eſt ex mancipijs vrbanis, & miſſus eſt in villam nutriendus: in vrbanis ſeruis conſtituetur.*

Iulianus *libro* XXXI. *Digeſtorum.*

Lex CCI.

I*Vſta interpretatione recipiendum eſt, vt appellatione filij ſicuti filiamfamiliâs contineri ſæpe reſpondimus, ita & nepos videatur cõprehendi: & patris nomine, auus quoq; demõſtrari intelligatur.*

Paul

Paulus *libro* VIII. *ad edictum.*

Lex XIIII.

Labeo & Sabinus exiſtimāt, ſi veſtimētū ſciſſum reddatur, vel res corrupta reddita ſit, velut ſcyphi colliſi, aut tabula raſa pictura: videri rē abeſſe, quoniā earum rerū pretium nō in ſubſtātia, ſed in arte ſit poſitū. Item ſi dominus rem, quæ ſibi furto aberat, ignorans emerit: rectè dicitur res abeſſe, etiā ſi poſtea id ita eſſe ſcierit: qa videtur res ei abeſſe, cui pretium abeſt. Rem amiſiſſe videtur, qui aduerſus nullum, eius rei perſequendæ actionem habet.

Vlpianus *libro* XX.

Lex XIX.

*Labeo libro primo Prætoris vrbani definit, quòd quædam agātur, quædam gerantur, quædā cōtrahantur: & actum quidem generale verbū eſſe, ſiue verbis quid agatur, vt in ſtipulatione: ſiue re, vt in numeratione pecuniæ. Contractū autē, vltro citróq; obligationē eſſe, quē Græci *συνάλλαγμα vocāt, veluti emptionem, vēditionē, locationē, conductionē, ſocietatē. Geſtum autē, rem ſignificare ſine verbis factā.* *Id eſt, mutuum factū obligatorium.

Paulus *libro* III. *ſententiarum.*

Lex CCXIII.

Latæ culpæ finis eſt, nō intelligere id, quod omnes intelligunt. Amicos appellare oēs debemus: non leui notitia coniunctos: ſed quibus fuerint

fuerint iura cum patrefamiliâs honeſtis familiaritatis quæſita rationibus.

Vlpianus *lib.* I I. *ad legem Iuliam Papiam.*

Lex CXXX.

L*Ege obuenire hæreditatem, non impropriè ius dixerit, etiam eam, quæ ex teſtamẽto defertur: quia lege duodecim tabularum teſtamentariæ hæreditates confirmantur.*

Paulus *libro* LVI. *ad edictum.*

Lex XLVII.

L*Iberationis verbum, eandem vim habet, quam ſolutionis.*

Calliſtratus *libro* I I. *Quæſtionum.*

Lex CCXX.

L*Iberorum appellatione, nepotes, & pronepotes, cæteríq;, qui ex his deſcendunt, cõtinẽtur. hos enim omnes liberorũ appellatione lex duodecim tabularum comprehẽdit. Toties enim leges neceſſarium ducũt, cognationum ſingularum nominibus vti, veluti filij, nepotis, pronepotis, cæterorúmve, qui ex his deſcendunt: quoties nõ omnibus qui poſt eos ſint, præſtitum voluerint, ſed ſolis ijs ſuccurrẽt, quos nominatim enumerãt. At vbi non perſonis certis, non quibuſdã gradibus præſtatur, ſed omnibus, qui ex eodem genere orti ſunt, liberorũ appellatione comprehẽduntur. Sed & Papyrius Frõto lib.* III. *reſponſorũ ait. Prædio cum villico, & cõtubernali eius, & filijs legato, nepotes quoq; ex filijs contin*

cõtineri: niſi volũtas teſtatoris aliter ſe habeat. filij enim appellatione ſæpe & nepotes accipi, multifariã placere. Diuus quoq; Marcus reſcripſit, non videri ſine liberis defunctũ, qui nepotem ſuũ hæredẽ reliquit. Præter hæc omnia, natura nos quoq; docet, parẽtes pios, qui liberorum procreãdorum animo & voto vxores ducunt, filiorum appellatione omnes, qui ex nobis deſcendunt continere. Neq; enim dulciori nomine poſſumus nepotes noſtros, quàm filij, appellare. Etenim idcirco filios filiáſve concipimus, atq; ædimus, vt ex prole eorũ earúmve, diuturnitatis nobis memoriam in æuum relinquamus.

Vlpianus *libro* XXXVIII.

Lex CLXXII.

L*Iberti appellatione, etiam libertam contineri placuit.*

Modeſtinus *libro* VIII. *Regularum.*

Lex CIII.

L*Icet capitalis, Latinè loquentibus, omnis cauſa exiſtimationis videatur: pœnæ tamen appellatio capitalis, mortis, vel amiſſionis ciuitatis, intelligenda eſt.*

Caius *libro* XXXII. *ad edictum prouin.*

Lex LVIII.

L*Icet inter geſta & facta, videatur quedã eſſe ſubtilis differẽtia, attamẽ* * καταχρηστικῶς *inter geſtum & factum, nihil intereſt. Paternos libertos, rectè videmur dicere noſtros*

* Id eſt, abuſiuè.

liber

libertos:liberorum verò noſtrorum libertos, nõ rectè noſtros libertos dicimus.

Vlpianus *libro* XXII.

Lex XXXVI.

L*Itis nomen,omnem actionẽ ſignificat: ſiue in rem, ſiue in perſonam ſit.*

Celſus *libro* XXV. *Digeſtorum.*

Lex XCVI.

L*Ittus eſt quouſque maximus fluctus à mari peruenit:idq; Marcum Tullium aiunt, cùm arbiter eſſet, primum conſtituiſſe. Prædia dicimus aliquorum eſſe, non vtiq; communiter habentium ea, ſed vel alio aliud habente.*

Iabolenus *libro* XI. *ex Caßio.*

Lex CXII.

L*Ittus publicum eſt eatenus, quatenus maximè fluctus exæſtuat, & effluit. Idem iuris eſt in lacu, niſi is totus priuatus eſt.*

Vlpianus *lib.* LXVIII. *ad edictum.*

Lex LX.

L*Ocus eſt non fundus,ſed portio aliqua fundi. Fundus autem integrum aliquid eſt: &* * fundum. *plerunq;* * *locum ſine villa accipimus. Cæterùm adeò opinio noſtra & cõſtitutio locum à fundo ſeparat, vt & modicus locus poßit fundus dici, ſi fundi animo eum habuerimus. Nõ enim magnitudo locum à fundo ſeparat, ſed noſtra affectio. Et quælibet portio fundi poterit fundus dici, ſi iam hoc cõſtituerimus. Necnõ & fundus,*

locus

locus conſtitui non poteſt. Nam ſi eum alij adiũxerimus fundo, locus fundi efficietur. Loci appellationem non ſolùm ad ruſtica, verùm ad vrbana quoq; prædia pertinere, Labeo ſcribit, ſed fundus quidem ſuos habet fines: locus verò latere poteſt, quatenus determinetur & definiatur.

Paulus *libro* I. *Manualium.*

Lex CCXXVI.

M*Agna negligẽtia, culpa eſt: magna culpa, dolus eſt.*

Licinius *libro* X. *Regularium.*

Lex CLVI.

M*Aiore parte anni poſſediſſe quis intelligitur, etiam ſi duobus menſibus poſſederit: ſi modò aduerſarius eius aut potioribus diebus, aut nullis poſſederit.*

Iabolenus *libro* II. *ex poſter. Labeo.*

Lex CCXLII.

M*Alum, nauis eſſe partem: artemonem autem non eſſe, Labeo ait. & verius eſt: quia pleræq; naues ſine malo inutiles eſſent: ideóque pars nauis habetur: artemon autem magis additamentum, quàm pars nauis eſt. Inter proiectũ, & immiſſum, hoc intereſſe Labeo ait, quòd proiectũ eſſet id, quod ita proueheretur, vt nuſquam requieſceret: qualia Mœniana & Suggrundia eſſent. Immiſſum autem, quòd ita fieret, vt aliquo loco requieſceret: veluti tigna, trabésq; quæ immitterentur. Plumbum autem quod pro te-*

*gulis poneretur, ædificij eſſe, ait Labeo: ſed id quod * ὑπαίθρις tegendi cauſa poneretur, cōtrà eſſe. Viduam nō ſolùm eam, quæ aliquando nupta fuiſſet: ſed eam quoq; mulierem, quæ virum non habuiſſet, appellari, ait Labeo: quia vidua ſic dicta eſt, quaſi vecors, veſanus qui ſine corde, aut ſine ſanitate eſſet. ſimiliter viduā eſſe dictam, quaſi ſine duitate. Structuram loci alicuius ex tabulis factam, quæ æſtate tollerētur, & hyeme reponerentur, ædium eſſe ait Labeo: quoniā perpetuo vſui parata eſſet: neque ad rē pertinere, quòd interim tollerentur.*

* i. ſpatij quod ſub dio expoſitum eſt.

Vlpianus *libro* v. *ad edictum.*

Lex IX.

M*Arcellus apud Iulianum tractans notat, verbo, *rapuiſſe, & ſciſſum, & factum contineri, & vi raptum.*

* rupiſſe aliâs, periiſſe.

Paulus *libro* x. *ad legem Iul. Papiam.*

Lex CXLIIII.

M*Aſurius ſcribit lib. Memorabiliū, pellicem apud antiquos eam habitā, quæ cùm vxor nō eſſet, cum aliquo tamē viuebat, eámq; nunc vero nomine amicam, paulò honeſtiore, cō cubinam appellari. *Caius Flaccus in libro de iure Papyriano, ſcribit, pellicem nunc vulgò vocari, quæ cum eo, cui vxor ſit, corpus miſceat: quoſdam eam, quæ vxoris loco ſine nuptiis in domo ſit: quam Græci* παλλακὴν *vocant.*

* Grancus.
* id eſt, pellicem aliâs ἑταίραν, id eſt, amicam.

Paulus

Paulus *libro* II. *fideicom.*

Lex XCI.

M*Eorum & tuorum appellatione, actiones quoq; contineri dicendum eſt.*

Vlpianus *libro* LXVI. *ad edictum.*

Lex LXVI.

M*Ercis appellatio, ad res mobiles tantùm pertinet.*

Africanus *libro* III. *Quæſtio.*

Lex CCVII.

M*Ercis appellatione, homines non contineri, Mela ait: & ob eam rem mangones, non mercatores, ſed venalitiarios appellari ait: & rectè.*

Marcianus *libro* I.

Lex CLIIII.

M*Ille paſſus non à muro vrbis, ſed à continentibus ædificiis numerandi ſunt.*

Paulus *libro* XXIII.

Lex XXXII.

M*Inus ſolutum intelligitur, etiamſi nihil eſſet ſolutum.*

Idem *libro* XII. *Reſponſ.*

Lex CV.

M*Odeſtinus reſpondit: his verbis, libertis libertabúſque meis, libertum libertæ teſtatoris non contineri.*

Iabolenus *lib.*XIIII.*ex Caſsio.*

Lex CXIII.

* quicunque. MOrbus ſonticus eſt,* *qui cuiq; rei nocet.* Celſus *lib.*XXIIII. *Digeſtorum.*

Lex XCIII.

*tamen. M*Ouentium, item mobilium appellatione, idem ſignificamus: ſi* non apparet defunctum animalia duntaxat, quæ ſeipſa mouerēt, mouentia vocaſſe: quod verum eſt.*

Caius *lib.*VII.*ad edictum. Lex* XIII.

M*Vlieris appellatione, etiam virgo viri potens cōtinetur. Res abeſſe videntur (vt Sabinus ait, & Pedius probat) etiam eæ, quarum corpus manet, ſed forma mutata eſt, & ideo ſi corruptæ redditæ ſint, vel transfiguratæ, videri abeſſe: quoniam plerunq; plus eſt in manus pretio, quàm in re. Deſinere autem abeſſe res tunc videtur, cùm ſic rediit in poteſtatem, ne amittere eius poſſeſsionem poſsimus ob hoc, quòd furto pridem ſubtracta eſt. Abeſt & ea res, quæ in rebus humanis non eſt.*

Paulus *libro ſingul.cogni.*

Lex CCXXVIII.

M*Vnicipes intelligendi ſunt & ij, qui in eodem municipio nati ſunt.*

Marcianus *lib.*I.*Publ.iudi.*

Lex CCXIIII.

M*Vnus propriè eſt, quod neceſſariò ſubimus, lege, more, imperióve eius, qui iubē-*

di:

di habet poteſtatem: Dona autem propriè ſunt, quæ nulla neceßitate, iure, officio, ſed ſponte præſtantur: quæ ſi non præſtentur, nulla reprehenſio eſt: & ſi præſtentur, plerunq; laus ineſt. Sed in ſumma in hoc ventum eſt, vt non quodcũq; munus, idem donum accipiatur: at quod donum fuerit, id munus rectè dicatur.

Paulus *libro* IX. *Lex* XVIII.

M*Vnus tribus modis dicitur: vno, donũ: & inde munera dici dari mittíve. Altero, onus, quod cùm remittitur, vacationem militiæ munerísq; præſtat: inde immunitatem appellari. Tertio, officium: vnde munera militaria: & quoſdam milites * munifices vocari. Igitur municipes dici, quòd munera ciuilia capiant.* * munificos.

Caius *lib.* X. *ad legem Iul. Papiam.*

Lex CXLIX.

N*Am quem ſine liberis eſſe dicere nõ poſſumus: hunc neceſſe eſt vt dicamus liberos habere.* Conuenit l. non eſt ſine.

Modeſtinus *lib.* II. *excuſationum.*

Lex CIII.

H *Τῶν τέκνων προσηγορία καὶ ἐπὶ τοὺς ἐγγόνους ἐκτείνεται. Id eſt, Natorum appellatio, & ad nepotes extenditur.*

Vlpianus *libro* XLII.

Lex CLXXVII.

N*Atura cauillatiõis, quãGræci * σόφισμα appellauerũt, hæc eſt, vt ab euidenter ve-* *id eſt commẽtum cauillatoriũ.

ris,per breuiſſimas mutationes,diſputatio ad ea, quæ euidenter falſa ſunt,perducatur.

Proculus *libro* I.*epiſtolarum.*

Lex CXXV.

NEpos Proculo ſuo ſalutẽ. *Ab eo,qui ita dotem promiſit,cùm commodum erit,dotis filiæ meæ tibi erunt aurei centũ:putáſne protinus nuptiis factis,dotẽ peti poſſe? Quid ſi ita promiſiſſet: cùm potuero, doti erunt tibi centum? Quòd ſi aliquã vim habeat poſterior obligatio, poſſit,verbũ,quomodo interpretaris? vtrum ære alieno deducto,an extante? Proculus.Cùm dotẽ quis ita promiſit,Cùm potuero,doti tibi erũt centum:exiſtimo ad id quod actum eſt,interpretationem eſſe redigendam.Nam qui ambiguè loquitur,id loquitur, quod ex iis quæ ſignificantur,ſenſit. Proprius eſt tamen,vt eũ hoc ſenſiſſe exiſtimem,quod deducto ære alieno potero.Poteſt & illa accipi ſignificatio,cùm ſalua dignitate mea potero,quæ interpretatio magis accipienda eſt,ſi ita promiſſum eſt, cùm cõmodum erit, hoc eſt,cùm ſine incommodo meo potero.*

Marcellus *libro* I. *Digeſtorum.*

Lex LXXXV.

NEratius Priſcus tres facere exiſtimat collegium.& hoc magis ſequendum eſt.

Caius *libro* VII.*ad edictum prouinc.*

Lex XXIIII.

NIhil aliud eſt hæreditas,quàm ſucceſsio in

vuius

vniuerſum ius, quod defunctus habuit.

Paulus *libro* XV. *ad ſenatuſconſ.*

Lex CCLXIIII.

N*Omen filiarum & in poſthumam cadere, quæſtionis non eſt: quamuis poſthumæ non bene cadere in eam, quæ iam in rebus humanis eſt, certum ſit. Portionis nomen non ſemper dimidiam ſignificat: ſed prout adiectum eſt. Poteſt enim iubere aliquis & maximam partem partiri: poteſt & viceſimam, & tertiam, & prout libuerit. ſed ſi non fuerit portio adiecta, dimidia pars debetur. Habere, ſicut peruenire, cum affectu accipiendum eſt.*

Vlpianus *libro* III. *ad edictum.*

Lex VI.

N*Ominis & rei appellatio ad omnem contractum & obligationem pertinet. Verbum, ex legibus, ſic accipiendum eſt, tam ex legum ſententia, quàm ex verbis.*

Paulus *libro* VII. *ad ſenatuſc.*

Lex CLXII.

N*On eſt pupillus, qui in vtero eſt.*

Caius *lib.* VIII. *ad legẽ Iul. Pap.*

Lex CXLVIII.

N*On eſt ſine liberis, cui vel vnus filius, vnáve filia eſt. hæc enim enunciatio, habet liberos, non habet liberos: ſemper pro pluratiuo numero profertur, ſicut & pugillares, & codicilli.*

Modeſtinus *libro* VIII. *Epiſtol.*

Lex CXVII.

N*On poteſt videri minus ſoluiſſe is, aduerſus quem amplioris ſummæ actio non competit.*

Paulus *libro* V. *ad Senatuſconſ.*

Lex CLXIX.

Adde l. nãque.

N*On tantùm in traditionibus, ſed etiam in emptionibus, ſtipulationibus, & teſtamentis adiectio hæc, vti optimus maximúſq; eſt, hoc ſignificat, vt liberum præſtetur prædiũ: non vt etiam ſeruitutes ei debeantur.*

Vlpianus *libro* I. *de offic. proconſ.*

Lex XCIX.

N*Otionem accipere debemus, & cognitionem, & iuriſdictionem. Cõtinentes prouincias accipere debemus eas, quæ Italiæ coniunctæ ſunt: vt puta Galliam, ſed & prouinciam Siciliam magis inter continentes accipere nos oportet, quæ modico freto ab Italia diuiditur. Inſtrumentorum appellatione quæ comprehendãtur, perquàm difficile erit ſeparare. Quæ enim propriè ſint inſtrumenta, propter quæ dilatio danda ſit, inde dignoſcemus, ſi in præſentiam perſonæ, quæ inſtruere poſſit, dilatio petatur: puta eius qui actum geſſit, licet in ſeruitute, vel qui actor fuit conſtitutus, putem videri inſtrumentorum cauſa peti dilationem.*

Caius

Caius *libro* L X I. *ad edictum.*

Lex I.

N*Vrus appellatio, etiam ad pronurum, & vltrà porrigenda eſt.*

Vlpianus *libro* X X V.

Lex X X X V I I I.

O*Stentum Labeo definit, eſſe omne cõtra naturam cuiuſq; rei genitum factũq;. Duo* [g]*enera ſunt oſtentorum: vnũ quoties quid cõtra* [n]*aturã naſcitur, tribus manibus fortè, aut pedi*[b]*us, aut qua alia parte corporis, quæ naturæ cõ*[t]*raria eſt. Alterum, cùm quid prodigioſum vi*[d]*etur, quomodo Græci *φάσματα vocant.* *id eſt, prodigia.

Vlpianus *libro* X X V. *ad edictum.*

Lex X X X I I I.

P*Alam, eſt coram pluribus.*

Paulus *libro* I I I I. *ad Senatuſc.*

Lex C L X V I I I.

P*Ali & perticæ, in numerum materiæ redigendi ſunt: & ideo lignorum appellatio*[n]*e non continentur.*

Aelius Gallus de verborum, quæ ad ius pertinent, ſignificatione.

Lex C L V I I.

P*Aries eſt, ſiue murus, ſiue maceria eſt. Itẽ* [v]*ia eſt, ſiue ſemita, ſiue iter eſt.*

Vlpiauns *libro* V I. *Lex* X X V I.

P*Artum non eſſe partem rei furtiuæ. Scæuola libro* X I. *Quæſtionum ſcribit.*

Vlpianus *libro* X X V I I. *ad edictum.*

Lex C L X X X I I.

Aliâs, iſta lex incipit, liber.

P*Aterfamiliâs peculium habere nõ poteſt, quemadmodum nec ſeruus bona.*

Vlpianus *libro* L X I I I.

Lex L I I.

P*Atroni appellatione, & patrona continetur.*

Paulus *libro* X. *Reſpon.*

Lex C C X I.

P*Aulus reſpõdit falſum tutorem eum verè dici, qui tutor non eſt: ſiue habenti tutorem datus eſt, ſiue non: ſicut falſum eſt teſtamentum, quod teſtamentum non eſt: & modius iniquus, qui modius non eſt.*

Paulus *libro* I I. *ad edictum.*

Lex I I I I.

Annecte hi: l. rei appellat.

P*Ecuniæ appellatione rem ſignificari Proculus ait.*

Hermogenianus *lib.* I I. *iur. Epitom.*

Lex C C X X I I.

P*Ecuniæ nomine, non ſolùm numerata pecunia, ſed omnes res tam ſoli, quàm mobiles: & tam corpora, quàm iura continentur.*

Vlpianus *lib.* X L V I I I. *ad Senatuſc.*

Lex C L X X V I I I.

P*Ecuniæ verbum, non ſolùm numeratã pecuniam complectitur, verùm etiam omnem omnino pecuniam, hoc eſt, omnia corpora. Nam*

corpor

*corpora quoque pecuniæ appellatione contineri, nemo eſt, qui * ignoret. Hæreditas nomen iuris eſt, quod & acceſsionē, & deceſsionem in ſe recipit. Hæreditas autem vel maximè fructibus augetur. Actionis verbū & generale eſt, & ſpeciale. Nam actio dicitur omnis, ſiue in perſonā, ſiue in rem ſit, petitio. Sed plerunq; actiones perſonales ſolemus dicere. Petitionis autem verbo, in rem actiones ſignificari videntur. Perſecutionis verbo, extraordinarias perſecutiones puto cōtineri: vt puta fideicommiſſorum, & ſi quæ aliæ ſunt, quæ non habēt iuris ordinarij executionē. Hoc verbum, debuit, omnem omnino actionem comprehendere intelligitur, ſiue ciuilis, ſiue honoraria, ſiue fideicommiſſaria fuit perſecutio.* *approbet

Vlpianus. *Lex* LXVI.

P*Enes te, amplius eſt, quàm apud te. Nam apud te eſt, quod qualitercunq; à te tenetur: penes te eſt, quod quodammodo à te poſsidetur.*

Pomponius *lib.* XVI.

Lex CLXXI.

P*Erueniſſe à te rectè dicitur, quod per te ad alium peruenerit: vt in hæreditate à liberto per patronum filiumfamiliâs patri eius adoptiuo adquiſita, reſponſum eſt.*

Caius *libro* VI. *ad leg.* XII. *Tabul.*

Lex CCXXXVII.

P*Lebs, eſt cæteri ciues ſine ſenatoribus. Deteſtatum, eſt cum teſtatione denuntiatum.*

Pig

*Pignus appellatum eſt à pugno: quia res quæ pignori dantur, manu traduntur. Vnde etiam videri poteſt verum eſſe, quod quidam putant, pignus propriè rei mobilis conſtitui. * Noxæ appellatione, omne delictum continetur.*

*Noxiæ.

Caius *libro* IIII.

Lex XXII.

P*Lus eſt in reſtitutione, quàm in exhibitione. Nam exhibere, eſt præſentiam corporis præbere: reſtituere, eſt etiam poſſeſſorem facere, fructúſque reddere: pleraque præterea reſtitutionis verbo continentur.*

Vlpianus *libro* LXVI.

Lex LIX.

P*Ortus, appellatus eſt concluſus locus, quò importantur merces, & inde exportantur: eáque nihilominus ſtatio eſt concluſa, atque munita. Inde angiportum dictum eſt.*

Marcellus *lib.* XX. *Digeſtorum.*

Lex XCV.

P*Oteſt reliquorum appellatio, & vniuerſos ſignificare.*

Paulus *libro ſingula. ad legem Fuſiam Caniniam.*

Lex CCXV.

P*Oteſtatis verbo, plura ſignificantur: in perſona magiſtratuum, imperiū: in perſona liberorum, patria poteſtas: in perſona ſerui, dominiū. At cùm agimus de noxæ deditione, cum*

eo,

eo,qui ſeruum nō defendit: præſentis corporis copiā facultatémque ſignificamus. In lege. Attinia in poteſtatem domini rem furtiuam veniſſe videri, ſi eius vendicandæ poteſtatem habuerit, Sabinus, & Caſſius aiunt.

Vlpianus *libro* I. *de adult.*

Lex CCXII.

P*Ræuaricatores eos appellamus, qui cauſam aduerſarijs ſuis donant & ex parte actoris in partem rei concedūnt: à varicando enim præuaricatores dicti ſunt.*

Idem *libro* VIII. *ad edictum.*

Lex XXXI.

P*Ratum eſt in quo ad fructum percipiendū falce duntaxat opus eſt: ex eo dictū, quòd paratum ſit ad fructum capiendum.*

Paulus *libro* XI. *Lex* XXI.

P*Rinceps bona concedendo, videtur etiam obligationes concedere.*

Vlpianus *libro* LIIII.

Lex XLVI.

P*Ronūtiatum & ſtatutum idem dici poteſt: promiſcuè enim & pronūtiaſſe, & ſtatuiſſe ſolemus dicere eos, qui ius habēt cognoſcēdi. Matrem familiâs accipere debemus eam, quæ non inhoneſtè viuit. Matrem enim familiâs à cæteris fœminis mores diſcernunt atq; ſeparāt. proinde nihil intererit, nupta ſit, an vidua: ingenua*

ſit,

ſit, an libertina: nam neque nuptiæ, neque natales matremfamiliâs faciunt, ſed boni morês.

Paulus *libro* XLVI. *ad edictum.*

Lex CXCV.

P*Ronũtiatio ſermonis in ſexu maſculino, ad vtrũque ſexum plerunque porrigitur. Familiæ appellatio qualiter accipiatur, videamus. & quidẽ variè accepta eſt. Nam & in res, & in perſonas diducitur. In res, vtputa in lege duodecim Tabularũ, his verbis, Agnatus proximus familiam habeto. Ad perſonas autẽ refertur familiæ ſignificatio, ita cũ de patrono & liberto loquitur lex familiæ: * Ex ea inquit, in eã familiam. Et hîc de ſingularibus perſonis legẽ loqui cõſtat. Familiæ appellatio refertur, & ad corporis cuiuſdã ſignificationem, quod aut iure proprio ipſorum, aut communi vniuerſæ cognationis cõtinetur. Iure enim proprio familiam dicimus, plures perſonas quæ ſunt ſub vnius poteſtate, aut natura aut iure ſubiectæ: vtputa patremfamiliâs, matremfamiliâs, filiumfamiliâs filiamfamiliâs, quíq; deinceps vicem eorum ſequũtur: vt puta nepotes & neptes, & deinceps. Pater autẽ familiâs appellatur, qui in domo dominium habet: rectéque hoc nomine appellatur, quãuis filium non habeat, non enim ſolam perſonam eius, ſed & ius demonſtramus. Deniq; & pupillũ patrẽfamiliâs appellamus. Et cùm paterfamiliâs, moritur, quotquot capita ei ſubiecta*

* In ea, inquit, familia.

cta fuerunt, ſingulas familias incipiũt habere, ſinguli enim patrumfamiliarum nomẽ ſubeunt. Idémq; euenit in eo, qui emancipatus eſt. Nam & hic ſui iuris effectus, propriam familiã habet. Cõmuni iure familiam dicimus omnium agnatorũ. Nam etſi patrefamiliâs mortuo, ſinguli ſingulas familias habẽt: tamen omnes, qui ſub vnius poteſtate fuerunt, rectè eiuſdem familiæ appellabũtur, qui ex eadem domo, & gente proditi ſunt. Seruientium quoque ſolemus appellare familiam: vt in edicto Prætoris oſtendimus ſub titulo de furtis. vbi prætor loquitur de familia publicanorũ. ſed ibi non omnes ſerui, ſed corpus quoddam ſeruorũ demonſtratur eius rei cauſa paratum: hoc eſt, vectigalis cauſa. Alia autem parte edicti omnes ſerui cõtinentur: vt de hominibus coactis, & vi bonorũ raptorũ. Itẽ redhibitoria, ſcilicet ſi deterior res reddatur emptoris opera, aut familiæ eius: & interdicto vnde vi, familiæ appellatio omnes ſeruos comprehendit: ſed & filij cõtinentur. Item appellatur familia plurium perſonarum, quæ ab eiuſdem vltimi genitoris ſanguine proficiſcuntur: ſicuti dicimus familiã Iuliam, quaſi à fonte quodam memoriæ. Mulier autem familiæ & caput eſt & finis.

Vlpianus *libro* LIII.

Lex XLII.

PRobrũ, & opprobrium, idem eſt. Probra quædã natura turpia ſunt: quædam ciuiliter, &

ter, & quaſi more ciuitatis, vt puta furtũ, adulterium, natura turpe eſt. Enimuerò tutelæ damnari, hoc non natura probrũ eſt, ſed more ciuitatis. Nec enim natura probrum eſt, quod poteſt etiam in hominem idoneum incidere.

Celſus *libro* XII. *Digeſtorum.*

Lex LXXXVIII.

P*Ropémodum tantũ quiſque pecuniæ relinquit, quãtum ex bonis eius refici poteſt. Sic dicimus, cẽtum aureos eum habere, qui tantum in prædijs, cæteriſq; ſimilibus rebus habeat. Nõ idẽ eſt in fundo alieno legato: quanquam is fundus hæreditaria pecunia cõparari poteſt. Neque enim quiſquam eum, qui pecuniam numeratam habet, habere dicet, quicquid ex ea parari poteſt.*

Iabolenus *libro* V. *ex Plautio.*

Lex LXXXIII.

P*Ropriè bona dici non poſſunt, quæ plus incommodi, quàm commodi habent.*

Vlpianus *libro* XXVII. *ad edictum.*

Lex CXC.

P*Rouinciales eos, accipere debemus, qui in prouincia domicilium habent: non eos qui ex prouincia oriundi ſunt.*

Paulus *libro* VI.

Lex XCII.

P*Roximus eſt, quem nemo antecedit: ſupremus eſt, quem nemo ſequitur.*

Licin-

Licinius Rufinus *libro* VII. *Regula.*

Lex CLV.

P*Roximi appellatione, etiam ille continetur, qui ſolus eſt.*

Paulus *libro* II. *Epito.*

Lex CCIIII.

P*Veri appellatio tres ſignificationes habet: vnam, cùm omnes ſeruos pueros appellamus: alterã, cùm puerũ contrario nomine puellæ dicimus: tertiam, cùm ætatẽ puerilẽ demoſtramus.*

Pomponius *lib. ſingul. de tacitis fidcicom.*

Lex CXXXIX.

P*Vpillus eſt, qui cũ impubes eſt, deſiit in patris poteſtate eſſe, aut morte, aut emancipatione. Seruorũ appellatio ex eo fluxit, quòd imperatores noſtri vẽdere captiuos, ac per hoc ſeruare, nec occidere ſolẽt. Incola eſt, qui in aliquã regionẽ domicilium ſuum contulit, quem Græci πάροικον appellant. Nec tantum qui in oppido morantur, incolæ ſunt: ſed etiam qui in alicuius oppidi finibus ita agrum habent, vt intra eũ ſe quaſi in aliquam ſedem recipiãt. Munus publicum eſt officium priuati hominis, ex quo commodum ad ſingulos vniuerſóſque ciues, rémque eorũ imperio magiſtratus extraordinario peruenit. Aduena eſt, quẽ Græci* ἔποικον appellant. Decuriones quidã dictos aiunt ex eo, quòd initio cùm coloniæ deducerẽtur, decima pars eorũ, qui deducerentur cõſilij publici gratia cõſcribi*

*id eſt, eũ, qui nouas ſedes in deducenda colonia quærit.

ſolita ſit. Vrbs, ab vruo appellata eſt. Vruare, eſt aratro definire. & Varus ait, vruũ appellari curuaturã aratri: quod in vrbe cõdẽda adhiberi ſolet. Oppidũ ab ope dicitur, quòd eius rei cauſa mœnia ſint cõſtituta. Territorium, eſt vniuerſitas agrorum intra fines cuiuſque ciuitatis: quod ab eo dictũ quidam aiunt, quòd magiſtratus eius loci intra eos fines terrendi, id eſt, ſummouendi ius habent. Verbum ſuum ambiguum eſt, vtrum de toto, an de parte ſignificet: & ideo qui iurat ſuum non eſſe, adijcere debet, neque ſibi commune eſſe.

Vlpianus *libro* I I I I. *ad leg. Iuliam.*

Lex C X X X V.

QVæret aliquis, ſi portẽtoſum, vel monſtroſum vel debilem mulier ediderit, vel * qualẽ viſu, vel vagitu nouũ, non humanæ figuræ, ſed alterius magis animalis, quàm hominis partum: an quia enixa eſt, prodeſſe ei debeat. Et magis eſt, vt hæc quoq; parentibus proſint. Nec enim eſt quod eis imputetur, quæ qualiter potuerunt, ſtatutis obtẽperauerunt: neque id quod fataliter acceſſit, matri damnum iniungere debet.

* inæqualem.

Iabolenus *libro* I I I I. *Epiſt.*

Lex C X V.

QVæſtio eſt, fundus à poſſeſſione, vel agro vel prædio quid diſtet. Fundus eſt omne quicquid ſolo tenetur. Ager eſt ſpecies fundi qui ad vſum hominis comparatur. Poſſeſſio ab agro

iuris

iuris proprietate diſtat. Quicquid enim apprehendimus, cuius proprietas ad nos non pertinet, aut nec poteſt pertinere, hoc poſſeſsionem appellamus. Poſſeſsio ergo vſus eſt: ager proprietas loci eſt. Prædium vtriuſque ſupraſcriptæ rei generale nomen eſt. nam & ager, & poſſeſsio, huius appellationis ſpecies ſunt.

Aelius Gallus de verborum, quæ ad ius pertinent, ſignificat.

Lex CLVII.

Q*Vantum ad iuris pertinet largam ſignificationem, Paries eſt, &c.* Quære hāc l. ſupra eo. l. paries.

Paulus *libro* IIII. *Epiſto. Alpheni.*

Lex CCV.

Q*Vi fundum vendidit, pomum recepit, nuces & ficus & vuas. Duntaxat duracinas albas, & purpureas, & quæ eiuſdem generis eſſent, quas non vini cauſa haberemus, quas Græci * βρώσιμους appellarent, receptas videri.* *id eſt, eduiles, comeſtibiles.

Herennius *libro* III. *ad edictum.*

Lex CXLVII.

Q*Vi in continentibus vrbis nati ſunt, Romæ nati intelliguntur.*

Paulus *lib.* II. *ad legem Iuliam Papiam.*

Lex CXXIX.

Q*Vi mortui naſcuntur: neque nati, neque procreati videntur, quia nunquam liberi appellari potuerunt.*

Caius *lib.1.ad edictum Præt.vrb.titu. Qui neque ſequantur, neque ducantur.*

Lex XLVIII.

Hanc l. habes infra 30. l. ſolutum.

QVi neque ſequantur &c.

Idem *libro* III.*ad leg.*XII.*Tab.*

Lex CCXXXVI.

Q*Vi venenum dicit: adiÿcere debet, bonum, an malum ſit. Nam & medicamenta venena ſunt, quia eo nomine omne continetur, quod adhibitum eius naturam, cui adhibitũ eſt, mutat: cum id quod nos venenum appellamus, Græci φάρμακον dicũt. Apud illos quoq; tam medicamenta, quàm ea quæ nocent, hoc nomine cõtinentur. Vnde adiectione alterius nominis diſtinctionem fieri, admonet & nos ſumus apud eos poëtarum Homerus ſic dicens:*

Τοῖα Διὸς θυγάτηρ ἔχε φάρμακα μητιόεντα,
Ἐσθλὰ, τὰ οἱ Πολύδαμνα πόρε Θῶνος παράκοιτις
Αἰγυπτίη, τῇ πλεῖστα φέρει ζείδωρος ἄρουρα
φάρμακα, πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δὲ λυγρά. *hoc eſt,*

Tyndaris hæc habuit ſummo Ioue nata venena,
Quæ Polydãna dedit cõiũx Aegyptia Thonis
Commoda, conſulte medica cõpoſta ſub arte:
Multa legens Pharia ſolers tellure venena
Noxia permixtim carpens quoque commoda multa.

Glandis appellatione omnis fructus continetur, vt

*tur vt Iabolenus ait:exemplo Græci ſermonis, apud quos omnes arborum ſpecies * ἀκρόδρυα appellantur.* *Id eſt fructus arborum.

Vlpianus *libro* XXVII. *ad S.C.*

Lex XC.

QVi vti optimæ maximǽque ſunt ædes, tradit:non hoc dicit,ſeruitutem illis deberi : ſed illud ſolùm,ipſas ædes liberas eſſe:hoc eſt,nulli ſeruire.

Paulus *libro* LVIII.

Lex LVII.

QVibus præcipua cura rerum incumbit: & qui magis,quàm cæteri diligentiam & ſolicitudinem rebus,quibus præſunt,debent: ij magiſtri appellantur.quinetiam & ipſi magiſtratus per deriuationem à magiſtris cognominantur. Vnde etiam cuiuſlibet diſciplinæ præceptores, magiſtros apellamus, à monendo,vel monſtrando. Perſequi videtur, & qui ſatis accepit.

Celſus *libro* V. *Digeſtorum.*

Lex LXXXVI.

QVid aliud ſunt iura prædiorum, quàm prædia, qualiter ſe habentia : vt bonitas,ſalubritas,amplitudo?

Modeſtinus *libro* VII. *Epiſtol.*

Lex CXVI.

QViſquis mihi alius filius, filiíve,hæres ſit his verbis Labeo ait non videri filiam

contineri. Proculus contrà. Mihi Labeo videtur verborum figuram ſequi: Proculus mentem teſtantis. Reſpondi: Non dubito, quin Labeonis ſententia vera non ſit.

Caius *libro* II. *ad leg.* XII. *Tab.*

Lex CCXXXIIII.

QVos nos hoſtes appellamus, eos veteres perduelles appellabāt, per eam adiectionem indicantes, cum quibus bellum eſſet. Locuples eſt, qui ſatis & idoneè habet pro magnitudine rei quam actor reſtituendam eſſe petit. Verbum, viuere, quidam putant ad cibum pertinere. Sed Offilius ad Atticum, ait his verbis & veſtimenta, & ſtramenta contineri. ſine his enim viuere neminem poſſe.

Paulus *lib. ſingula. ad S. C. Tertullianum.*

Lex CCXXXI.

QVod dicimus eum qui naſci ſperatur, pro ſuperſtite eſſe: tunc verum eſt, cum de ipſius iure quæritur, alijs autem non prodeſt, niſi natus ſit.

Paulus *libro* XXI.

Lex XXV.

REctè dicimus eū fundum totum noſtrum eſſe, etiā cuius vſusfructus alienus eſt: quia vſusfructus nō dominij pars, ſed ſeruitus eſt, vt via, & iter. Nec falsò dicitur meum eſſe, cuius non poteſt vlla pars dici alterius eſſe. Hoc & Iulianus ait, & eſt verius. Quintus Mutius ait,

ait, partis appellatione rem pro indiuiſo ſignificari. nam quod pro diuiſo noſtrum ſit, id non partem, ſed totum eſſe. Seruius non ineleganter partis appellatione vtrunq; ſignificari.

Idem *libro* V. *Lex* V.

R*Ei appellatio latior eſt, quàm pecuniæ: quia etiam ea, quæ extra computationem patrimonij noſtri ſunt, continet: quum pecuniæ ſignificatio ad ea referatur, quæ in patrimonio noſtro ſunt. Opere legato vel conducto, his verbis ſignificari Labeo ait id opus, quod Græci * ἀποτέλεσμα, non * ἔργον vocant, id eſt, ex opere facto corpus aliquod perfectum.* *id eſt, effectum. *id eſt, opus.

Vlpianus *libro* XIIII.

Lex XXIII.

R*Ei appellatione, & cauſæ, & iura continentur.*

Paulus *libro* XIIII.

Lex XXXV.

R*Eſtituere autem is intelligitur, qui ſimul & rem & cauſam actori reddit, quam is habiturus eſſet, ſi ſtatim iudicij accepti tempore res ei reddita fuiſſet: id eſt, vſucapionis cauſam, & fructuum.*

Paulus *ad edictum ædil. curul.*

Lex LXXV.

R*Eſtituere videtur is, qui reſtituit quod habiturus eſſet actor, ſi controuerſia ei facta non eſſet.*

Paulus *libro* L. *ad edictum.*

Lex LIII.

S*Aepe ita comparatũ eſt, vt coniuncta pro disiunctis accipiantur, & disiuncta pro cõiunctis: interdũ & ſoluta pro ſeparatis. Nã cũ dicitur apud veteres, agnatorum gentiliúmq;, que pro ſeparatione accipitur. At cũ dicitur, ſuper * pecunia tuteláve ſua, tutor ſeparatim ſine pecunia dari non poteſt. Et cùm dicimus, Quod dedi aut donaui: vtraq; cõtinemus. Cùm verò dicim⁹, Quod eũ dare facere oportet: quod uis eorũ ſufficit probare. Cùm verò dicit Prætor, ſi donũ, munus, operas redemerit: ſi omnia impoſita ſunt, certum eſt omnia redimenda eſſe. Ex re ergo pro cõiunctis habentur: & ſi quædã impoſita ſunt, cætera non deſiderabuntur. Item dubitatum eſt, illa verba, ope, & conſilio, quemadmodum accipienda ſunt: vtrum ex ſententia: coniungentiũ, an ſeparãtiũ. Sed verius eſt, quod & Labeo ait, ſeparatim accipienda, quia aliud factum eſt eius, qui ope: aliud eius, qui conſilio furtum facit. Sic enim alij condici poteſt, alij nõ poteſt. Et ſanè poſt veterum authoritatẽ eò peruentum eſt, vt nemo ope videatur feciſſe, niſi & conſilium malignũ habuerit: nec conſilium habuiſſe nocendi, niſi & factum ſecutum fuerit.*

* pecuniæ tutelæúe ſuæ.

Paulus *libro* L X V.

Lex L X I.

S*Atiſdationis appellatione interdũ etiã repromiſſ*

promiſsio continebitur, qua contentus fuit is, cui ſatiſdatio debebatur.

Scæuola *libro* XVIII. *Digeſtorum.*

Lex CCXLIII.

*SCæuola reſpõdit: Semper * acceptum eſt, vt libertorũ appellatione etiã ij cõtineri intelligantur, qui eodem teſtamẽto vel poſteriore loco manumitterẽtur: niſi manifeſtè is, à quo peteretur, cõtra defuncti voluntatem doceret peti.* *receptũ.

Paulus *libro* LXXVII.

Lex LXX.

SCiendum eſt hæredem etiam per multas ſucceſsiones accipi. Nam in paucis ſpeciebus hæredis appellatio proximũ cõtinet, veluti in ſubſtitutione impuberis. Quiſquis mihi hæres erit, idem filio meo hæres eſto: vbi hæredis hæres non continetur, quia incertus eſt. Itẽ in lege Aelia Sentia, filius hæres proximus poteſt libertũ paternum vt ingratum accuſare, non etiã ſi hæredi hæres extiterit. Idem dicitur in operarum exactione, vt filius hæres exigere poſsit, non ex ſucceſsione effectus. Verba hæc, is ad quem ea res pertinet, ſic intelliguntur, vt qui in vniuerſum dominium, vel iure ciuili, vel iure prætorio ſuccedit, contineatur.

Modeſtinus *libro* VI. *Pandectarum.*

Lex CIX.

SEqueſter dicitur, apud quem plures eãdem rem, de qua controuerſia eſt, depoſuerunt: di-

d

ctus ab eo, quòd occurrenti aut quaſi ſequenti eos qui contendunt committitur.

Caius *libro* VIII. *ad leg. Iul. Pap.*

Lex CL.

SI ita à te ſtipulatus fuero, quanto minus à Titio conſecutus fuero, tãtum dare ſpondes? nõ ſolet dubitari, quin ſi nihil à Titio fuero conſecutus, totum debeas quod Titius debuerit.

Idem *libro* II. *ad leg.* XII. *Tab.*

Lex CCXXXIII.

* aliâs cauilletur.

*SI * calũnietur, & moretur, & fruſtretur, Inde & calũniatores appellati ſunt, qui per fraudem & fruſtrationẽ alios vexarent litibus, inde & cauillatio dicta eſt. Poſt calendas Ianuarias, die tertio pro ſalute principis vota ſuſcipiũtur. Telũ vulgo quidẽ id appellatur, quod ab arcu mittitur: ſed nunc omne ſignificatur quod mittitur manu. Itaq; ſequitur, vt lapis, et lignũ, & ferrũ hoc nomine contineatur: dictum ab eo quòd in longinquum mittatur: * ἀπὸ τοῦ τηλοῦ, Græca voce figuratũ. Nã & hanc ſignificationẽ inuenire poſſumus & in Græco nomine. Nã quod nos telum appellamus, illi * βέλος appellant, eóq; nomine vulgo quidem id ſignificatur quod ab arcu mittitur: ſed nõ minus omne ſignificatur quod mittitur manu, * ἀπὸ τοῦ βάλλεσθαι: & id quod ab arcu mittitur, apud Græcos quidẽ proprio nomine, * τόξευμα vocatur: apud nos autẽ cõmuni nomine telum appellatur.*

* i. ab eo quod eſt longè.

* i. miſsile telum.

* i. ab emittendo.

* i. ſagitta.

Procu

Proculus *libro* VI. *Epiſtolarum.*

Lex CXXVI.

SI cum fundum tibi darem, legem ita dixi, Vti optimus maximúſq; eſt. & adieci, Ius fundi deterius factum non eſſe: per dominum præſtabitur, amplius eo præſtabitur nihil. Etiam ſi prior pars, qua ſcriptum eſt, Vti optimus maximúſq; eſt, liberum eſſe ſignificat: eóq; ſi poſterior pars adiecta non eſſet, liberum præſtare debere: tamen inferiore parte ſatis me liberatum puto, quod ad iura attinet, ne quid aliud præſtare debeam, quàm ius fundi per dominũ deterius factum non eſſe.

Paulus *libro* II. *ad edictum ædil. curul.*

Lex LXXIII.

SIgnatorius annulus, ornamenti appellatione non continetur.

* Caius *libro* VII. *Paulus.

Lex XXX.

SYlua cædua eſt, vt quidã putant, quæ in hoc habetur, vt cæderetur. Seruius eam eſſe, quæ ſucciſa rurſus ex ſtirpibus aut radicibus renaſcatur. Stipula illecta, ſunt ſpicæ in meſſe deiectæ, necdũ lectæ: quas ruſtici cùm vacauerint, colligunt. Noualis eſt terra proſciſſa, quæ anno ceſſat: quã græci νέατον *vocãt. Integra aũt eſt, in quã nondũ dominus paſcẽdi gratia pecus immiſit. Glãs caduca eſt, q̃ ex arbore cecidit. Paſcua ſylua eſt, quæ paſcuis pecudũ deſtinata eſt.*

*id eſt, noualem agrum.

Labeo

* id eſt, veriſimiliũ. Labeo *libro* IIII. * *πιθανῶν ex Pauli epiſtola* CCXLIIII.

SI qua pœna eſt, mulcta eſt: ſi qua mulcta eſt, pœna eſt. Paulus. Vtrunq; eorũ falſum eſt. nanq; harum rerum diſsimilitudo ex hoc quoq; apparet, quòd de pœna prouocatio nõ eſt. Simul atque enim victus quis eſt: eius maleficij cuius pœna eſt ſtatuta, ſtatim ea debetur: at mulctæ prouocatio eſt: nec antè debetur, quàm aut nõ eſt prouocatũ, aut prouocator victus eſt: nec aliter quàm ſi is dixit, cui dicere licet. Ex hoc quoque earum rerũ diſsimilitudo apparere poterit, quia certæ pœnæ ſingulorum peccatorũ ſunt: mulctæ contrà: quia eius iudicis poteſtas eſt, quantã dicat: niſi cùm lege conſtitutũ eſt, quantam dicat.

Vlpianus *libro* IIII. *ad legem Iul. Papiam.*

Lex CXXXIII.

SI quis ſic dixerit, vti intra diem mortis eius aliquid fiat: ipſe quoq; dies, quo quis mortuus eſt, numeratur.

*Caius. * Vlpianus *libro* IX. *ad edict.*

Lex XII.

SI cui ex empto, vel ex locato, vel ex alio vllo contractu, debetur: ſed & ſi ex delicto debeatur: mihi videtur poſſe creditoris loco accipi. quòd ſi ex populari cauſa: ante litis conteſtationem, rectè dicetur creditoris loco non eſſe. Minus ſoluit qui tardius ſoluit: nam & tempore minus ſoluitur.

Teren

Terent. Clemens *libro* I I.

Lex CXLVI.

SOceri & ſocrus appellatione, auū quoq;, & auiā vxoris, vel mariti cōtineri, reſpōdetur.

Iabolenus *libro* X V.

Lex CXIIII.

SOluendo eſſe nemo intelligitur, niſi qui ſolidum poteſt ſoluere.

Vlpianus *libro* X L V.

Lex CLXXVI.

SOlutionis verbo ſatisfactionem quoq; omnē accipiendam placet. Soluere dicimus eū, qui id facit quod facere promiſit.

Caius *libro* I. *ad edictum præt. vrb. tit. Qui neq; ſequantur, neq; ducantur.*

Lex XLVIII.

SOlutum non intelligimus eum, qui licet vinculis leuatus ſit, manibus tamen tenetur: ac ne eum quidem intelligimus ſolutum, qui ſine vinculis in publico ſeruatur.

Vlpianus *ad legem Iul. Papiam.*

Lex CXXVIII.

SPadonum generalis appellatio eſt: quo nomine tam ij qui natura ſpadones ſunt, quàm thlibiæ & thlaſiæ, ſed & ſi quod aliud genus ſpadonum eſt, continetur.

Idem *libro* I I. *de officio procon.*

Lex C.

SPecioſas perſonas accipere debemus, clariſ-

ſimas

ſimas perſonas vtriuſque ſexus: item eorum qui ornamentis ſenatorijs vtuntur.

Paulus *libro* II. *ad edictum.*

Lex VII.

S*Ponſio appellatur, non ſolùm, quæ per ſponſi interrogationē fit: ſed omnis ſtipulatio promiſsióq;.*

Pomponius *lib.* X. *epiſtolarum.*

Lex CCXLV.

S*Tatuæ affixæ baſibus ſtructilibus, aut tabulæ religatæ catenis, aut erga parietem affixæ, aut ſimiliter quæ cohærent lignis,* * *non ſunt ædium. Ornatus enim ædium cauſa parantur, non quo ædes perficiantur. Item Labeo ait, Prothyron quod in ædibus interdū fieri ſolet, ædium eſt.*

* Lychnis. aliâs tignis.

Paulus *libro* LII.

Lex XXXIX.

S*Vbſignatū dicitur quod ab aliquo ſubſcriptum eſt: nam veteres ſubſignationis verbo pro adſcriptione vti ſolebant. Bona intelliguntur cuiuſq;, quæ deducto ære alieno ſuperſunt. Atteſtari eſt etiam abſenti denuntiare. Incertus poſſeſſor eſt, quem ignoramus.*

Vlpianus *lib.* XXVIII. *ad edictum.*

Lex CLXXXIII.

T*Abernæ appellatio declarat omne vtile ad habitandum ædificium: nempe ex eo quòd tabulis claudatur.*

Adde l. tabernæ. & l. inſtructā.

Paul

Paulus *libro* II. *ad legem Iuliam.*

Lex CXXXVII.

T*Er enixa videtur, etiam quæ tergeminos peperit.*

Caius *libro* XXVII. *ad edictum prouin.*

Lex LXII.

T*Igni appellatione in lege duodecim Tabularum, omne genus materiæ, ex qua ædificia conſtant, ſignificatur.*

Paulus *libro* V. *Singul. de tacit. fideicom.*

Lex CCXXIX.

T*Ranſacta finitáve intelligere debemus, non ſolùm de quibus controuerſia fuerit, ſed etiam quæ ſine controuerſia ſunt poſſeſſa.* Adde l. venit.

* Vlpianus *libro* VI. *ad leg. Iul. Papiam.* *Paulus.

Lex CXLII.

T*Riplici modo cõiunctos intelligim⁹. Aut enim re per ſe coniunctio contingit, aut re & verbis, aut verbis tantùm. Nec dubium eſt quin coniuncti ſint, quos & nominum & rei complexus iungit: veluti, Titius & Mæuius ex parte dimidia hæredes ſunto: vel, Titius Mæuiúſq; hæredes ſunto: vel ita, Titius cum Mæuio ex parte dimidia hæredes ſunto. Videamus autem, ne etiã ſi hos articulos detrahas, &, que, cum interdum tamen coniunctos accipi oporteat: veluti, Lucius Titius, Publius Mæuius, hæredes ſunto ex parte dimidia: vel ita, Publius Mæuius, Lucius Titius, hæredes ſunto:*

Sem

Sempronius ex parte dimidia hæres eſto: vt Titius & Mæuius veniant in partem dimidiam, & re, & verbis coniuncti videantur. Lucius Titius ex parte dimidia hæres eſto: Seius ex parte, qua Lucium Titium hæredem inſtitui, hæres eſto. Sempronius ex parte dimidia hæres eſto. Iulianus dubitari poſſe ait, an tres ſemiſſes facti ſint: an Titius in eundem ſemiſſem cum Caio Seio inſtitutus eſt. Sed eo quòd Sempronius quoq; ex parte dimidia ſcriptus eſt, veriſimilius eſt in eundem ſemiſſem duos coactos, & coniunctim hæredes ſcriptos eſſe.

Pomponius *libro* XXX.

Lex CLXXX.

T*Vgurij appellatione omne ædificium quod ruſticæ rei magis cuſtodiendæ conuenit, quàm quod vrbanis ædibus ſignificatur. Offilius ait tugurium à * tegendo tanquam tegurium eſſe dictum: vt toga, quòd ea tegamur.*

*tecto tanquam tegularium.

Idem *libro* V. *ad Senatuſconſultum.*

Lex CLXV.

V*Eniſſe ad hæredem nihil intelligitur, niſi deducto ære alieno.*

Paulus *libro* XIIII. *ad Plaut.*

Lex LXXXII.

V*Erbum, amplius, ad eum quoq; pertinet, cui nihil debetur: ſicuti ex contrario minus ſolutum videtur, etiam ſi nihil eſſet exactũ.*

Pom

Pomponius *lib.* X X V I. *ad Quintū Mut.*

Lex CXXIII.

V*Erbum, erit, interdum etiam præteritum, nec ſolum futurū tempus demonſtrat. quod eſt nobis neceſſarium ſcire, vt cùm codicilli ita confirmati teſtamento fuerint, Quòd in codicillis ſcriptum erit. vtrúmne futuri temporis demonſtratio fiat, an etiam præteriti, ſi ante ſcriptos codicillos quis relinquat. Quod quidem ex voluntate ſcribentis interpretandū eſt. Quemadmodum autem hoc verbum, eſt, non ſolum præſens, ſed & præteritum tempus ſignificat: ita & hoc verbum, erit, non ſolùm futurū ſed interdū etiam præteritum tempus demonſtrat. Nā cùm dicimus, Lucius Titius ſolutus eſt ab obligatione, & præteritum, & præſens tempus ſignificamus: ſicut hîc, Lucius Titius obligatus eſt. Et idem erit cùm ita loquimur, Troia capta eſt. nō enim ad præſentis facti demonſtrationem refertur is ſermo, ſed ad præteritum.*

Vlpianus *libro* X X X.

Lex CLXXXVII.

V*Erbum, exactæ pecuniæ, non ſolùm ad ſolutionem referendum eſt, verumetiam ad delegationem.*

Papinianus *libro* X X X V I I. *Quæſt.*

Lex CCXVIII.

V*Erbum, facere, omnem omnino faciendi cauſam cōplectitur, dandi, ſoluendi, nume-*

randi, iudicandi, ambulandi.

Vlpianus *libro* I. *ad edictum.*

Lex I.

V*Erbum hoc, ſi quis, tam maſculos, quàm fœminas complectitur.*

Pomponius *libro* XXXIX.

Lex CXXXI.

V*Erbum illud, pertinere, latiſſimè patet: nā & ijs rebus petendis aptum eſt, quæ dominij noſtri ſunt, & ijs quas iure aliquo poſſidemus, quanuis noſtri dominij non ſint. Pertinere ad nos, etiam ea dicimus, quæ in nulla eorum cauſa ſunt, ſed eſſe poſſunt.*

Paulus *libro* IIII. *ad edictum.*

Lex VIII.

V*Erbum, oportebit, tam præſens, quàm futurum tempus ſignificat. Actionis verbo, non continetur exceptio.*

Paulus *libro* XXVI.

Lex XXXVII.

V*Erbum, oportere, non ad facultatē iudicis pertinet, qui poteſt vel pluris vel minoris condemnare, ſed ad veritatem refertur.*

Celſus *libro* XX. *Digeſtorum.*

Lex XCIIII.

V*Erbum, reddendi, quanquam ſignificatū habeat retro dandi: recipit tamen & per ſe dandi ſignificationem.*

Vlpianus

Vlpianus *libro* LVIII.

Lex XLIII.

VErbo, victus, cõtinetur quæ eſui & potui, cultuíque corporis, quæq; ad viuendum homini neceſſaria ſunt. Veſtem quoque, victus habere vicem, Labeo ait.

Idem *libro* XII.

Lex XX.

VErba, contraxerunt, geſſerunt, non pertinent ad teſtandi ius.

Pomponius *libro* V.

Lex CXX.

VErbis legis duodecim Tabularum his, Vti quiſq; legaſſet, ſuæ rei ita ius eſto. latiſſima poteſtas tributa videtur, & hæredes inſtituẽdi, & legata, & libertates dandi, tutelas quoque conſtituendi: ſed interpretatione coanguſtatum eſt, vel legũ authoritate, vel iura conſtituentiũ.

Vlpianus *libro* I. *ad legem Aeliam Sentiam.*

Lex CCXVI.

VErum eſt eum, qui in carcere clauſus eſt, non videri, neque vinctum, neq; in vinculis eſſe, niſi corpori eius vincula ſint adhibita.

Paulus *libro* II. *Manualium.*

Lex CXXVII.

VEſtis appellatione tam virilis, quàm muliebris, & ſcenica, etiam ſi tragica, aut citharœdica ſit, continetur.

*Vlpianus.

*Paulus *libro* VI. *ex Minutio.*

Lex CCVI.

Vinaria vaſa propriè vaſa torcularia eſſe placet: dolia autem & ſerias tandiu in ea cauſa eſſe, quandiu vinũ haberẽt. cùm ſine vino eſſe cœperint, deſinere in eo numero eſſe, quoniã ad alium vſum transferri poſſunt: veluti ſi frumentum in his addatur, eandem cauſam amphorarum eſſe, vt cùm vinum habeant, tunc in vaſis vinariis: cùm inanes ſint, tunc extra numerũ vinariorum ſint: quia aliud in his cõdi poſſit.

Venuleius *libro* VIII. *Stipul.*

Lex CCXXIIII.

Vinculorum appellatione, vel priuata, vel publica vincula ſignificantur: cuſtodiæ verò tantùm publica cuſtodia.

Vlpianus *libro* X.

Lex CXLV.

Virilis appellatione, interdum etiam totam hæreditatem contineri dicendum eſt.

Pomponius *libro* VI.

Lex CLXVI.

Vrbana familia, & ruſtica, non loco, ſed genere diſtinguitur. Poteſt enim aliquis diſpenſator non eſſe vrbanorum ſeruorũ numero: veluti is, qui ruſticarũ rerum rationes diſpẽſet, ibiq; habitet: & non multum abeſt à villico. Inſularius autem vrbanorum numero eſt. Videndum tamen eſt, ipſe dominus, quorum loco-

quenq;

quenq; habuerit: quod ex numero familiæ, & vicarijs apparebit. Pernoctare extra vrbem intelligendus eſt, qui nulla parte noctis in vrbe eſt: per, enim, totam noctem ſignificat.

Vlpianus *libro* II. *de omnibus tribunalibus.*

Lex CXCVIII.

VRbana prædia, omnia ædificia accipimus non ſolùm ea, quæ ſunt in oppidis: ſed & ſi fortè ſtabula ſunt, vel alia meritoria in villis, & in vicis, vel prætoria voluptati tantùm deſeruientia: quia vrbanum prædium nō locus facit, ſed materia. Proinde hortos quoq;, ſi qui ſunt in ædificiis conſtituti, dicendum eſt vrbanorum appellatione contineri. Planè ſi plurium horti in reditu ſunt, vinearij fortè vel etiam holitorij, magis hæc non ſunt vrbana.

Paulus *libro* I. *ad edictum.*

Lex II.

VRbis appellatio, muris: Romæ autem continentibus ædificiis finitur: quod latius patet. Cuiuſq; diei maior pars eſt horarū ſeptem primarum diei, non ſupremarum.

Pomponius *libro* VI.

Lex CXXI.

VSura pecuniæ, quam percipimus, in fructu non eſt: quia nō ex ipſo corpore, ſed ex alia cauſa eſt: id eſt, ex noua obligatione.

Marcellus *libro v. Digeſtorum.*

Lex LXXXVII.

* Alphenus ait, vrbē eſſe Romam, quæ muro cingeretur. Romam etiã quæ in cõtinẽti ædificia, &c.

*VT Alphenus * ait, Vrbs eſt Roma, quæ muro cingitur. Roma eſt etiam quantum continentia ædificia eſſent. Nam Romam non muro tenus exiſtimari, ex conſuetudine quotidiana poſſe intelligi, cùm diceremus Romam nos ire, etiam ſi extra vrbem habitaremus.*

Paulus *libro ſingula. Senatuſconſult. Orficiani.*

Lex CCXXX.

Adde leg. tranſacta.

VT ſunt iudicio terminata, tranſactione compoſita, longioris temporis ſilentio finita.

DE

DE REGVLIS *IVRIS.*

Titulus XVII.

Libri L. Pandectarum, per ordinem Alphabeti.

Vlpianus. *Lex* CLXXXIII.

ABSENTIA EIVS QVI *Reipublicæ cauſa abeſt, neque ei, neque alij damnoſa eſſe debet.*

Papinianus.

Lex LXXVIII.

ACtus legitimi, qui non recipiunt diem vel conditionem: veluti emancipatio, acceptilatio, hæreditatis aditio, ſerui optio, datio tutoris, in totum vitiantur per temporis vel conditionis adiectionem. Nonnunquam tamē actus ſupraſcripti tacitè recipiunt, quæ apertè comprehenſa vitium afferunt. Nā ſi acceptum feratur ei qui ſub cōditione promiſit: ita demum egiſſe aliquid acceptilatio intelligitur, ſi obligatiōis cōditio extiterit. Quòd ſi verbis nominatim acceptilatiōis

comprehendatur,nullius momenti faciet actū.

Vlpianus. *Lex* CXCIX.

A*D ea,quæ non habent atrocitatē facinoris,vel ſceleris,in his ignoſcitur ſeruis: ſi vel dominis,vel iis, qui vice dominorum ſunt, veluti tutoribus et curatoribus,obtēperauerint.*

Semper qui dolo fecit,quo minus haberet:pro eo eſt habendus,ac ſi haberet. In cōtractibus ſucceſſores ex dolo eorum,quibus ſucceſſerunt, non tantùm in id quod ad eos peruenit, verūetiam in ſolidum tenentur:hoc eſt, * vt vnuſquiſq; pro ea parte qua hæres eſt,*conueniatur.*

* Alij non habét has tres particulas, ad eos: vt:conueniatur.

Idem. *Lex* CXXI.

A*Liud eſt vendere,aliud eſt vendenti conſentire. Refertur ad vniuerſos quod publicè fit per maiorem partem. Abſurdū eſt plus iuris habere eū cui legatus ſit fundus,quàm hæredem,aut ipſum teſtatorem,ſi viueret.*

Paulus. *Lex* L.

A*Lterius circumuentio,alij non præbet actionem.*

Caius. *Lex* LVIII.

B*Ona fides nō patitur,vt bis idem exigatur.*

Paulus. *Lex* CLXXIX.

B*Ona fides tantùm poſsidenti præſtat,quantū veritas,quoties lex impedimēto nō eſt.*

Vlpianus. *Lex* CXXIX.

C*Apiēda occaſio eſt,quæ præbet benignius reſpōſum. Quod factum eſt:cùm in obſcu-*

ro ſit, ex affectione cuiuſque capit interpretationem.

Idem. Lex XLVIII.

Conſilij non fraudulēti nulla obligatio eſt. Cæterùm ſi dolus, & calliditas interceſſerit, de dolo actio competit. Socij mei ſocius, meus ſocius non eſt.

Idem. Lex XXIIII.

Contractus quidam dolum malum duntaxat recipiunt: quidam & dolum & culpam. Dolum tantùm, depoſitum & precarium. dolum & culpam, mandatū, commodatū, venditum, pignori acceptum, locatum: item dotis datio, tutelæ, negotia geſta. In his quidem & diligentia. Sed & ſocietas, & rerū communio, & dolum, & culpā recipit. Sed hæc ita, niſi ſi quid nominatim conuenit, vel plus vel minus in ſingulis contractibus. nam hoc ſeruabitur, quod initio cōuenit. legem enim contractui dedit, excepto eo, quod Celſus putat, nō valere, ſi cōuenerit ne dolus præſtetur. Hoc enim bonæ fidei iudicio cōtrarium eſt: & ita vtimur. Animalium verò caſus, mortéſq; quæ ſine culpa accidut: fugæ ſeruorum, qui cuſtodiri non ſolent: rapina, tumultus, incendia, aquarum magnitudines, impetus prædonum, à nullo præſtantur.

Caius. Lex CXIX.

Creditur qui permittit rem venire, pignus dimittit.

Paulus. *Lex* C X C.

CVius eſſectus omnibus prodeſt, eius & partes ad omnes pertinent.

Paulus. *Lex* L I I I I.

CVius per errorem dati, repetitio eſt: eius conſultò dati, donatio eſt.

Vlpianus. *Lex* C X X I I I I.

CVi ius eſt donandi, eidem & vendendi, & concedendi ius eſt.

Idem. *Lex* X X X V I I.

CVlpa caret, qui ſcit, ſed prohibere non poteſt.

Pomponius. *Lex* L I.

CVlpa eſt immiſcere ſe rei ad ſe non pertinenti.

Paulus. *Lex* L X X X V.

CVm amplius ſolutum eſt, quàm debebatur: cuius pars non inuenitur, quæ repeti poßit, totum eſſe indebitum intelligitur: manente priſtina obligatione. Is natura debet, quem iuregentium dare oportet, cuius fidem ſecuti ſumus.

Vlpianus. *Lex* C X C V I.

CVm par delictum eſt duorum, ſemper oneratur petitor: & melior habetur poſſeſſoris cauſa: ſicut fit, cùm de dolo excipitur petitoris. neque enim datur talis replicatio petitori. Si non Rei quoque in ea re dolo actum ſit. Illi debet permitti pœnam petere, qui in ipſam non incidit.*

*aliâs, aut ſi rei. vel, aut ſi non rei.

Paulus

Paulus. *Lex* CLXX.

C*Vm prætor in hæredem dat actionē, quatenus ad eum peruenit: ſufficit ſi vel momento ad eum peruenit: ex dolo defuncti.*

Idem. *Lex* CXXXIX.

C*Vm principalis cauſa nō cōſiſtit: plerunq; nec ea quidem, quæ ſequuntur, locū habēt.*

Vlpianus. *Lex* CXXVI.

C*Vm quis poßit alienare, poterit & cōſenti re alienationi. Cui autē donare nō conceditur, probandum erit, nec ſi donationis cauſa conſenſerit, ratam eius voluntatem habendam.*

Caius. *Lex* CVIII.

C*Vm ſeruis nulla actio eſt.*

Paulus *Lex* XVII.

C*Vm tempus in teſtamento adijcitur, credendum eſt pro hærede adiectum, niſi alia mens fuerit teſtatoris: ſicut in ſtipulationibus, promiſſoris gratia tempus adijcitur.*

Vlpianus. *Lex* XXIX.

D*Iuus Pius reſcripſit, eos qui ex liberalitate ſua conueniuntur: in id quod facere poſſunt, condemnandos.*

Idem. *Lex* LXII.

D*Omū ſuam reficere vnicuiq; licet: dū non officiat inuito alteri in quo ius non habet.*

Papinianus. *Lex* LXXXIII.

D*Onari videtur quod nullo iure cogente conceditur.*

Iulianus. *Lex* LXVI.

id eſt, cõmentũ cavillatoriũ.

*EA eſt natura cauillationis, quã Græci * σώριτας appellant, vt ab euidenter veris, per breuiſsimas mutationes diſputatio ad ea, quæ euidenter falſa ſunt, perducatur.*

Vlpianus. *Lex* CLXXVIII.

EA quæ ad dandum impoſsibilia ſunt, vel quæ in rerum natura non ſunt, pro non adiectis habentur.

Iulianus. *Lex* LXV.

EA quæ rarò accidunt: non temere in agendis negotijs computantur.

Marcellus. *Lex* CLIII.

EA quæ in partes diuidi non poſſunt: ſolida à ſingulis hæredibus debentur. In re dubia benigniorem interpretationem ſequi, non minus iuſtius eſt, quàm tutius.

Hermogenes. *Lex* XCVIII.

EA ſola deportationis ſententia aufert, quæ ad fiſcum perueniunt.

Paulus. *Lex* III.

EIus eſt nolle, qui poteſt & velle.

Marcellus. *Lex* CXLIIII.

ET ſi nihil facilè mutandum eſt ex ſolennibus: tamen vbi æquitas euidens expoſcit, ſubueniendum eſt.

Vlpianus. *Lex* LIX.

EX pœnalibus cauſis non ſolet actio in patrem de peculio dari.

Idem

Idem. *Lex* CXCII.

EX *qua perſona quis lucrum capit, eius factum præſtare debet.*

Modeſtinus. *Lex.* CL.

EXpreſſa *nocent, non expreſſa non nocent.*

Vlpianus. *Lex* CXXXII.

FActum *à iudice, quod ad officium eius non pertinet, ratum non eſt.*

Paulus. *Lex* CXCVII.

FActū *cuique ſuum: non aduerſario ſuo nocere debet. Nō videtur vim facere, qui iure ſuo vtitur, & ordinaria actione experitur. In pœnalibus cauſis benignius interpretādum eſt.*

Caius. *Lex* CLXVIII.

FAuorabiliores *rei potius, quàm actores habentur.*

Paulus. *Lex* CIX.

FErè *in omnibus pœnalibus iudicijs, & ætati, & imprudentiæ ſuccurritur.*

Paulus. *Lex* CXCVI.

FErè *quibuſcunque modis obligamur, iiſdem in cōtrarium actis liberamur. quū quibus modis adquirimus, iiſdem in contrariū actis amittamus. Vt igitur nulla poſſeſſio adquiri niſi animo & corpore poteſt: ita nulla amittitur, niſi in qua vtrunque in contrarium actum eſt.*

Metianus. *Lex* XCIIII.

FIliusfamiliâs *neq; retinere, neq; recuperare, neq; adipiſci poſſeſſionē rei peculiaris videt.*

Vlpianus. *Lex* II.

F*Oeminæ ab omnibus officijs ciuilibus vel publicis remotæ ſunt, & ideo nec iudices eſſe poſſunt, nec magiſtratum gerere, nec poſtulare, nec pro alio interuenire, nec *procuratrices exiſtere. Item impuberes omnibus officijs ciuilibus debent abſtinere.*

*curatores

Papinianus. *Lex* LXXX.

F*Raudis interpretatio ſemper in iure ciuili non ex euentu dũtaxat, ſed ex conſilio quoque *conſideratur.*

*deſideratur.

Iabolenus. *Lex* LXXII.

F*Ructus rei eſt, vel pignori dare licere.*

Pomponius. *Lex* XLI.

F*Urioſi, vel eius cui bonis interdicitur, nulla voluntas eſt.*

Papinianus *Lex* LXXIX.

G*Eneraliter cùm de fraude diſputatur, non quid habeat actor, ſed quid per aduerſarium habere non potuit, conſiderandum eſt.*

Vlpianus *Lex* LX.

H*Æredem eiuſdem poteſtatis iuríſque eſſe, cuius fuit defunctus, conſtat.*

Iulianus. *Lex* LXIII.

H*Æreditas nihil aliud eſt, quàm ſucceſſio in vniuerſum ius, quod defunctus habuit tempore mortis.*

Vlp

Vlpianus. *Lex* CXCV.

HOc iure vtimur: vt quicquid omnino per vim fiat: aut in vis publicæ, aut priuatæ [c]*rimen incidat. Deiecit & qui vel iuſsit, vel* [m]*andauit, vel ratum habuit. Rati enim habi*[t]*io mandato comparatur. In contractibus, in quibus doli præſtatio vel bona fides ineſt, hæres in ſolidum tenetur.*

Pomponius. *Lex* XI.

ID quod noſtrum eſt, ſine facto noſtro ad alium transferri non poteſt.

Paulus. *Lex* XVI.

IMaginaria vēditio non eſt, pretio accedente.

Caius. *Lex* CLXXIIII.

IMperitia, culpæ annumeratur.

Marcellus. *Lex* CXLV.

IMpoſsibilium nulla obligatio eſt.

Metianus. *Lex* XCVII.

IN ambiguis orationibus maximè ſententia ſpectanda eius eſt, qui eas protuliſſet.

Paulus. *Lex* LXXXVI.

IN ambiguis, pro dotibus reſpondere melius eſt. Non eſt nouum, vt quæ ſemel vtiliter conſtituta ſunt, durent: licet ille caſus extiterit, à quo initium capere non potuerunt. Quoties æquitatem, deſiderij naturalis ratio, aut dubitatio iuris moratur: iuſtis decretis res temperanda eſt.

Vlp

Vlpianus. *Lex* CXXIIII.

IN condemnatione perſonarum quæ in id quod facere poſſunt, damnantur: non totum quod habent, extorquendum eſt: ſed & ipſarum ratio habenda eſt, ne egeant. Cùm verbum, reſtituas, in lege inuenitur: etſi non ſpecialiter de fructibus additum eſt, tamen etiam fructus ſunt reſtituendi. Vnicuique ſua mora nocet: quod & in duobus reis promittendi obſeruatur. Dolo facit qui petit quod reſtituturus eſt.

Idem. *Lex* CXXXV.

IN contrahenda venditione, ambiguum pactum contra venditorem interpretandum eſt. Ambigua autem intentio ita accipienda eſt: vt res ſalua actori ſit.

Paulus. *Lex* CXI.

IN eo quod plus ſit, ſemper ineſt minus. Nemo alienæ rei expromiſſor idoneus videtur, niſi cum ſatiſdatione. Pupillus pati poſſe non intelligitur. Vbi verba coniuncta non ſunt, ſufficit alterutrum eſſe factum. Mulieribus tunc ſuccurrendum eſt, cum defraudantur: non vt facilius calumnientur.

Pomponius. *Lex* XXXIIII.

*IN eo quod, vel is qui petit, vel is à quo petitur, *lucri petiturus eſt, durior cauſa eſt petitoris.*

* lucri cauſa facturus eſt.

Vlpianus. *Lex* CXXII.

I*N iure ciuili receptum eſt, quoties per eũ cuius intereſt * conditionem non impleri, fiat quò minus impleatur, périnde haberi ac ſi impleta conditio fuiſſet. quod ad libertates & legata, & ad hæredum inſtitutiones perducitur. Quibus exemplis ſtipulationes quoque committuntur, cùm per promiſſorem factum eſſet, quò minus ſtipulator conditioni parêret.* * conditionem impleri, nō fiat.

Paulus. *Lex* V.

I*N negotijs contrahendis, alia cauſa habita eſt furioſorum, alia eorum qui fari poſſunt, quanuis actum rei non intelligant. Nam furioſus nullum negotium contrahere poteſt: pupillus omnia negotia tutore authore agere poteſt.*

Vlpianus. *Lex* CXL.

I*N obſcura voluntate manumittentis, fauendum eſt libertati.*

Paulus. *Lex* CXV.

I*N obſcuris inſpici ſolet, quod veriſimilius eſt, aut quod plerunque fieri ſolet.*

Idem. *Lex* LXIX.

I*N omnibus cauſis id obſeruatur, vt vbi perſonæ conditio locum facit beneficio: ibi deficiente ea, beneficium quoq; deficiat. vbi verò genus actionis id deſiderat, ibi (ad quemuis perſecutio eius deuenerit) non deficiat ratio auxilij.*

Pomponius. *Lex* XL.

* In quo per alium mora eſt, quo &c.

IN *omnibus cauſis pro facto accipitur, id * in quo quis alium perhorreſcit quò minus fiat.*

Idem. *Lex* XIIII.

IN *omnibus obligationibus, in quibus dies non apponitur, præſenti die debetur.*

Vlpianus. *Lex* CXXXVI.

IN *omnibus officijs, quæ fieri per liberas perſonas leges deſiderant: ſeruus interuenire non poteſt. Non debeo melioris conditionis eſſe, quàm author meus, à quo ius in me tranſijt.*

Paulus. *Lex* XCI.

IN *omnibus quidem, maximè tamen in iure, æquitas ſpectanda eſt.*

Paulus. *Lex* CLXXI.

IN *pari cauſa poſſeſſor potior haberi debet. Ii qui in vniuerſum ius ſuccedunt, hæredum loco habentur.*

Vlpianus. *Lex* XXIII.

IN *perſonam ſeruilem nulla cadit obligatio. Generaliter probandum eſt, vbicunque in bonæ fidei iudicijs confertur in arbitrium domini vel procuratoris eius conditio: pro boni viri arbitrio hoc habendum eſſe.*

Paulus. *Lex* XII.

IN *teſtamentis plenius voluntates teſtantium interpretamur.*

Papin

Papinianus. *Lex* VIII.

I*N toto iure generi per ſpeciem derogatur: & illud potiſſimum habetur, quod ad ſpeciem directum eſt.*

Caius. *Lex* CXIII.

I*N toto & pars continetur.*

Papinianus. *Lex* LXXVII.

I*N totum, omnia quæ animi deſtinatione agenda ſunt: non niſi vera & certa ſcientia perfici poſſunt.*

Vlpianus. *Lex* CXCVIII.

I*Nuitus nemo cogitur defendere. Cui damus actionem, eidem exceptionem competere multo magis quis dixerit. Cùm quis in alicuius locũ ſucceſſerit, nõ eſt æquum ei nocere hoc quod aduerſus eum non nocuit, in cuius locum ſucceſſerit. Plerunque emptoris eadem cauſa debet eſſe circa petendum ac defendendum, quæ fuit authoris. Quod cuique pro eo præſtatur, inuito non tribuitur.*

Paulus. *Lex* LXX.

I*Nuito beneficium non datur.*

Vlpianus. *Lex* CXXX.

I*S damnum dat, qui iubet dare. Eius verò nulla culpa eſt, cui parêre neceſſe ſit. Quod pendet, non eſt pro eo, quaſi ſit.*

Pomponius. *Lex* VIII.

I*Vra ſanguinis nullo iure ciuili dirimi poſſunt;*

Vlpianus. *Lex* CCVI.

I*Vre naturæ æquum eſt, neminem cũ alterius detrimento & iniuria fieri locupletiorem.*

Pomponius. *Lex* VII.

I*Vs noſtrũ nõ patitur eũdẽ in paganis & teſtatò, & inteſtatò deceßiſſe: earũq; rerũ naturaliter inter ſe pugna eſt, teſtatus, & inteſtatus.*

Paulus. *Lex* CVII.

L*Ibertas inæſtimabilis res eſt.*

Caius. *Lex* XVI.

L*Ibertas omnibus rebus fauorabilior eſt.*

Vlpianus. *Lex* LXVI.

M*Arcellus ait, Deſinit debitor eſſe is qui nactus eſt exceptionem iuſtam, nec ab æquitate naturali abhorrentem.*

Caius. *Lex* CLXXV.

M*Elior conditio noſtra per ſeruos fieri poteſt: deterior fieri non poteſt.*

Pomponius. *Lex* CCV.

M*Inus eſt actionem habere, quàm rem.*

Paulus. *Lex* XXVIII.

N*Ec ex Prætorio, nec ex ſolẽni iure, priuatorũ cõuentione quicquam immutandum eſt: quamuis obligationũ cauſæ pactione poßint immutari, & ipſo iure, & per pacti conuenti exceptionem: quia actionum modus, vel lege, vel per Prætorem introductus, priuatorum pactionibus non infirmatur, niſi tunc, cùm inchoatur *pactio, inter eos conuenit.*

* actio, vel pacto inter

Vlp

Vlpianus. *Lex* CLXVI.

N*Emo alieno nomine agere poteſt. Temporaria permutatio ius prouinciæ non innouat.*

Paulus. *Lex* CXCIIII.

N*Emo damnũ facit, niſi qui id facit, quod facere ius non habet.*

Idem. *Lex* CIII.

N*Emo de domo ſua*inuitus extrahi debet.* *vacat, inuitus.

Vlpianus. *Lex* XCVI.

N*Emo dubitat ſoluendo videri eũ qui defenditur.*

Paulus. *Lex* LXXXVIII.

N*Emo, enim perſequendo deteriorem cauſam, ſed meliorem facit. Deniq; poſt litem conteſtatam hæredi quoque proſpicitur: & hæres tenetur ex omnibus cauſis.*

Vlpianus. *Lex* XLIIII.

N*Emo ex ijs, qui negant ſe debere, prohibetur etiã alia defenſione vti, niſi lex impediat. Quoties concurrũt plures actiones eiuſdem rei nomine: vna tantùm quis experiri debet.*

Idem. *Lex* CXXXI.

N*Emo ideo obligatur, quia recepturus eſt ab alio quod præſtiterit.*

Paulus. *Lex* CLXIII.

N*Emo plus commodi hæredi ſuo relinquit, quàm ipſe habuit.*

Vlpianus. *Lex* L V.

NEmo plus iuris ad alium transferre poteſt, quàm ipſe habet.

Idem. *Lex* L X X I.

NEmo poteſt gladij poteſtatem ſibi datam, vel cuiuſlibet alterius coërcitionis ad alium transferre.

Papinianus. *Lex* L X X V I.

NEmo poteſt mutare conſilium ſuum in alterius iniuriam.

Vlpianus. *Lex* C L X I X.

NEmo prædo eſt, qui pretium numerauit. Locupletior non eſt factus qui liberum adquiſierit. Cùm de lucro duorum quæritur, melior eſt cauſa poßidentis.

Idem. *Lex* X X X V I I I.

*NEmo qui *condemnare non poteſt, abſoluere poteſt.*

* condemnare poteſt, abſoluere nō poteſt.

Idem. *Lex* C L X X X V I I I.

NEmo videtur fraudare eos, qui ſciunt, & conſentiunt.

Iabolenus. *Lex* C L I X.

NEque in interdicto, neque in cæteris cauſis pupillo nocere oportet dolum tutoris, ſiue ſoluendo eſt, ſiue non eſt.

Vlpianus. *Lex* X L V I.

NEq; pignus, neque depoſitum, neq; precariū, neque emptio, neq; locatio ſuæ rei conſiſter

ſiſtere poteſt. Priuatorum conuentio, iuri publico non derogat.

Celſus. *Lex* CLII.

N*Eratius conſultus an quod beneficium dare ſe quaſi viuenti Cæſar reſcripſerat, iam defuncto dediſſe exiſtimaretur: reſpondit non videri ſibi principem, quod ei quem viuere exiſtimabat conceſſiſſet, defuncto conceſſiſſe: quem tamen modum eſſe beneficij ſui vellet, ipſius * exiſtimationem eſſe.* * æſtimationem.

Vlpianus. *Lex* CXVII.

N*Ihil conſenſui tam contrarium eſt, qui & bonæ fidei iudicia ſuſtinet, quàm vis atq; metus: quem comprobare cōtra bonos mores eſt. Non capitur qui ius publicum ſequitur. Non videntur conſentire, qui errant.*

Paulus. *Lex* CLXXII.

N*Ihil dolo creditor facit, qui ſuum recipit. * Cùm principalis cauſa nō conſiſtit, nec ea quidem quæ ſequuntur, locum habent.* *aliâs hæc deſunt.

Idem. *Lex* CXIII.

N*Ihil intereſt, ipſo iure quis actionem non habeat, an per exceptionem infirmetur.*

Celſus. *Lex* CXLVII.

N*Ihil peti poteſt ante id tempus, quo per rerum naturam perſolui poſſit: & cùm ſoluendi tempus obligationi additur, niſi eo præterito, peti non poteſt.*

Vlpianus. *Lex* XXXVI.

N*Ihil tam naturale eſt, quàm eodem genere quodq; diſſoluere, quo colligatũ eſt: ideóq; verborum obligatio, verbis tollitur: nudi conſenſus obligatio, contrario conſenſu diſſoluitur.*

Idem. *Lex* CLXII.

N*On alienat, qui duntaxat omittit poſſeſſionem.*

Idem. *Lex* XLII.

N*On debet actori licere, quod reo non permittitur. In re obſcura melius eſt fauere repetitioni, quàm aduentitio lucro.*

Papinianus. *Lex* LXXV.

N*On debet alteri per alterum iniqua conditio inferri.*

Vlpianus. *Lex* XXII.

N*On debet cui quod plus eſt, licet, quod minus eſt, non licere.*

Idem. *Lex* CXXXVII.

N*On eſt ſingulis concedendũ, quod per magiſtratum publicè poſſit fieri, ne occaſio ſit maioris tumultus faciendi. Infinita æſtimatio eſt, libertatis & neceſſitudinis.*

Idem. *Lex* CLXXVII.

N*On fraudantur creditores, cùm quid non adquiritur à debitore, ſed cùm quid de bonis diminuitur. Nemo ex ſuo delicto meliorẽ ſuam conditionem facere poteſt.*

Paulus. *Lex* CVIII.

N*On omne quod licet, honeſtum eſt. In ſtipulationibus id tẽpus ſpectatur, quod contrahimus.*

Iabolenus. *Lex* CCLX.

N*On poteſt dolo carere, qui imperio magiſtratus non obtemperat.*

Paulus. *Lex* CCVIII.

N*On poteſt videri deſiiſſe habere, qui nunquàm habuit.*

Venuleius. *Lex* C.

N*On poteſt videri improbus, qui ignorat quantum ſoluere debeat.*

Paulus. *Lex* LXXXVII.

N*On ſolet deterior cõditio fieri eorum, qui litem conteſtati ſunt, quàm ſi non eſſent, ſed plerunque melior.* Connecte hîc l. Nemo enim, ſuprà.

Vlpianus. *Lex* XCV.

N*On ſolent, quæ abundant, vitiare ſcripturas.* Idem. *Lex* XIII.

N*On videtur cœpiſſe, qui per exceptionem remouetur à petitione.*

Idem. *Lex* LIII.

N*On videtur defendere, non tantum qui latitat, ſed & is qui præſens negat ſe defendere, aut non vult ſuſcipere actiones.*

Caius. *Lex* LII.

N*On videtur quiſquam id capere, quod ei neceſſe eſt alij reſtituere.*

Papinianus. *Lex* LXXXIIII.

N*On videtur rem amittere, cuius propria non fuit.*

Vlpianus. *Lex* CXXVIII.

N*On videntur data, quæ eo tẽpore, quo dantur, accipientis non fiunt. Qui iuſſu iudicis aliquid facit, non videtur dolo malo facere: quia parêre neceſſe habet.*

Paulus. *Lex* CXX.

N*On vt ex pluribus cauſis deberi nobis idem poteſt: ita ex pluribus cauſis idem poteſt & noſtrum eſſe.*

Vlpianus. *Lex* VI.

N*On vult hæres eſſe, qui ad alium transferri voluit hæreditatem.*

Scæuola. *Lex* XCIX.

N*Vlla intelligitur mora ibi fieri, vbi nulla petitio eſt.*

Idem. *Lex* LVI.

N*Vllus videtur dolo facere, qui ſuo iure vtitur.*

Paulus. *Lex* CX.

N*Vllum crimen patitur is, qui nõ prohibet, cùm prohibere non poteſt.*

Vlpianus. *Lex* CLXXIII.

N*Vnquã actiones, præſertim pœnales, de eadem re concurrentes, alia aliã cõſumit.*

Idem. *Lex* XXXI.

N*Vptias, nõ cõcubitus, ſed conſenſus facit.*

Caius. *Lex* CLXXXII.

Omnes

OMnes actiones, quæ morte aut tẽpore pereunt, ſemel incluſæ iudicio, ſaluæ permanent. Nõ videtur perfectè cuiuſq; id eſſe, *quod ex cauſa auferri poteſt. * quod ei caſu.

Celſus. Lex CLIIII.

OMnia ferè iura hæredum perinde habentur, ac ſi continuò ſub tempore mortis hæredes extitiſſent.

Vlpianus. Lex CCI.

OMnia quæ ex teſtamẽto proficiſcuntur, ita ſtatum euẽtus capiunt, ſi initium quidem ſine vitio ceperint.

Caius. Lex CI.

OMnia quæ iure contrahuntur, contrario iure pereunt.

Iabolenus. Lex LXXIII.

OMnia quæcunq; cauſæ cognitionem deſiderant, per libellum expediri non poſſunt.

Vlpianus. Lex CCII.

OMnis definitio in iure ciuili periculoſa eſt. rarum eſt enim vt ſubuerti poſſit.

Paulus. Lex CLXXXI.

OMnis hæreditas, quamuis poſtea adeatur, tamen cum tempore mortis continuatur. Nunquam ex poſtfacto creſcit præteriti delicti æſtimatio.

Vlpianus. Lex CXCIII.

PArem eſſe conditionem oportet eius, qui quid poſſideat, vel habeat: atque eius, cuius dolo

dolo malo factum ſit, quò minus poßideret, vel haberet.

Idem. *Lex* CCV.

PLerunque fit, vt etiam ea quæ à nobis poſſunt abire, perinde in eo ſtatu ſint, atque ſi non eſſent eius conditionis vt abire poßint. & ideò quod fiſco obligamus, & vendicare interdum, & alienare, & ſeruitutem prædio imponere poſſumus.

Pomponius. *Lex* XXVIII.

PLus cautionis eſt in rem, quàm in perſonam.

Paulus. *Lex* CXXV.

POenalia iudicia ſemel accepta, in hæredes tranſmitti poſſunt.

Paulus. *Lex* CXVIII.

PRætor bonorum poſſeſſorem hæredis loco in omni cauſa habet.

Modeſtinus. *Lex* CLVII.

PRiuilegia quædam cauſæ ſunt, quædã perſonæ. & ideo quidem ad hæredes tranſmittuntur, quæ cauſæ ſunt: quæ perſonæ ſunt, ad hæredes non tranſeunt.

Celſus. *Lex* CL.

PVpillus, nec velle, nec nolle in ea ætate, niſi appoſita tutoris authoritate, creditur. Nã quod animi iudicio fit, in eo tutoris authoritas neceſſaria eſt.

Caius.

Caius. *Lex* CXII.

P*Vpillum, qui proximus pubertati ſit, capacem eſſe & furandi, & iniuriæ faciendæ conſtat. In hæredes non ſolent actiones trãſire, quæ pœnales ſunt ex maleficio: veluti furti, dãni, iniuriæ, vi bonorum raptorum.*

Licinius. *Lex* CCX.

Q*Væ ab initio inutilis fuit inſtitutio, temporis tractu conualeſcere non poteſt.*

Papinianus. *Lex* LXXXII.

Q*Væ dubitationis tollendæ cauſa cõtractibus inſeruntur, ius cõmune non lædunt.*

Pomponius. *Lex* XVIII.

Q*Væ legata mortuis nobis ad *hæredes noſtros tranſeunt, eorum commodum per nos ijs, quorum in poteſtate ſumus, eodem caſu acquirimus: aliter atq; * cùm ſtipulati ſumus. Nam & ſub conditione ſtipulantes, omnimodo eis acquirimus, etiam ſi * libertate nobis præſtita à dominis, conditio exiſtat.*

*hæreditatẽ noſtrã.

*quod.

* liberatis nobis poteſtate domini.

Paulus. *Lex* CXXIII.

Q*Væ propter neceſſitatẽ recepta ſunt, non debent in argumentum trahi.*

Idem. *Lex* XC.

Q*Vandiu poſſit valere teſtamẽtum: tandiu legitimus hæres non admittitur.*

Idem. *Lex* XXV.

Q*Vatenus cuiuſq; interſit, in facto, non in iure conſiſtit.*

Idem

Idem. *Lex* X V.

QVi *actionem habet ad rem recuperandam, ipſam rem habere videtur.*

Vlpianus. *Lex* C L X X X.

QVi *authore Iudice comparauit, bonæ fidei poſſeſſor eſt.*

Idem. *Lex* X X.

QVi *cum alio contrahit, vel eſt, vel eſſe debet non ignarus conditionis eius: hæredi autem hoc imputari non poteſt, cùm non ſponte cum legatarijs contrahat. Non ſolet doli exceptio nocere ijs, quibus voluntas teſtatoris non refragatur.*

Paulus. *Lex* C L X X I I I I.

QVi *dolo deſerit poſsidere, pro poſsidente damnatur: quia pro poſſeſſore dolus eſt.*

Caius. *Lex* X L I I I.

QVi *in alterius locũ ſuccedunt, iuſtam habent cauſam ignorãtiæ, an id quod deberetur, peteretur. Fideiuſſores quoq; non minus quàm hæredes iuſtam ignorãtiam poſſunt allegare. Hæc ita, de hærede dicta ſunt, ſi cũ eo agatur, non etiam ſi agat. Nam planè qui agit, certus eſſe debet: quũ ſit in poteſtate eius, quãdo velit experiri: & antè debet rem diligenter explorare, & tunc ad agendum procedere.*

Vlpianus. *Lex* C X X X V I I I.

* in dolo eſſe. QVi *in ius dominiúmve alterius ſuccedit, iure eius vti debet. Nemo videtur * dolo face-*

facere, q ignorat cauſam cur nõ debeat petere.

Idem. *Lex* CLXI.

QVi in ſeruitute eſt, vſucapere non poteſt. Nam quum poßideatur, poßidere non videtur.

Paulus. *Lex* CLXIII.

QVi nõ facit quod facere debet, videtur facere aduerſus ea quæ non facit: at qui facit, quod facere non debet, non videtur facere id, quod facere iuſſus eſt.

Modeſtinus. *Lex* CLV.

*QVi per * ſucceßionem quamuis longißimam defuncto hæredes extiterint, non minus hæredes intelliguntur, quàm qui principaliter hæredes extiterint.* * ceſsionē.

Vlpianus. *Lex* CXXXV.

QVi poteſt facere vt poßit conditioni parēre, iam poſſe videtur. Quod quis, ſi velit, habere non poteſt, id repudiare non poteſt.

Idem. *Lex* XXVII.

QVi poteſt inuitis aliquibus alienare: multo magis & ignorãtibus & abſentibus poteſt.

Paulus. *Lex* CXXVII.

QVi rem alienam defendit, nunquam locuples habetur.

Iulianus. *Lex* LXIIII.

QVi ſine dolo malo ad iudicium prouocat, non videtur moram facere.

Paul

Paulus. *Lex* CLXXXV.

QVi tacet, non vtiq; fatetur: ſed tamen verum eſt eum non agere.

Vlpianus. *Lex* CIII.

QVi vetante prætore fecit, hic aduerſus edictum feciſſe propriè dicitur. Eius eſt actionem denegare, qui poßit & dare.

Paulus. *Lex* XLIX.

QVicquid calore iracundiæ, vel fit, vel dicitur: non prius ratum eſt, quàm ſi perſeuerãtia apparuerit iudiciũ animi fuiſſe. ideóq; breui reuerſa vxor, nec diuertiſſe videtur.

Idem. *Lex* LXXIIII.

*alias incipit, Quintus Mutius Sẽpronio. Quo tutela, &c.

QVo tutela redit, eò & hæreditas peruenit, niſi cum fœminæ hæredes intercedunt. Nemo poteſt tutorem cuiquam dare, niſi ei quem in ſuis hæredibus, cum moritur, habuit, habiturúſve eſſet, ſi vixiſſet. Vi factũ videtur id eſſe, quod quis, cum prohiberetur, fecit. Clàm, quod quiſq; cùm cõtrouerſiam haberet, habiturúmve ſe ſperaret, fecit. Quæ in teſtamento ita ſcripta ſunt, vt intelligi nõ poßint, perinde ſunt ac ſi ſcripta nõ eßẽt. Nec paciſcẽdo, nec legẽ dicẽdo, nec ſtipulãdo quiſquã alteri cauere poteſt.*

Caius. *Lex* XLVII.

QVod à quoquam pœnæ nomine exactũ eſt: id eidem reſtituere nemo cogitur.

Vlpianus. *Lex* XXXIII.

QVod attinet ad ius ciuile, ſerui pro nullis haben

habentur: non tamen & iure naturali: quia quod ad ius naturale attinet, omnes homines æquales ſunt.

Paulus. *Lex* CLXXXIIII.

Q*Vod contra rationem iuris receptum eſt, non eſt producendum ad conſequẽtiam.*

Vni duo pro ſolido hæredes eſſe non poſſunt.

Celſus. *Lex* CLI.

Q*Vod euincitur, in bonis non eſt.*

Paulus. *Lex* XXX.

Q*Vod initio vitioſum eſt, non poteſt tractu temporis conualeſcere.*

Vlpianus. *Lex* CLXXXVI.

Q*Vod ipſis, qui contraxerunt, obſtat, & ſuc ceſſoribus eorum obſtabit.*

Idem. *Lex* CXLI.

Q*Vod iuſſu alterius ſoluit: pro eo eſt, quaſi* ipſe ſoluiſſet, vel ipſi ſolutum eſſet.* *aliâs deeſt, ipſe ſoluiſſet, vel.

Idem. *Lex* CXLIII.

Q*Vod nullius eſſe poteſt: id vt alicuius fieret, nulla obligatio valet efficere.*

Paulus. *Lex* CCLXXXIX.

Q*Vod quis, cùm ſeruus eſſet, egit, proficere liberto facto non poteſt.*

Pomponius. *Lex* CCIII.

Q*Vod quis ex culpa ſua damnũ ſentit, non intelligitur damnum ſentire.*

Idem. *Lex* XXI. 70

Q*Voties dubia eſt interpretatio libertatis,*

ſecundùm libertatem reſpondendum erit.

Paulus. *Lex* XCII.

Q*Voties duplici iure defertur alicui ſucceſ ſio, repudiato nouo iure quod antè defertur, ſupererit vetus.*

Vlpianus. *Lex* XCVIII.

Q*Voties idem ſermo duas ſententias exprimit, ea potiſſimùm accipietur, quæ rei gerendæ aptior eſt.*

Idem. *Lex* CC.

Q*Voties nihil ſine captione inueſtigari poteſt: eligendum eſt, quod minimum habeat iniquitatis.*

Hermogenes. *Lex* XCIX.

Q*Voties vtriuſque cauſa lucri ratio vertitur, is præferendus eſt, cuius in lucro cauſa tempore præcedit.*

Venuleius. *Lex* I.

R*Egula eſt, quæ rem quæ eſt, breuiter enarrat: non vt ex regula ius ſumatur, ſed vt ex iure, quod eſt, regula fiat. Per regulam igitur breuis rerum narratio traditur: & (vt ait Sabinus) quaſi cauſæ coniectio, quæ ſimul cùm in aliquo vitiata eſt, perdit officium ſuum.*

Vlpianus. *Lex* CCVII.

R*Es iudicata, pro veritate accipitur.*

Paulus. *Lex* X.

S*Ecundùm naturam eſt, cõmoda cuiuſq; rei eum ſequi, quem ſequuntur incommoda.*

Caius

Caius. *Lex* CXC.

SEmper generalibus ſpecialia inſunt.

Modeſtinus. *Lex* CLVIII.

*SEmper in*cõuentionibus non ſolùm, quod li ceat conſiderãdũ eſt, ſed & quod honeſtũ eſt.* * coniunctionibus.

Caius. *Lex* LVII.

SEmper in dubijs benigniora præferẽda ſunt.

Vlpianus. *Lex* IX.

SEmper in obſcuris, quod minimum eſt, ſequimur.

Vlpianus. *Lex* XXXV.

SEmper in ſtipulationibus, & in cæteris contractibus id ſequimur, quod actum eſt. Vnde ſi non apparet, quid actum eſt: conſequens erit, vt id ſequamur, quod in regione, in qua id actũ eſt, frequentatur. Quid ergo ſi neq; regionis mos appareat, quia varius fuit? Ad id quod minimum eſt, redigenda ſumma eſt.

Caius. *Lex* LXI.

SEmper, qui non prohibet pro ſe interuenire, mandare creditur. Sed & ſi quis ratũ habuerit, quod geſtũ eſt, obſtringitur mãdati actiõe.

Vlpianus. *Lex* CCIX.

SEruitutem mortalitati ferè comparamus.

Paulus. *Lex* CCXI.

SEruus reipublicæ cauſa abeſſe non poteſt.

Pomponius. *Lex* XIX.

SI filiusfamiliâs ſub conditione ſtipulatus, emancipatus fuerit: deinde extiterit conditio,

patri actio competit: quia in ſtipulationibus id tempus ſpectatur, quo contrahimus.

Vlpianus. *Lex* C V.

*SI in duabus actionibus alibi ſumma maior, alibi infamia eſt: præponenda eſt cauſa *exiſtimationis. Vbi autem æquiparantur famoſa iudicia: etſi ſummam diſparem habeant, pro paribus tamen accipienda ſunt.*

* æſtimationis.

Scæuola. *Lex* X C I I I.

SI librarius in tranſcribendis ſtipulationis verbis erraſſet: nihil nocere, quo minus, & reus, & fideiuſſor teneantur.

Vlpianus. *Lex* C X L I I.

*SI nemo ſubijt hæreditatem, *omne ius teſtamenti ſoluitur.*

* omnis vis.

Pomponius. *Lex* X X X I X.

SIcuti pœna ex delicto defuncti hæres teneri non debet: ita nec lucrum facere ſi quid ex ea re ad eum perueniſſet.

Paulus. *Lex* C X V I.

SI quis obligatione liberatus ſit, poteſt videri accepiſſe. Non poteſt videri accepiſſe, qui ſtipulatus poteſt exceptione ſummoueri.

Celſus. *Lex* C X L V I I I.

SI quis prægnantem vxorem reliquit, non videtur ſine liberis deceſſiſſe.

Vlpianus. *Lex* X L V.

TOties in hæredem damus actionem de eo, quod ad eum peruenit, quoties ex dolo defuncti

functi conuenitur, non quoties ex ſuo.

Celſus. *Lex* CXLVI.

V*Ani timoris non iuſta excuſatio eſt.*

Paulus. *Lex* CII.

V*Bi lex duorum menſium fecit mentionem: & qui ſexageſimoprimo die venerit, audiendus eſt: ita enim Imperator noſter Antoninus cum diuo* fratre ſuo reſcripſit.* *patre.

Vlpianus. *Lex* CLXVII.

V*Bi non voce, ſed præſentia opus eſt: mutus ſi intellectum habet, poteſt videri reſpondere. Idem & in ſurdo hîc quidem reſponderi poteſt. Furioſus, abſentis loco eſt: & ita Pomponius Libro primo Epiſtolarum ſcribit.*

Celſus. *Lex* CXLIX.

V*Bi pugnantia inter ſe in teſtamento inueniuntur, neutrum ratum eſt. Quæ rerum natura prohibentur: nulla lege confirmata ſunt.*

Paulus. *Lex* CVI.

V*Bicunq; cauſæ cognitio eſt, ibi prætor deſideratur.*

Vlpianus. *Lex* IIII.

V*Elle non creditur, qui obſequitur imperio patris, vel domini.*

Vlpianus. *Lex* XXXII.

V*Erum eſt, neq; pacta, neq; ſtipulationes factũ poſſe tollere. Quod enim impoſſibile eſt, neq; pacto, neq; ſtipulatione poteſt comprehendi, vt vtilem actionem aut pactum efficere poſſit.*

SEQVVNTVR

REGVLÆ IVRIS CANONICI, EX DECRETALIBVS.

Ioannes Chryſoſtomus I.

OMNIS *res per quaſcunq; cauſas naſcitur, per eaſdem diſſoluitur.*

Beda *in homilijs.* II.

EStote miſericordes, ſicut, &, &c. Hoc loco nihil aliud nobis præcipi exiſtimo: niſi vt ea facta, quæ dubium eſt, quo animo fiant, in meliorẽ partem interpretemur. Quod enim ſcriptũ eſt: Ex fructibus eorũ cognoſcetis eos: de manifeſtis dictum eſt, quæ non poſſunt bono animo fieri: vt ſtuprum, blaſphemiæ, furta, ebrietas, & ſimilia, de quibus nobis permittitur iudicare.

Idem. III.

QVi ſcandalizauerit, &c. Vtilius ſcandalum naſci permittitur, quàm veritas relinquatur. Idem. IIII.

QVod non eſt licitum in lege, neceſſitas facit licitum. Nam & ſabbatum cuſtodiri præceptũ eſt: Machabæi tamen ſine culpa ſua in ſab

in ſabbato pugnant.ſic & hodie ſi quis ieiunium fregerit ægrotus, reus voti non habetur.

Gregorius. V.

Q*Vod latenter, aut per vim, vel aliâs illicitè introductum eſt, nulla debet ſtabilitate ſubſiſtere.*

Idem Varien. epiſcop. VI.

Q*Vum in contemplatione, & infrà. In ipſo cauſæ initio non eſt à quæſtionibus inchoandum.*

Stephanus Papa. VII.

Q*Væ multoties. & infrà. Quicquid in ſacratis Deo rebus, & epiſcopis iniuſtè agitur, pro ſacrilegio reputatur: quia ſacra ſunt, & à quoquam violari non debent.*

Auguſtinus. VIII.

Q*Vi ex timore facit præceptũ, aliter quàm debeat, facit. & ideo iam non facit.*

Idem *in lib. de Pœnit.* IX.

D*Efleat peccator: quia offendens in vno, factus eſt omnium reus.*

Gregorius *in regiſtro.* X.

Q*Vamuis cauſa. & infrà. Non poteſt eſſe paſtoris excuſatio, ſi lupus oues comedit, & paſtor neſcit.* Lucius tertius. XI.

I*Ndignum eſt, & à Romanæ Eccleſiæ conſuetudine alienum, vt pro ſpiritualibus facere quis homagium compellatur.*

FINIS.

REGVLAE SEXTI DECRETALIVM BONIFACII VIII.

ACCESSORIVM *naturā ſequi cōgruit principalis.*

Actus legitimi cōditionem non recipiunt, neq; diē.

Beneficium eccleſiaſticū non poteſt licitè ſine inſtitutione canonica obtineri.

Bona fides non patitur, vt ſemel exactum iterum exigatur.

Certum eſt, quòd is cōmittit in legē, qui legis verba complectens cōtra legis nititur voluntatē.

Data Romæ apud ſanctū Petrum, quinto nonas Martij, Pōtificatus noſtri anno quarto.

Contra eum, qui legem dicere potuit apertius, eſt interpretatio facienda.

Contractus ex conuentione lēgem accipere dignoſcuntur.

Cui licet quod eſt plus, licet vtique quod eſt minus.

Cùm non ſtat per eum, ad quē pertinet, quo minus conditio impleatur: haberi debet perinde ac ſi impleta fuiſſet.

Cùm

Cùm quid prohibetur, prohibentur omnia quæ ſequuntur ex illo.

Cùm quid vna via prohibetur alicui, ad id alia non debet admitti.

Cùm quis in ius ſuccedit alterius, iuſtam ignorantiæ cauſam cenſetur habere.

Cùm ſunt partium iura obſcura, reo fauendum eſt potius, quàm actori.

Damnum quod quis ſua culpa ſentit, ſibi debet, non alijs imputare.

Decet conceſſum à principe beneficium eſſe manſurum.

Delictum perſonæ, non debet in detrimentum Eccleſiæ redundare.

Dolo facit qui petit, quod reſtituere oportet eundem.

Ea quæ fiunt à iudice, ſi ad eius non ſpectant officium, viribus non ſubſiſtunt.

Eum, qui certus eſt, certiorari vlterius non oportet.

Ex eo non debet quis fructum conſequi, quod niſus extitit impugnare.

Exceptionem obijciens, non videtur de intentione aduerſarij confiteri.

Factum legitimè retractari non debet, licet caſus poſtea eueniat à quo non potuit inchoari.

Fruſtra ſibi fidem quis poſtulat ab eo ſeruari, cui fidem à ſe præſtitam ſeruare recuſat.

Generi per ſpeciem derogatur.

Ignorantia facti, non iuris excuſat.

Imputari non debet ei, per quem non ſtat, ſi non faciat, quod per eum fuerat faciendum.

In alternatiuis debitoris eſt electio: & ſufficit alterum adimpleri.

In argumẽtum trahi nequeunt, quæ propter neceſsitatem aliquando ſunt conceſſa.

In generali conceſsione non veniunt ea, quæ quis non eſſet veriſimiliter in ſpecie conceſſurus.

In iudicijs non eſt acceptio perſonarum habenda.

In malis promiſsis fidẽ nõ expedit obſeruari.

In obſcuris, minimum eſt ſequendum.

In pari delicto, vel cauſa, potior eſt conditio poſsidentis.

In pœnis, benignior eſt interpretatio faciẽda.

In re communi, potior eſt conditio prohibẽtis.

In toto partem non eſt dubium contineri.

Indultum à iure beneficium, non eſt alicui auferendum.

Infamibus portæ non pateant dignitatum.

Inſpicimus in obſcuris, quod eſt veriſimilius, vel quod plerunque fieri conſueuit.

Is, qui in ius ſuccedit alterius, eo iure, quo ille, vti debebit.

Is, qui tacet non fatetur, ſed nec vtique negare videtur.

Locupletari non debet aliquis cum alterius iniuria, vel iactura.

Mora

Mora ſua cuilibet eſt nociua.

Mutare conſilium quis non poteſt in alterius detrimentum.

Nemo poteſt ad impoſſibile obligari.

Nemo poteſt plus iuris transferre in alium, quàm ſibi competere dinoſcatur.

Nõ debet aliquis alterius odio prægrauari.

Non eſt in mora qui poteſt exceptione legitima ſe tueri.

Non eſt obligatorium contra bonos mores præſtitum iuramentum.

Non eſt ſine culpa, qui rei, quæ ad eum non pertinet, ſe immiſcet.

Non firmatur tractu temporis, quod de iure ab initio nõ ſubſiſtit.

Non licet actori, quod reo licitum nõ exiſtit.

Non præſtat impedimentum, quod de iure non ſortitur effectum.

Nullus ex conſilio, dummodo fraudulentum non fuerit, obligatur.

Nullus plurib⁹ vti defenſionibus ꝓhibetur.

Odia reſtringi, & fauores cõuenit ampliari.

Peccatum non dimittitur, niſi reſtituatur ablatum.

Peccati venia non datur niſi correptis.

Pluralis locutio, duorũ numero eſt cõtenta.

Plus, ſemper in ſe continet quod eſt minus.

Poſſeſſor malæ fidei vllo tempore non præſcribit.

Poteſt

Poteſt quis per alium, quod poteſt facere per ſeipſum.

Præſumitur ignorantia, vbi ſcientia non probatur.

Priuilegium perſonale perſonam ſequitur, & extinguitur cum perſona.

Pro poſſeſſore habetur, qui dolo deſiit poßidere.

Quæ à iure cõmuni exorbitant, nequaquã ad conſequentiam ſunt trahenda.

Quæ contra ius fiunt, debent vtique pro infectis haberi.

Qui ad agendum admittitur, eſt ad excipiendum multò magis admittendus.

Qui contra iura mercatur, bonam fidem præſumitur non habere.

Qui facit per alium, eſt perinde ac ſi faciat per ſeipſum.

Qui prior eſt tempore, potior eſt iure.

Qui ſentit onus, ſentire debet commodum: & contrà.

Qui tacet, conſentire videtur.

Quod alicui gratioſè conceditur, trahi non debet ab alijs in exemplum.

Quod alicui ſuo non licet nomine, nec alieno licebit.

Quod ob gratiam alicuius conceditur, non eſt in eius diſpendium retorquendum.

Quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari.

bari.

Quod quis mandato facit iudicis, dolo facere non videtur, cùm habeat parêre neceſſe.

Quod ſemel placuit, amplius diſplicere non poteſt.

Ratihabitionem retrò trahi, & mãdato non eſt dubium comparari.

Rationi congruit vt ſuccedat in onere, qui ſua ſtituitur in honore.

Ratum quis habere non poteſt, quod ipſius nomine non eſt geſtum.

Scienti, & conſentienti, non fit iniuria neque dolus.

Semel Deo dicatũ, non eſt ad vſus humanos vlterius transferendum.

Semel malus, ſemper præſumitur eſſe malus.

Sine culpa, niſi ſubſit cauſa, non eſt aliquis puniendus.

Sine poſſeßione præſcriptio non procedit.

Vtile non debet per inutile vitiari.

Data Romæ apud ſanctum Petrum quinto Nonas Martij, Pontificatus noſtri Anno quarto.

*

FINIS.

DE GRADIBVS AFFINITATIS, ET CONSANGVINITATIS, ET NOMINIBVS EORVM.

Titulus x.

Libri XXXVIII. Pandectarum.

Caius. *Lex* I.

GRADVS *cognationis alij ſuperioris ordinis ſunt, alij inferioris, alij ex tranſuerſo, ſiue à latere. Superioris ſunt ordinũ, parentes: inferioris, liberi: ex tranſuerſo, ſiue à latere, fratres & ſorores, liberíq; eorũ. Sed ſuperior quidem, & inferior cognatio à primo gradu incipit: ex trãſuerſo verò, ſiue à latere nullus eſt primus gradus: & ideo incipit à ſecundo. Itaq; in primo gradu cognationis ſuperioris quidẽ & inferioris ordinis cognati poſſũt concurrere: ex trãſuerſo verò nunquã eo gradu quiſquã cõcurrere poteſt. At in ſecũdo, & tertio, & deinceps in cæteris. Poſſunt etiã ex trãſuerſo quidã cõcurrere cum ſuperioris ordinis cognatis. Sed admonẽdi ſumus, ſi quando de hæreditate*

ditate, vel bonorũ poſſeßione quæramus, nõ ſemper eos, qui eiuſdẽ gradus ſunt, cõcurrere. Primo gradu ſunt ſuprà, pater mater: infrà, filius filia.

Secũdo gradu ſunt ſuprà, auus auia: infra, nepos neptis: ex trãſuerſo, frater ſoror. Tertio gradu ſunt ſuprà, proauus proauia: infrà, pronepos proneptis: ex trãſuerſo, fratris ſororíſq; fili⁹ filia: & couenieter patruus amita, auũcul⁹, matertera. Quarto gradu ſunt ſuprà, abauus abauia: infrà, abnepos abneptis: ex trãſuerſo, fratris ſororíſq; nepos neptis, & cõueniẽter patru⁹ magnus, amita magna, id eſt, auifrater, ſoror, auũcul⁹ magn⁹, matertera magna, id eſt, auiæ frater, ſoror. itẽ fratres patrueles, ſororéſq; patrueles: id eſt, q, quæ ve ex duobus fratribus progenerãtur. Itẽ cõſobrini, cõſobrinæq;: id eſt: qui quæ ve ex duabus ſororibus naſcũtur, quaſi cõſororini. Itẽ amitini amitinæ, id eſt, q, quæ ve ex fratre & ſorore propagãtur. Sed vulgus ferè omnes iſtos cõmuni appellatione cõſobrinos vocat. Quinto gradu ſunt ſuprà, atauus atauia: infrà, atnepos atneptis: ex trãſuerſo, fratris & ſororis pnepos proneptis: & cõueniẽter ppatruus & pamita, id eſt, pauı frater, & ſoror: pauũculus, pmatertera, id eſt, pauiæ frater et ſoror: itẽ fratris patruelis, ſororis patruelis fili⁹ filia: & ſimiliter cõſobrini cõſobrinæ: itẽ amitini amitinæ filius filia, propior ſobrin⁹, ppior ſobrina, iſti ſunt patrui magni amitæ magnæ: auũculi magni, materteræ magnæ fili⁹ filia.

Vlpi

Vlpianus. *Lex* II.

HOc *eſt patris matríſve eius de cuius cognatione quæritur conſobrinus conſobrina, ſiue frater patruelis,* vel amitinus, ſoror patruelis vel amitina,*

* aliâs deſunt verba ſequentia.

Caius. *Lex* III.

S*Exto gradu ſunt ſuprà, tritauus tritauia: infrà, trinepos trineptis: ex trāſuerſo, fratris & ſororis abnepos abneptis: & conuenienter abpatruus abamita, id eſt, abaui frater & ſoror: abauūculus, abmatertera, id eſt, abauiæ frater & ſoror. Itē patrui magni, amitæ magnæ, auunculi magni, materteræ magnæ nepos neptis: itē fratris patruelis, ſororis patruelis, cōſobrini, cōſobrinæ, amitini, amitinæ nepos, neptis: itē propatrui, proamitæ, proauūculi, promaterteræ filius, filia. Itē qui ex fratribus patruelibus, aut cōſobrinis, aut amitinis vndiq; propagantur, ij propriè ſobrini vocātur. In ſeptimo autē gradu quāmultæ eſſe poßint perſonæ, ex ijs, quæ diximus, ſatis apparet. Admonendi tamen ſumus parentum, liberorúmq; perſonas ſemper duplari. Auum enim & auiam tam maternos quàm paternos intelligimus: item nepotes neptéſq; tam ex filio, quàm ex filia: quam rationem ſcilicet deinceps in omnibus gradibus ſuprà infráque ſequemur.*

Modeſtinus. *Lex* IIII.

N*On facilè autem, quod ad noſtrum ius attinet, cùm de naturali cognatione quæritur,*

tur, ſeptimũ gradum qui excedit: quatenus vltra eũ ferè gradum rerum natura cognatorum *iura cõſiſtere non patitur. Cognati ab eo dici putãtur, quòd quaſi vnà cõmunitérve nati, vel ab eodẽ orti, progenitíve ſint. Cognationis ſubſtantia bifariã apud Romanos intelligitur. Nã quædam cognationes iure ciuili, quædam naturali *connectuntur: nonnunquam & vtroq; iure cõcurrẽte, & naturali, & ciuili, copulatur cognatio. Et quidem naturalis cognatio per ſe ſine ciuili cognatione intelligitur, quæ per fœminas deſcendit, quæ vulgò liberos pariũt. Ciuilis autem per ſe (quæ etiam legitima dicitur) ſine naturali fit cognatione per adoptionem. Vtroque iure cõſiſtit cognatio, cùm iuſtis nuptijs contractis copulatur. Et naturalis quidẽ cognatio hoc ipſo nomine appellatur: ciuilis verò cognatio, licet ipſa quoque per ſe pleniſſimè hoc nomine vocetur, propriè tamen agnatio vocatur, videlicet quæ per mares cõtingit. Sed quoniam quædam iura inter affines quoque verſantur, non alienũ eſt, hoc loco de affinibus quoq; breuiter diſſerere. Affines ſunt viri & vxoris cognati: dicti ab eo, quòd duæ cognationes, quæ diuerſæ inter ſe ſunt, per nuptias copulãtur, & altera ad alterius cognationis finem accedit: nanque coniungẽdæ affinitatis cauſa fit ex nuptijs. Nomina verò eorũ hæc ſunt: ſocer, ſocrus: gener, nurus: nouerca, vitricus: priuignus, priuigna. Gradus verò

*vitam.

*continentur.

affinitatis nulli ſunt. Et quidem viri pater, vxoríſque ſocer, mater autem eorum, ſocrus appellatur: cùm apud Græcos propriè viri pater ἑκυρὸς, mater verò ἑκυρὰ, vxoris autem pater πενθερὸς, mater verò πενθερὰ vocetur. filij autẽ vxor, nurus: filiæ verò vir, gener appellatur. Vxor verò liberis ex alia vxore natis nouerca dicitur: matris vir ex alio viro natis vitricus appellatur· eorum vterque natos aliunde, priuignos priuignáſque vocant. Poteſt etiam ſic definiri, Socer eſt vxoris meæ pater, ego illius ſum gener. Socer magnus dicitur vxoris meæ auus, & ego ſum illius progener. Et retro pater meus vxoris meæ ſocer eſt: hæc illi nurus, & auus meus ſocer magnus eſt: illa illi pronurus. Itẽ ſocrus mea, vxoris meæ mater eſt, ego illius ſum gener, & proſocrus mea vxoris meæ auia eſt, ego illius ſum progener, & retrò mater mea, vxoris meæ ſocrus eſt: illa huic nurus. & auia mea ſocrus magna eſt: & vxor mea illi pronur⁹. Priuignus autẽ eſt vxoris meæ filius, ex alio viro natus ego illi vitricus, & in cõtrariũ vxor mea liberis, quos ex alia vxore habeo, nouerca dicitur: liberi mei illi priuigni ſunt. Viri frater, leuir eſt apud Græcos δαὴρ appellatur: vt eſt apud Homerũ relatũ: ſic enim Helena ad Hectorẽ dicit:

* Δᾶερ ἐμεῖο κυνὸς κακομηχάνου ὀκρυοέσσης.

* id eſt, leuir mei canis, omnis mali cauſatricis horridæ.

Viri ſoror, glos dicitur: apud Græcos, γάλως. Duorũ fratrũ vxores εἰνάτερες dicũtur apud Græcos.

Græcos,quod vno verſu idē Homerus ſignificat:

*Δαίρων ἢ γαλόων,ἢ εἰνατέρων ἐυπέπλων. *id eſt,leuirorũ aut glorium, aut duorũ fratrũ vxorum nitidè indutarum.

Hos itaq; qui affinitatis cauſa inter ſe, parẽtum loco liberorúmque habentur,matrimonio copulari nefas eſt. Sciendum eſt neque cognationem , neque affinitatem eſſe poſſe, *vbi nuptiæ interdictæ ſunt,ex quibus affinitas cõiungitur. Libertini libertinǽque inter ſe affines eſſe poſſunt. In adoptionē datus,aut emãcipatus,quaſcunque cognationes affinitatéſque habuit, retinet:agnationis iura perdit:ſed in ea familia ad quam per adoptionē venit, nemo eſt illi cognatus,præter patrē,eóſve,quibus agnaſcitur: affinis autem ei omnino in ea familia nemo eſt. Is cui aqua & igni interdictum eſt,vel aliquo modo capite diminutus eſt,ita vt libertatem & ciuitatem amiſerit: & cognationes & affinitates omnes,quas antè habuit,amittit.

*niſi nuptiæ interdictæ non ſint.

Paulus. *Lex* V.

SI filium naturalem emancipauero,& alium adoptauero, non eſſe eos fratres. Si filio meo mortuo Titium adoptauero, videri eum defuncti fratrem fuiſſe, Arrianus ait.

Vlpianus. *Lex* VI.

LAbeo ſcribit,nepotis ex filia mea nati vxorē nurũ mihi eſſe. Et generi & nurus appellatione,ſponſus quoq; & ſponſa continentur. At enim ſoceri & ſocrus appellatione,ſpõ-

* non videntur.

*ſorum parentes contineri*videntur.*

Scæuola. *Lex* VII.

PRiuignus etiam is eſt, qui vulgò conceptus, ex ea natus eſt, quæ poſtea mihi nupſit. Aequè & is, qui (cùm in concubinatu erat mater eius) natus eſt ex ea, quæ poſtea alij nupta ſit.

Pomponius. *Lex* VIII.

SEruius rectè dicebat, ſoceri & ſocrus, & generi & nurus, appellationem etiam ex ſponſalibus acquiri.

Paulus. *Lex* IX.

STēmata cognationum directo limite in duas lineas ſeparãtur: quarũ altera ſuperior eſt, altera inferior. Ex ſuperiore verò & ſecũdo gradu tranſuerſæ lineæ pendent, quas omnes latiore tractatu habito, in librũ ſingularẽ* cõgeſſimus.

*contexuimus.

Idem. *Lex* X.

IVriſcõſultus cognatorum gradus, & affiniũ noſſe debet: quia legibus hæreditates, & tutelæ ad proximum quenque agnatum redire conſueuerunt. Sed & edicto Prætor proximo cuiq; cognato dat bonorum poſſeſſionẽ. Præterea lege iudiciorum publicorum contra affines & agnatos teſtimoniũ inuiti dicere non cogimur. Nomẽ cognationis à Græca voce* συγγενὴς dictum videtur συγγενεῖς enim illi vocãt, quos nos cognatos appellamus. Cognati ſunt, & quos agnatos lex duodecim Tabularum appellat: ſed ij per patrem cognati, ex eadem familia ſunt. Qui autẽ per ſæ

*id eſt, cognatus.

per fœminas coniunguntur, cognati tantum nominãtur. Proximiores ex agnatis, ſui dicũtur. Inter agnatos igitur & cognatos hoc intereſt, quod inter genus & ſpeciẽ. Nam qui eſt agnatus, & cognatus eſt. Nõ vtiq; autem qui cognatus eſt, & agnatus eſt. Alterũ enim ciuile, alterũ naturale nomẽ eſt. Nũc verò nõ parcimus his cognationũ nominibus etiã in ſeruis. Itaq; parẽtes & liberos, fratréſq; etiã ſeruorũ dicimus. ſed ad leges ſeruiles cognationes nõ pertinẽt. Cognationis origo, & per fœminas ſolas cõtingit. Frater enim eſt, & qui ex eadẽ matre tãtum natus eſt. Nã qui eundem patrẽ habent, licet diuerſas matres, etiã agnati ſunt. Parentes vſq; ad tritauũ apud Romanos proprio vocabulo nominantur: vlteriores, qui non habent ſpeciale nomẽ, maiores appellãtur. Itẽ liberi vſq; ad trinepotẽ: vltra hos, poſteriores vocantur. Sunt & ex lateribus cognati, vt fratres ſororéſq;, & ex his progeniti: itẽ patrui, amitæ, auũculi & materteræ. At quoties quæritur, quoto gradu quæque perſona ſit: ab eo incipiẽdum eſt, cuius de cognatione quærimus: & ſi ex inferioribus aut ſuperioribus gradibus eſt, recta linea ſurſum verſus vel deorſum tẽdendo, facilè, inueniemus gradus, ſi per ſingulos proximum quenque numeremus. Nã qui mihi proximo gradu proximus eſt, is ſecundo gradu eſt mihi. Similiter aſcendẽtibus & deſcendentibus ſingulis accreſcit numerus,*

*Similiter enim accedẽtibus ſingulis creſcit numerus.

idem faciendum eſt in tranſuerſis gradibus. ſic frater ſecũdo gradu eſt, quoniam patris vel matris perſona, per quos coniungitur, prior numeretur. Gradus autẽ dicti ſunt ad ſimilitudinem ſcalarum, locorúmve procliuiũ, quos ita ingredimur, vt à proximo in proximũ, id eſt, in eum, qui quaſi ex eo naſcitur, trãſeamus. Nunc ſingulos gradus numeremus. PRIMO *gradu cognationis ſunt ſurſumuerſus duo, pater & mater: deorſumuerſus duo, filius & filia: qui tamẽ & plures eſſe poſſunt.* SECVNDO *gradu duodecim perſonæ continentur hæ: Auus, hoc eſt, patris & matris pater: item auia ſimiliter tam paterna quàm materna. Frater quoq; per alterum parentem accipitur: id eſt, aut per matrem tantum, aut per patrem, aut per vtrunque: id eſt, ex vtroq; eodem parente. Sed hic numerum non auget, quòd nihil differat ab eo, qui eundem parentem habet tantùm, niſi quòd is eoſdem cognatos habet tam paternos quàm maternos. Et ideo euenire ſolet in ijs qui diuerſis parentibus nati ſunt, vt qui meo fratri frater ſit, meus cognatus nõ ſit. pone me fratrem habere ex eodem tantũ patre: fratrem, alium habere ex eadẽ matre. illi inter ſe fratres ſunt, mihi alter cognatus nõ eſt. Hic ſoror ſimiliter numeratur vt frater. Nepos quoq; dupliciter intelligitur, ex filio vel filia natus. Idem eſt, & in nepte.* TERTIO *gradu perſonæ continentur trigintaduæ. Proauus*

auus qui quadrifariam intelligitur. Eſt enim aui paterni, vel materni pater: item auiæ paternæ vel maternæ pater. Proauia quoq; quatuor perſonas cõplectitur: eſt enim aut aui paterni, aut auiæ paternæ mater: itẽ aui materni, & ſimiliter auiæ maternæ mater. Patruus: is autem eſt patris frater: & ipſe dupliciter intelligendus eſt, ex patre vel matre. puta auia paterna mea nupſit patri tuo, peperit te: auia paterna tua nupſit patri meo, peperit me: ego tibi patruus ſum, & tu mihi. Idem euenit, ſi duæ mulieres altera alterius filio nupſerint. nam qui ex his maſculi nati ſunt, inuicem patrui ſunt: quæ fœminæ inuicem amitæ. Idem in fœminis: maſculi enim ſimiliter illis patrui, fœminæ amitæ ſunt. Et ſi vir & mulier: ille filiam eius duxerit, illa filio eius nupſerit: qui ex patre adoleſcentis nati erũt, ex matre puellæ natos, fratris filios: qui ex matre puellæ nati erũt, ex patre adoleſcentis natos, ſororis filios: illæ eos patruos, illi eas amitas appellabũt. Auunculus: is matris eſt frater, & eadẽ ſignificatione, qua in patruo diximus, cõtingit. ſi duo viri alter alterius duxerit filiam, qui ex his maſculi nati fuerint, inuicem auunculi: quæ fœminæ, inuicem materteræ erũt: & eadem ratione maſculi puellis auunculi, & illæ illis erunt materteræ. Amita eſt ſoror patris, ſicut ſuprà accipienda. Matertera eſt matris ſoror ſimiliter vt ſuprà. Illud notandum eſt, non quem-

admodũ patris matríſq; fratres ſorores, patrui amitæ, auunculi materteræ dicuntur: ita fratris ſororíſq; filios filias nomen ſpeciale cognationis habere: ſed ita demõſtrari, fratris ſororíſq; filios filias. quod quidẽ & in alijs accidere, ex poſterioribus apparebit. pronepos quoq; & proneptis quadrifariam intelliguntur: vt enim ex nepote ex filio, aut ex nepote ex filia deſcendunt: aut ex nepte ex filio, aut ex nepte ex filia propagãtur.

QVARTO gradu perſonæ cõtinentur octoginta. Abauus, cuius intellectus in octo ꝑſonas porrigitur, eſt enim proaui paterni, aut materni pater: quos ſingulos duplici modo intelligẽdos diximus: aut proauiæ paternæ, aut maternæ pater: quæ & ipſæ ſingulæ dupliciter accipiuntur. Abauia, & hæc eadem octies numeratur, eſt enim proaui paterni aut materni: item proauiæ paternæ aut maternæ mater. Patruus magnus eſt frater aui, ſed auus, item fratres, quum duobus modis intelligantur, quatuor perſonas hoc nomen amplectitur, vt ſit aui paterni, vel materni, frater, qui ex eodem patre, id eſt, proauo, vel tantũ matre eadẽ, id eſt, proauia natus eſt. Qui verò mihi eſt patruus magnus, is patri meo vel matri meæ patruus eſt. Amita magna, eſt aui ſoror. Auus autem, item ſoror, vt ſuprà diximus, dupliciter intelliguntur: & ideò hîc quoque quatuor perſonas intelligimus. Similiter quæ patri meo vel matri meæ amita eſt, mihi

erit

erit amita magna. Auunculus magn⁹ eſt auiæ frater. Quatuor perſonæ huic nomini eadẽ ratione ſunt ſubiectæ: mihíq; is eſt auunculus magnus, qui patri meo vel matri meæ auunculus eſt. Matertera magna eſt auiæ ſoror. Quatuor modis & hæc ob eãdem cauſam intelligitur. Et quæ matri meæ, vel patri meo matertera eſt, mihi matertera magna vocatur. Eodẽ gradu ſunt & illi qui vocantur fratres patrueles: itẽ ſorores patrueles, amitini amitinæ, conſobrini conſobrinæ. hi autem ſunt qui ex fratribus aut ſororibus naſcuntur: quos quidã ita diſtinxerunt, vt eos quidẽ, qui ex fratribus nati ſunt, fratres patrueles: itẽ eas, quæ ex fratribus natæ ſunt, ſorores patrueles: ex fratre autẽ & ſorore, amitinos amitinas: eos verò & eas, ꝗ quǽve ex ſororibus nati natǽve ſunt, conſobrinos, cõſobrinas quaſi conſororinos appellarent, ſed pleriq; hos omnes conſobrinos vocãt, ſicuti Trebatius. Sub hac appellatione nominum perſonæ cadunt ſexdecim: hæ, patrui filius, item filia: quæ bifariam (ſicut ſuprà) numerantur. nam patris mei frater eſſe poteſt, vel ex eodem patre, vel etiam ex matre ſola, amitæ filius, item filia. auunculi filius, item filia. materteræ filius, item filia, amita, auunculo matertera acceptis duplici intellectu, ſecundũ eãdem rationem qua patrui nomen. Fratris ſororíſq; nepos, ac neptis eodem gradu ſunt. Sed & frater, item ſoror, nepóſq; & neptis duplici-

ter accepti continebunt perſonas ſexdecim ſic: fratris eodem patre nati nepos ex filio, nepos ex filia, neptis ex filio, neptis ex filia. fratris ex alio patre eadémq; matre nati, nepos ex filio, nepos ex filia: neptis ex filio, neptis ex filia. Eadémq; cauſa octo perſonæ efficiunt, vt aliæ octo accedant, ex ſorore natorum nepotes neptéſq; quæ ſimiliter numerantur à nobis. Fratris autem mei nepos neptíſque me patruum magnum appellant. Fratrum ſororúmq; meorum nepotes, neptéſq; itē, mei inter ſe conſobrini ſunt. Abnepos abneptis, hi ſunt pronepotis proneptíſve filius filia: nepotis neptíſve nepos neptis: filij filiǽve pronepos proneptis, perſonas ſexdecim continebunt: nepote vel ex filio nato vel ex filia: nepte vel ex filio nata, vel ex filia acceptis: vt ad ſingulas perſonas gradu deſcēdamus: ſic, filius, nepos, pronepos, abnepos. filius, nepos, pronepos, abneptis. filius, nepos, proneptis, abnepos. filius, nepos, proneptis, abneptis. filius, neptis, pronepos, abnepos. filius, neptis, pronepos, abneptis. filius, neptis, proneptis, abnepos. filius, neptis, proneptis, abneptis. Similiter hæ perſonæ numerabuntur præpoſita filia: & ſic fiēt ſexdecim. QVIN-

184 TO *gradu perſonæ continentur.* * CXCII. *Atauus ſcilicet & atauia. Atauus eſt abaui vel abauiæ pater, proaui vel proauiæ auus, aui auiǽq; proauus, matris vel patris abauus. Huius appellatio perſonas complectitur ſexdecim,*

tim, enumeratione facta tam per mares, quàm per fœminas: vt ſic ad ſingulas perſonas perueniamus. Pater, auus, proauus, abauus, atauus. Pater, auus, proauus, abauia, atauus. Pater, auus, proauus, abauus, atauus. Pater, auia, proauus, abauus, atauus. Pater, auia, proauus, abauia, atauus. Pater, auia, proauia, abauus, atauus. Pater, auus, proauia, abauia, atauus. Pater, auia, proauia, abauia, atauus. Similiter matris perſona præpoſita numeratio fiet. Atauia totidem perſonas continet, eadem ratione numeratas, id eſt, ſexdecim. Patruus maior eſt proaui frater, patris vel matris patruus magnus. Sub hoc nomine erunt perſonæ octo, & ſic enumerabuntur. Pater, auus, proauus, abauus, frater proaui. Pater, auus, proauus, abauia, frater proaui. Pater, auia, proauus, abauus, frater proaui. Pater, auia, proauus, abauia, frater proaui. totidem erunt matris perſona, & proauo eius præpoſitis. Ideò autem fratrem proaui enumerantes, ante abauum ponimus, quòd (vt ſuprà ſignificauimus) non aliter perueniatur ad eum de quo quæritur, niſi per eos tranſitum fuerit, ex quibus naſcitur. Auunculus maior is eſt proauiæ frater, patris vel matris auunculus magnus. Eadem dinumeratione hîc quoq; octo perſonas computabimus, hoc tãtũ immutato, * vt is pro fratre proaui ponatur. Amita maior: ea eſt proaui ſoror patris

*vt his frãter proauiæ præponatur.

*patris vel matris amita magna: quod ad numerum expoſitionémq; perſonarum pertinet, eadem erũt, immutato hoc, vt proaui ſoror ad extremum ponatur. Matertera maior: hæc eſt ſoror proauiæ, patris vel matris matertera magna. numerus perſonarũ idem eſt, vt in nouiſſimo ponatur proauiæ ſoror. Hos oẽs * patruos maiores quos retulimus, quidam appellant ita: propatruus, proauunculus, proamita, promatertera: quos tamen ego ita nomino, illi contrà fratris vel ſororis pronepotem me demõſtrant. Patrui magni filius filia: hi ſunt fratris aui filius filia, proaui proauiæ nepos neptis ex filio, patris vel matris cõſobrinus cõſobrina. Octo perſonas & hîc cõputabimus, quòd auus & frater, vt iã dictũ eſt, dupliciter accipiuntur: & ideò patrui magni filius quatuor implet, totidẽ filia. Amitæ magnæ filius filia: hi ſunt aui ſororis filius filia: proaui proauiæ, nepos neptis ex filia, patris vel matris, conſobrinus conſobrina. Numerus perſonarũ idẽ eſt, qui ſuprà. Auunculi magni filius filia: hi ſunt fratris auiæ filius filia: proaui proauiæ nepos neptis ex filio, patris vel matris cõſobrinus cõſobrina: numerus idem. Materteræ magnæ filius filia: hi ſunt auiæ ſororis filius filia, proaui proauiæ, nepos neptis ex filia: patris vel matris conſobrinus conſobrina. Computatio eadem perſonarũ quas enumerauimus. Patrui magni filius eius, de cuius cognatione quæritur, pro*

* patruo maiore.

propior ſobrinus vocatur. Nam, vt & Maſurius ait, quem quis appellat propiorẽ ſobrinum, qui eſt patris vel matris ſuæ cõſobrinus aut conſobrina, ab eo conſobrini cõſobrinæve filius filia nominatur. Patrui nepos neptis: hi ſunt aui paterni, vel auiæ paternæ, pronepos, proneptis, ex nepote vel ex nepte filio natis, conſobrini conſobrinæ filius filia. octo perſonas cõtinebunt: quatuor nepos, quatuor neptis: quia & patruus dupliciter accipitur, & nepos vel neptis ſub ſingulis patruorũ perſonis duplicatur. Amitæ nepos vel neptis, hi ſunt aui paterni vel auiæ paternæ, pronepos proneptis ex nepote vel ex nepte filia natis: conſobrini cõſobrinæ filius filia, numerus idẽ eſt. Auunculi nepos neptis: materteræ nepos neptis: hi ſunt aui materni vel auiæ maternæ pronepos, proneptis ex nepote vel nepte filio natis. cætera eadẽ, quæ in patrui, & amitæ nepote vel nepte diximus. Materteræ nepos neptis: hi ſunt aui materni, vel auiæ maternæ pronepos proneptis, ex nepote vel ex nepte filia natis. perſonarũ numerus idẽ qui ſuprà. Iis omnib⁹ quos de patrui nepote propoſuimus, is de cuius cognatione quæritur, propior ſobrin⁹ eſt: nã patris vel matris eorum conſobrinus eſt. Fratris pronepos proneptis: hi cõtinebunt perſonas ſexdecim, fratre dupliciter, & pronepote, & pronepte ſingulis quadrifariam (vt ſuprà demonſtrauimus) acceptis. Sororis pronepos proneptis ſimiliter

ſexde

ſexdecim perſonas continebunt. Atnepos atneptis, hi ſunt abnepotis, vel abneptis filius filia: pronepotis vel proneptis, nepos: neptis nepotis vel neptis, pronepos proneptis: filij vel filiæ, abnepos abneptis. Numerabuntur ſub hac appellatione trigintaduæ perſonæ: quia abnepos ſexdecim habet, & totidē atneptis. SEXTO *gradu continētur perſonæ* CCCCXLVIII. *Tritauus, is autem eſt patris vel matris atauus, aui vel auiæ abauus, proaui vel proauiæ proauus, abaui vel abauiæ auus, ataui vel atauiæ pater. dictus tritauus, quaſi tertius auus, perſonas verò complectitur trigintaduas. Geminetur enim neceſſe eſt, qui in atauo fuit numerus, immutatione per ſingulas perſonas *ataui iā facta, vt ſexdecies tritauus intelligatur * atauo, & toties atauiæ. Tritauia ſimiliter enumerata, faciet perſonas trigintaduas. Patru⁹ maximus: is eſt abaui frater, ataui & atauiæ filius, patris vel matris patruus maior, perſonas continebit ſexdecim ſic: Pater, auus, proauus, abauus, atauus, abaui frater. Pater, auus, proauus, abauus, atauia, frater abaui. Pater, auus, pauia, abauus, atau⁹, frater abaui. Pater, auia, proauus, abauus, atauus, frater abaui. Pater, auia, proauus, abauus, atau⁹, abaui frater. Pater, auia, proauia, abauus, atauus, frater abaui. Pater, auus, proauia, abauus, atauia, abaui frater. Pater, auia, pauia, abau⁹, atauia, abaui frater. Totidem erunt matris ap-*

* propter atauum.

* aui pater.

pellat-

*pellatione præpoſita. Auunculus maximus, eſt abauiæ frater, patris vel matris auunculus maior: & numerus idem, & perſonarum expoſitio eadem quæ ſuprà: hoc duntaxat immutato, vt pro abaui fratre, abauiæ fratrẽ ponas. Amita maxima, eſt abaui ſoror, patris vel matris amita maior: cætera vt in patruo maximo, immutato tãtũ hoc, vt vbi eſt abaui frater, ponatur abaui ſoror. Matertera maxima, eſt abauiæ ſoror, patris vel matris matertera maior: cætera vt ſuprà, ad extremũ dũtaxat pro abauiæ fratre *po ſita abauiæ ſorore. Hos omnes quos à patruo maximo propoſuimus, quidã his nominibus deſignãt: abpatruus, abauũculus, abamita, abmatertera. Itaq; & nos indifferẽter hos ponemus. Quos autem ego appello abpatruos, abauunculos, abamitas, abmaterteras, illi demõſtrant me fratris ſororiſq; abnepotem. Patrui maioris filius filia: hi ſunt proaui fratris filius filia, abaui abauiæ per proauũ, nepos neptis ex filio. Perſonæ ſub hoc erũt ſedecim enumeratione ſic ducta, vt in quinto gradu, cũ patruũ maiorem demonſtraremus, fecimus, adiecto duntaxat filio filia: quia filius patrui maioris totidẽ neceſſe eſt perſonas complectatur, quot patruus maior, id eſt, octo. Totidémq; ex filiæ perſona computatis, is numerus efficietur, quẽ ſuprà poſuimus. Amitæ maioris filius filia, hi ſunt proaui ſororis filius filia, abaui abauiæ, per proauũ nepos neptis*

* præpoſita.

ex fil.

ex filia. Et hîc eadẽ ratione perſonas enumerabimus totidem. Auunculi maioris filius filia, hi ſunt proauiæ fratris filius filia: abaui abauiæ ꝑ proauiam nepos neptis ex filio. Eadẽ hîc dinumeratio faciẽda eſt, quæ in patrui maioris filio filia. Materteræ maioris filius filia, hi ſunt proauiæ ſororis filius filia: abauia abauiæ per proauiam nepos neptis ex filio. Circa numerũ perſonarũ expoſitio eſt, vt ſuprà. Hi omnes quos propoſuimus à patrui maioris filio, auo auiæ eius de cuius cognatione quæritur, fratribúſq; & ſororibus eorũ conſobrini conſobrinæ ve ſunt: at patri matríq; eiuſdem, fratribúſq;, & ſororibus vtriuſq; propior ſobrinus. Patrui magni nepos vel neptis, amitæ magnæ nepos vel neptis, auunculi magni nepos vel neptis, materteræ magnæ nepos vel neptis: hæc ſingula nomina continẽt ꝑſonas ſedecim. Nã cũ patrui magni (verbi gratia) ꝑſona quadrifariã intelligatur, nepotis bifariã, geminatur is numerus, nepote dũtaxat adnumerato: & quadruplicat̃ is, q geminus erat, duplicatur etiã nepte cõputata: & tãtũ vnius dinumerationẽ proponemus exẽpli gratia: Pater, auus, proauus, frater aui, qui eſt patru⁹ magn⁹, filius eius, nepos eiuſdẽ ex filio, itẽ neptis. Pater auus, proauia, frater aui q eſt patruus magnus, filius eius, nepos eiuſdẽ ex filio, itẽ neptis. Pater auus, proauus, frater aui, q eſt patruus magn⁹, filia eius, nepos eiuſdẽ ex filia, itẽ neptis. Pater, auus,

auus, proauia, frater aui qui eſt patruus magnus, filia eius; nepos eiuſdẽ ex filia, itẽ neptis. Totidẽ & eadẽ ratiõe exponũtur matris nõie antè poſito: id eſt, vt aui materni fratris nepotes, & neptes cõputemus. Item in amita magna, id eſt, aui ſorore nepotes neptéſq; enumerabimus. Idẽq; in auũculo magno, id eſt, auiæ fratre. Eadẽ ratio eſt in matertera magna, id eſt, auiæ ſorore. Ex quibus vniuerſus numerus cõpletur ſexagintaquatuor. Hi omnes proauo aut proauiæ eius, de cuius cognatione quæritur, pronepotes, & pneptes: eiuſdẽ aui auiǽve fratris ſororíſve nepotes neptéſve. & cõtrà horũ auus auia, eidẽ patruus magnus, amita magna: auũculus magnus, matertera magna: horũ autẽ p̃r matérve, fratréſq; & ſorores vtrius eorũ eidem propiores ſobrini. ipſe his ſobrinus eſt, & inuicem huic illi ſobrini.

Patrui pronepos proneptis continent perſonas octonas, & vtriuſq; ſexus fiunt ſedecim ſic: Pater, auus, patruus, filius patrui, nepos eiuſdẽ ex filio, pronepos eiuſdẽ ex nepote filio nato, itẽ proneptis. Pater, auia, patruus, filius patrui, nepos eiuſdẽ ex filio, pnepos ex nepote filio nato, itẽ proneptis. Pater, auus, patruus, filia patrui, nepos eiuſdem ex filia, pronepos ex nepote filia nato, item pneptis. Pater, auia, patruus, filia patrui, nepos eius ex filia, pronepos ex nepote filio nato, item proneptis. Pater, auus, patruus, filius patrui, neptis eiuſdẽ ex filio, pronepos ex nepte filio nata,

itē proneptis. Pater, auia, patruus, filius patrui, neptis eiuſdem ex filio, pronepos ex nepte filio nata, item proneptis. Pater, auus, patruus, filia, patrui, neptis eiuſdē ex filia, pronepos ex nepte filia nata, item proneptis. Pater, auia, patruus, filia patrui, neptis eiuſdem ex filia, pronepos ex nepte filia nata, item proneptis. Amitæ pronepos proneptis. totidem perſonas eadem ratione, & hi cōtinēt: tantùm pro patruo amita ſumpta. Auūculi pronepos proneptis, pro patruo item auunculo poſito. Materteræ pronepos proneptis: & hic vbi patruus poſitus eſt, matertera numerata, eūdum numerū perſonarum inueniemus. Hi omnes eius de cuius cognatione quæritur, cōſobrinorū nepotes neptéſve ſunt. Fratris ſororíſque abnepos abneptis, hi efficiūt perſonas L X I I I I. *vt ex ſupraſcriptis apparere poteſt. Trinepos trineptis, hi ſunt filij filiǽve atnepos atneptis, nepotis neptíſve abnepos abneptis, pronepotis proneptíſve pronepos proneptis, abnepotis abneptíſve nepos neptis, atnepotis atneptíſve filius filia. Hæ appellationes demonſtrant perſonas* L X I I I I. *Nam* X X X I I. *trinepos complet, totidem trineptis. Abnepote enim numerus quadruplatus in ſe efficit* X X X I I. *ipſo nepote duas ſignificāte, pronepote quatuor, abnepote octo, abnepote ſexdecim. His accedūt trinepos trineptis, vni ex atnepote: alteri, ex atnepte nati. Per ſingulos aūt gradus ideo geminatio fit, quia maribus adiiciunt*

ciuntur fæminæ, ex quibus proximus quiſque progenitus eſt: & enumerabuntur ſic: Filius, nepos, pronepos, abnepos, atnepos, trinepos, item trineptis. Filia, nepos, pronepos, abnepos, atnepos, trinepos, item trineptis. Filius, neptis, pronepos, abnepos, atnepos, trinepos, itē trineptis. Filia, neptis, pronepos, abnepos, atnepos, trinepos, item trineptis. Filius, nepos, proneptis, abnepos, atnepos, trinepos, item trineptis. Filia, nepos, proneptis, abnepos, atnepos, trinepos, item trineptis. Filius, neptis, proneptis, abnepos, atnepos, trinepos, item trineptis. Filia, neptis, proneptis, abnepos, atnepos, trinepos, item trineptis. Filius, nepos, pronepos, abnepos, atneptis, trinepos, item trineptis. Filia, nepos, pronepos, abnepos, atneptis, trinepos, item trineptis. Filius, neptis, pronepos, abnepos, atneptis, trinepos, item trineptis. Filia, neptis, pronepos, abnepos, atneptis, trinepos, item trineptis. Filius, nepos, proneptis, abnepos, atneptis, trinepos, item trineptis. Filia, nepos, proneptis, abnepos, atneptis, trinepos, itē trineptis. Filius, neptis, proneptis, abnepos, atneptis, trinepos, item trineptis. Filia, neptis, proneptis, abnepos, atnepos, trinepos, item trineptis. Filius, nepos, pronepos, abneptis, atnepos, trinepos, item trineptis. Filia, nepos, pronepos, abneptis, atnepos, trinepos, item trineptis. Filius, neptis, pronepos, abneptis, atnepos, trinepos, item trineptis. Filia, neptis, pronepos, abneptis, atnepos, trinepos, item trineptis.

itē proneptis. Pater, auia, patruus, filius patrui, neptis eiuſdem ex filio, pronepos ex nepte filio nata, item proneptis. Pater, auus, patruus, filia, patrui, neptis eiuſdē ex filia, pronepos ex nepte filia nata, item proneptis. Pater, auia, patruus, filia patrui, neptis eiuſdem ex filia, pronepos ex nepte filia nata, item proneptis. Amitæ pronepos proneptis. totidem perſonas eadem ratione, & hi cōtinēt: tantùm pro patruo amita ſumpta. Auunculi pronepos proneptis, pro patruo item auunculo poſito. Materteræ pronepos proneptis: & hic. vbi patruus poſitus eſt, matertera numerata, eūdum numerū perſonarum inueniemus. Hi omnes eius de cuius cognatione quæritur, cōſobrinorū nepotes neptéſve ſunt. Fratris ſororíſque abnepos abneptis, hi efficiūt perſonas L X I I I I. *vt ex ſupraſcriptis apparere poteſt. Trinepos trineptis, hi ſunt filij filiǽ ve atnepos atneptis, nepotis neptíſve abnepos abneptis, pronepotis proneptíſve pronepos proneptis, abnepotis abneptíſve nepos neptis, atnepotis atneptíſve filius filia. He appellationes demonſtrant perſonas* L X I I I I. *Nam* X X X I I. *trinepos complet, totidem trineptis. Abnepote enim numerus quadruplatus in ſe efficit* X X X I I. *ipſo nepote duas ſignificāte, pronepote quatuor, abnepote octo, abnepote ſexdecim. His accedūt trinepos trineptis, vni ex atnepote: alteri, ex atnepte nati. Per ſingulos aūt gradus ideo geminatio fit, quia maribus adii-*

ciunt

ciuntur fœminæ, ex quibus proximus quiſque progenitus eſt: & enumerabuntur ſic: Filius, nepos, pronepos, abnepos, atnepos, trinepos, item trineptis. Filia, nepos, pronepos, abnepos, atnepos, trinepos, item trineptis. Filius, neptis, pronepos, abnepos, atnepos, trinepos, itē trineptis. Filia, neptis, pronepos, abnepos, atnepos, trinepos, item trineptis. Filius, nepos, proneptis, abnepos, atnepos, trinepos, item trineptis. Filia, nepos, proneptis, abnepos, atnepos, trinepos, item trineptis. Filius, neptis, proneptis, abnepos, atnepos, trinepos, item trineptis. Filia, neptis, proneptis, abnepos, atnepos, trinepos, item trineptis. Filius, nepos, pronepos, abnepos, atneptis, trinepos, item trineptis. Filia, nepos, pronepos, abnepos, atneptis, trinepos, item trineptis. Filius, neptis, pronepos, abnepos, atneptis, trinepos, item trineptis. Filia, neptis, pronepos, abnepos, atneptis, trinepos, item trineptis. Filius, nepos, proneptis, abnepos, atneptis, trinepos, item trineptis. Filia, nepos, proneptis, abnepos, atneptis, trinepos, itē trineptis. Filius, neptis, proneptis, abnepos, atneptis, trinepos, item trineptis. Filia, neptis, proneptis, abnepos, atnepos, trinepos, item trineptis. Filius, nepos, pronepos, abneptis, atnepos, trinepos, item trineptis. Filia, nepos, pronepos, abneptis, atnepos, trinepos, item trineptis. Filius, neptis, pronepos, abneptis, atnepos, trinepos, item trineptis. Filia, neptis, pronepos, abneptis, atnepos, trinepos, item trineptis.

Filius, nepos, proneptis, abneptis, atnepos, trinepos, item trineptis. Filia, nepos, proneptis, abneptis, atnepos, trinepos, item trineptis. Filius, neptis, proneptis, abneptis, atnepos, trinepos, item trineptis. Filia, neptis, proneptis, abneptis, atnepos, trinepos, item trineptis. Filius, nepos, pronepos, abneptis, atneptis, trinepos, item trineptis. Filia, nepos, pronepos, abneptis, atneptis, trinepos, item trineptis. Filius, neptis, pronepos, abneptis, atneptis, trinepos, item trineptis. Filia, neptis, pronepos, abneptis, atneptis, trinepos, item trineptis. Filius, nepos, proneptis, abneptis, atneptis, trinepos, item trineptis. Filia, nepos, proneptis, abneptis, atneptis, trinepos, item trineptis. Filius, neptis, proneptis, abneptis, atneptis, trinepos, item trineptis. Filia, neptis, proneptis, abneptis, atneptis, trinepos, item trineptis. Filius, neptis, proneptis, abneptis, atneptis, trinepos, item trineptis. Filia, neptis, proneptis, abneptis, atneptis, trinepos, item trineptis. SEPTIMO *gradu perſonæ continentur* M. XXIIII. *hæ, Tritaui, itẽ tritauiæ, pater & mater, qui perſonas efficiunt* CXXVIII. *Tritaui enim patres tot ſunt, quot ipſi tritaui: item eiuſdem matres totidem: fiúntq;* LXIIII. *Idẽ eſt numerus tritauiæ patris matríſque. Ataui atauiæ frater ſoror, hi ſunt tritaui tritauiæ filius filia: abaui abauiæ, patruus auunculus, amita matertera: proaui proauiæ patruus magnus, auunculus magnus, amita magna,*

gna, matertera magna: aui auiǽve propatruus, proauunculus, proamita, promatertera: patris matris, abpatruus abauunculus, abamita abmatertera. Fiunt perſonæ ataui fratris XXXII. Nam XVI. quas atauus explet, accedunt totidem propter fratris duplicem perſonam. Nam XVI. fratres ataui ex patre computantur, & XVI. ex matre, ſimiliter ataui ſorores XXXII. fiúntque LXIIII. perſonæ, & totidẽ atauiæ fratris, item ſororis. Patrui maximi filius filia: hi ſunt ataui nepos neptis ex filio, abaui fratris filius filia. Amitæ maximæ filius filia, hi ſunt ataui nepos neptis ex filia, abaui ſororis filius filia. Auũculi maximi filius filia: hi ſunt atauiæ nepos neptis ex filio, abauiæ fratris filius filia. Materteræ maximæ filius filia: hi ſunt atauiæ nepos neptis ex filia, abauiæ ſororis filius filia. Hæ oẽs perſonæ quas à patrui maximi filio enumerauimus, proauo proauiæq́; eius, de cuius cognatione quæritur, conſobrini * cõſobrinæ ſunt: auo auiǽque eiuſdem propior ſobrinus ſobrina. Singulæ appellationes cõtinent perſonas* XVI. quia cũ patruus maximus XVI. efficiat, filius eius eandem habet enumerationem, totidem filia: & ſic ex omnibus ijs, quas à patrui maximi filio comprehendimus, ductis per octo ſedecies fiunt CXXVIII. Patrui maioris nepos perſonas continet XVI. Eſt enim abaui abauiǽve pronepos, & cùm abauus octies numeretur, ne-

* propius ſobrinis.
* ſenas denas.

potes bis octies computati ſupradictum numerum efficiunt, totidémque patrui maiori neptis. Auunculi item maioris nepos neptis eadem ratione perſonas complebunt X X X I I. *Amitæ maioris nepos neptis eadem ratione: item matertera maioris nepos neptis. Et ſic ex omnibus colliguntur* C X X V I I I. *His perſonis auus auia eius, de cuius cognatione quæritur, propiores ſobrini ſunt: pater mater, ſobrinus ſobrina, is de cuius cognatione quæritur, ſobrino natus eſt. hic proximo nomine definitur parenti ſuo ſobrinus, vt Trebatius ait, rationem quoq; nominis hanc reddidit, quòd vltimi gradus cognationũ ſobrinorum ſunt. Itaque ſobrini filius rectè proximum nomen ab eo ipſo, *cuius ſobrini filius eſt, & dicetur, & ideo eos, qui ex ſobrinis nati ſunt, inter ſe proximum nomen appellarẽt. hos enim nullum proprium habere nomen quo inter ſe vocentur. Patrui magni, pronepos proneptis: auunculi magni, pronepos proneptis : amitæ magnæ, pronepos proneptis: materteræ magnæ, pronepos proneptis: ex his omnibus* C X X V I I I. *perſonæ efficiuntur : quia ſingulæ appellationes* X V I. *complent. Nam cùm (exempli gratia) patruus magnus quadrifariam intelligatur, ad ſingulorum patruorum magnorum perſonas quadruplicatus pronepos, item proneptis, triginta duas perſonas reddent: tótq; quater numeratæ illam quæ propoſita eſt ſummam efficiunt. eorum pa-*

*Huius ſobrini filius dicetur.

tres

tres matréſq; ei, de cuius cognatione quæritur, ſobrini ſobrinæq; ſunt: ipſe verò eis de ſobrino ſobrináve natus. Patrui abnepos abneptis: auunculi, abnepos abneptis: amitæ, abnepos abneptis: materteræ, abnepos abneptis: hæc ſingula vocabula ſenas denas cõtinent perſonas. patrui enim (verbi gratia) abnepos ſic enumerabitur, vt bifariam patruo accepto, quater pronepos, toties proneptis ducatur: & ſic ad eorum filios veniatur ſexdecies computandos: eadem ratione ad filias, item ad cæteros. & per hoc ex omnibus efficiet numerus perſonarũ CXXVIII. Hi ſunt ei de cuius cognatione quæritur, cõſobrinorum pronepotes, proneptéſq;. His ille, de cuius cognatione quæritur, patrui maximi, auunculi maximi, amitæ maximæ, materteræ maximæ, filius filia: item proaui proauiæ conſobrinus. Fratris ſororíſq; abnepos abneptis: & hi perſonas continent CXXVIII. Trinepotis filius, item filia: trineptis filius item filia: hi CXXVIII. ſunt, quod cùm trinepos trineptíſq; (vt ſuprà demonſtrauimus) LXIIII. impleant: filij eorum eadem numeratione, totidemq; filiæ computabuntur.

*

FINIS.

RVBRICAE TOTIVS IVRIS CAESAREI ET PONTIFICII.

Et primò Inſtitutionum Diui Iuſtiniani Imperatoris ſereniſsimi.

LIBRI PRIMI.

1 *De iuſtitia & iure.*
2 *De iure naturali gentium, & ciuili.*
3 *De iure perſonarum.*
4 *De ingenuis.*
5 *De libertinis.*
6 *Quibus ex cauſis manumittere non licet.*
7 *De lege Fuſia Caninia tollenda.*
8 *De iis qui ſui vel alieni iuris ſunt.*
9 *De patria poteſtate.*
10 *De nuptiis.*
11 *De adoptionibus.*
12 *Quibus modis ius patriæ poteſtatis ſoluitur.*
13 *De tutelis.*
14 *Qui teſtamento tutores dari poſſunt.*
15 *De legitima adgnatorum tutela.*

16 *De capitis deminutione.*
17 *De legitima patronorum tutela.*
18 *De legitima parentum tutela.*
19 *De fiduciaria tutela.*
20 *De Attiliano tutore, & eo qui ex lege Iulia & Titia dabatur.*
21 *De authoritate tutorum.*
22 *Quibus modis tutela finitur.*
23 *De curatoribus.*
24 *De ſatiſdatione tutorum & curatorum.*
25 *De excuſationibus tutorum vel curatorũ.*
25 *De ſuſpectis tutoribus vel curatoribus.*

LIBRI II. INSTITVT.

RVBRICAE.

1 *DE rerum diuiſione, &c.*
2 *De rebus corporalibus & incorporalibus.*
3 *De ſeruitutibus ruſticorum prædiorum.*
4 *De vſufructu.*
5 *De vſu & habitatione.*
6 *De vſuſcapionibus, & longi temporis præſcriptionibus.*
7 *De donationibus.*
8 *Quibus alienare licet, vel non.*
9 *Per quas perſonas nobis adquiritur.*
10 *De teſtamentis ordinandis.*
11 *De militari teſtamento.*
12 *Quibus nõ eſt permiſſum facere teſtamẽtũ.*
13 *De exhæredatione liberorum.*

14 *De hæredibus inſtituendis.*
15 *De vulgari ſubſtitutione.*
16 *De pupillari ſubſtitutione.*
17 *Quibus modis teſtamenta infirmentur.*
18 *De inofficioſo teſtamento.*
19 *De hæredum qualitate & differentia.*
20 *De legatis.*
21 *De ademptione legatorum.*
22 *De lege Falcidia.*
23 *De fideicommiſſariis hæreditatibus: & ad ſenatuſconſultum Trebellianum.*
24 *De ſingulis rebus per fideicommiſſum relictis.*
25 *De codicillis.*

LIBRI III. INSTITVT. RVBRICAE.

1 *DE hæreditatibus quæ ab inteſtato deferuntur.*
2 *De legitima adgnatorum ſucceßione.*
3 *De ſenatuſconſulto Tertylliano.*
4 *De ſenatuſconſulto Orficiano.*
5 *De ſucceßione cognatorum.*
6 *De gradibus cognationum.*
7 *De ſeruili cognatione.*
8 *De ſucceßione libertorum.*
9 *De aßignatione libertorum.*
10 *De bonorum poſſeßionibus.*
11 *De adquiſitione per adrogationem.*
12 *De eo cui libertatis cauſa bona addicũtur.*

De

13 De ſucceßiõibus ſublatis quæ fiebãt per bonorũ vẽditiões, et ex ſenatuſcõſulto claudiano.
14 De obligationibus.
15 Quibus modis re contrahitur obligatio.
16 De verborum obligationibus.
17 De duobus reis ſtipulandi & promittendi.
18 De ſtipulatione ſeruorum.
19 De diuiſione ſtipulationum.
20 De inutilibus ſtipulationibus.
21 De fideiuſſoribus.
22 De literarum obligatione.
23 De obligationibus ex conſenſu.
24 De emptione & venditione.
25 De locatione & conductione.
26 De ſocietate.
27 De mandato.
28 De obligationibus quæ ex quaſi contractu naſcuntur.
29 Per quas perſonas nobis obligatio adquiritur.
30 Quibus modis tollitur obligatio.

LIBRI IIII. INSTITVT.
RVBRICAE.

1 DE obligationibus quæ ex delicto naſcuntur.
2 De vi bonorum raptorum.
3 De lege Aquilia.
4 De iniuriis.
5 De obligationibus quæ ex quaſi delicto naſcuntur.

De

6 *De actionibus.*

7 *Quod cum eo qui in aliena poteſtate eſt, negotium geſtum eſſe dicitur.*

8 *De noxalibus actionibus.*

9 *Si quadrupes pauperiem feciſſe dicatur.*

10 *De ijs per quos agere poſſumus.*

11 *De ſatiſdationibus.*

12 *De perpetuis & tẽporalibus actionib. & quæ ad hæredes & in hæredes trãſeunt.*

13 *De exceptionibus.*

14 *De replicationibus.*

15 *De interdictis.*

16 *De pœna temerè litigantium.*

17 *De officio iudicis.*

18 *De publicis iudicijs.*

FINIS.

Codicis D. Iuſtiniani Imperatoris glorioſiſsimi Rubricæ.

LIBRI I. CODICIS.

1 *DE nouo Codice faciendo.*

2 *De Iuſtiniano Codice confirmando.*

3 *De emendatione Codicis D. Iuſtiniani, & ſecunda eius editione.*

4 *De ſumma trinitate & fide catholica: & vt nemo publicè de ea contẽdere audeat.*

5 *De ſacroſanctis eccleſijs, & de rebus & priuilegijs earum.*

De

6 *De epiſcopis & clericis, orphanotrophijs, et xenodochijs, & ptochotrophijs, & aſceterijs, & monachis, & priuilegijs eorũ, & caſtrẽſi peculio, & de redimẽdis captiuis, & de nuptijs clericorũ vetitis ſeu ꝑmiſsis.*

7 *De epiſcopali audientia, & de diuerſis capitulis quæ ad ius curámque & reuerẽtiam pertinent pontificalem.*

8 *De hæreticis & Manichæis, &c.*

9 *Ne ſanctum baptiſma reiteretur.*

10 *De apoſtatis.*

11 *Nemini licere ſignum ſaluatoris Chriſti humi, vel in ſilice, aut in marmore aut inſculpere, aut pingere.*

12 *De Iudæis, & cœlicolis.*

13 *Ne Chriſtianum mancipium hæreticus, vel Paganus, vel Iudæus habeat, vel poſsideat, vel circuncidat.*

14 *De Paganis, & ſacrificijs, & tẽplis eorũ.*

15 *De ijs qui ad eccleſias confugiunt &c.*

16 *De ijs qui in eccleſijs manumittuntur.*

17 *De legibus & cõſtitutionibus principum & edictis.*

18 *De mandatis principum.*

19 *De ſenatuſconſultis.*

20 *De veteri iure enucleando &c.*

21 *De iuris & facti ignorantia.*

22 *De precibus Imperatori offerendis: de quibus rebus ſupplicare liceat, & vbi.*

23 *Quando libellus principi datus, litis conteſtationem faciat.*
24 *Vt lite pendente, vel poſt prouocationem, vel definitiuam ſententiam nulli liceat imperatori ſupplicare.*
25 *Si contra ius vel vtilitatem publicam, vel per mendacium fuerit aliquid poſtulatum vel impetratum.*
26 *De diuerſis reſcriptis & pragmaticis ſanctionibus.*
27 *De ſtatuis & imaginibus.*
28 *De ijs qui ad ſtatuas confugiunt.*
29 *De officio præfecti prætorio Orientis & Illyrici*
30 *De officio præfecti prætorio Africæ, & de omni eiuſdem diœceſis ſtatu.*
31 *De officio præfecti vrbis.*
32 *De officio magiſtri militum.*
33 *De officio quæſtoris.*
34 *De officio magiſtri officiorum.*
35 *De officio comitis ſacrarum largitionum.*
36 *De officio comitis rerum priuatarum.*
37 *De officio comitis ſacri palatij.*
38 *De officio proconſulis & legati.*
39 *De officio comitis ſacri patrimonij.*
40 *De officio comitis Orientis.*
41 *De officio præfecti Auguſtalis.*
42 *De officio vicarij.*
43 *De officio prætoris.*

De offi

44 *De officio rectoris prouinciæ.*
45 *De officio præfecti vigilum.*
46 *De officio ciuilium iudicum.*
47 *De officio militarium iudicum.*
48 *Ne rei militaris comitibus vel tribunis lauacra præſtentur.*
49 *De officio diuerſorum iudicum.*
50 *Vt omnes iudices tam ciuiles quàm militares poſt adminiſtrationem depoſitã per quinquaginta dies in ciuitatibus vel certis locis permaneant.*
51 *De officio eius qui vicem alicuius iudicis vel præſidis obtinet.*
52 *De aſſeſſoribus & domeſticis & cancellarijs iudicum.*
53 *De annonis & capitatione adminiſtrantium, & eorum aſſeſſorum.*
54 *De contractibus iudicum, vel eorum qui ſunt circa eos, & inhibendis donationibus in eos faciendis: & ne adminiſtrationis tempore proprias ædes ædificent ſine ſanctione pragmatica.*
55 *De modo mulctarum quæ à iudicibus infliguntur.*
56 *De defenſoribus ciuitatum.*
57 *De magiſtratibus municipalibus.*
58 *De officio iudicis Alexandriæ.*

LIBR

LIBRI II.

1 DE edendo.
2 De in ius vocando.
3 De pactis.
4 De tranſactionibus.
5 De errore calculi.
6 De poſtulando.
7 De aduocatis diuerſorum iudiciorum.
8 De aduocatis diuerſorum iudicum.
9 De aduocatis fiſci.
10 De errore aduocatorum &c.
11 Vt quæ deſunt aduocatis partium, iudex ſuppleat.
12 Ex quibus cauſis infamia irrogatur.
13 De procuratoribus.
14 Ne liceat potẽtioribus patrociniũ litigantibus præſtare, vel actiões in ſe trãſferre.
15 De ijs qui potentiorum nomine titulos prædijs affigunt, vel eorum nomina in lite prætendunt.
16 Vt nemo priuatus titulos prædijs ſuis, vel alienis imponat, vel vela regia ſuſpẽdat.
17 Vt nemini liceat ſine iudicis authoritate ſigna rebus imponere, quas alius detinet.
18 Ne fiſcus vel reſpublica procurationem alicui patrocinij cauſa in lite præſtet.
19 De negotijs geſtis.
20 De ijs quæ vi metúſve cauſa geſta ſunt.
21 De dolo malo.

De in

22 De in integrũ reſtitutiõe minorũ x x v. an.
23 De filiofamiliàs minore.
24 De fideiuſſoribus minorum.
25 Si tutor vel curator interuenerit.
26 Si in communi eadémque cauſa in integrũ reſtitutio poſtuletur.
27 Si aduerſus rẽ iudica. reſtitutio poſtuletur.
28 Si aduerſus venditionem.
29 Si aduerſus venditionem pignoris.
30 Si aduerſus donationem.
31 Si aduerſus libertatem.
32 Si aduerſus tranſactionem vel diuiſionem minor reſtitui velit.
33 Si aduerſus ſolutionẽ à debito. vel à ſe factã.
34 Si aduerſus dotem reſtitutio poſtuletur.
35 Si aduerſus delictũ ſuũ reſtitutio poſtuletur.
36 Si aduerſus vſucapionẽ reſtit. poſtuletur.
37 Si aduerſus fiſcum reſtitutio poſtuletur.
38 Si aduerſus creditorem reſtitutio poſtuletur.
39 Si minor ab hæreditate ſe abſtinuerit.
40 Si vt omiſſam hæreditatem, vel bonorum poſſeſſionem, vel aliud adquirat.
41 In quibus cauſis reſtitutio in integrum nõ eſt neceſſaria.
42 Qui aduerſꝰ quos ĩ ĩtegrũ reſtitui nõ poſſit.
43 Si minor ſe maiorẽ dixerit, vel ꝓbatũ fuerit.
44 Si ſæpius in integrũ reſtitutio poſtuletur.
45 De ijs qui veniam ætatis impetrauerunt.
46 Si maior factus ratum habuerit.

47 *Vbi & apud quem cognitio in integrum reſtitutionis agitanda ſit.*
48 *De reputationibus quæ fiunt in iudicio, in integrum reſtitutionis.*
49 *Etiam per procuratorem cauſam in integrum reſtitutionis agi poſſe.*
50 *In integrum reſtitutione poſtulata ne quid noui fiat.*
51 *De reſtitutione militum, & eorum qui Reipublicæ cauſa abſunt.*
52 *De vxoribus militum, & eorum qui Reipublicæ cauſa abſunt.*
53 *De tẽporibus in integrum reſtitutionis tã minorũ & aliarũ perſonarũ quæ reſtitui poſſunt, quàm etiam hæredũ eorum.*
54 *Quibus ex cauſis maiores in integrum reſtituantur.*
55 *De alienatione mutãdi iudicij cauſa facta.*
56 *De receptis arbitris.*
57 *De ſatiſdando.*
58 *De formulis, & ĩpetratio. actionũ ſublatis.*
59 *De iureiurãdo propter calumniam dando.*

LIBRI III.

1. *DE iudicijs.*
2. *De ſportulis & ſumptibus in diuerſis iudicijs faciẽdis, & de executorib⁹ litiũ.*
3. *De pedaneis iudicibus.*
4. *Qui pro ſua iuriſdictione iudices dare darive poſſunt.*

Ne quis

5 *Ne quis ĩ ſua cauſa iudicet, vel ius ſibi dicat.*
6 *Qui legitimam perſonam ſtandi in iudicijs habeant vel non.*
7 *Vt nemo inuitus agere vel accuſare cogatur.*
8 *De ordine iudiciorum.*
9 *De litis conteſtatione.*
10 *De plus petitionibus.*
11 *De dilationibus.*
12 *De ferijs.*
13 *De iuriſdictione omnium iudicum: & de foro competenti.*
14 *Quando imperator inter pupillos & viduas, vel miſerabiles perſonas cognoſcit, & ne exhibeantur.*
15 *Vbi de criminibus agi oportet.*
16 *Vbi de poſſeſsione agi oportet.*
17 *Vbi fideicommiſſum peti oportet.*
18 *Vbi conueniatur qui certo loco dare promiſit.*
19 *Vbi in rem actio exerceri debeat.*
20 *Vbi de hæreditate agĩ, vel vbi hæredes ſcripti in poſſeſsionem mitti poſtulare debeãt.*
21 *Vbi de ratiocinijs tam publicis, quàm priuatis agi oportet.*
22 *Vbi cauſas ſtatus agi debeat.*
23 *Vbi quis de curiali vel cohortali aliáve conditione conueniatur.*
24 *Vbi ſenatores vel clariſsimi ciuiliter vel criminaliter conueniantur.*
25 *In quibus cauſis militantes fori præſcriptio-*

nie vti non poſſunt.

26 *Vbi cauſæ fiſcales, vel diuinæ domus hominúmque eius agantur.*

27 *Quādo liceat vnicuiq; ſine iudice ſe vindicare, & ob publicam deuotionē reſidere.*

28 *De inofficioſo teſtamento.*

29 *De inofficioſis donationibus.*

30 *De inofficioſis dotibus.*

31 *De petitione hæreditatis.*

32 *De rei vendicatione.*

33 *De vſufructu & habitatione, & miniſterio ſeruorum.*

34 *De ſeruitutibus & aqua.*

35 *De lege Aquilia.*

36 *Familiæ erciſcundæ.*

37 *Communi diuidundo.*

38 *Communia vtriuſq; iudicij tā familiæ erciſcundæ, quàm communi diuidundo.*

39 *Finium regundorum.*

40 *De conſortibus eiuſdem litis.*

41 *De noxalibus actionibus.*

42 *Ad exhibendum.*

43 *De religioſis, & ſumptibus funerum, & aleæ luſu, & de aleatoribus.*

LIBRI IIII.

1 *DE rebus creditis, & iureiurando.*

2 *Si certum petatur.*

3 *De ſuffragio.*

4 *De prohibita ſequeſtratione pecuniæ.*

De con

5 *De condictione indebiti.*
6 *De condictione ob cauſam datorum.*
7 *De condictione ob turpem cauſam.*
8 *De condictione furtiua.*
9 *De condictione ex lege, vel ſine cauſa, vel iniuſta cauſa.*
10 *De actionibus & obligationibus.*
11 *Vt actiones ab hæredibus & contra hæredes incipiant.*
12 *Ne vxor pro marito, vel maritus pro vxore, vel mater pro filio conueniatur.*
13 *Ne filius pro patre, vel pater pro filio emãcipato, vel libertus pro patrono, vel ſeruus pro domino conueniatur.*
14 *An ſeruus ex ſuo facto poſt manumiſſionem teneatur.*
15 *Quãdo fiſcus vel priuatus debitoris ſui debitores exigere poßit, vel debeat.*
16 *De hæreditarijs actionibus.*
17 *Ex delictis defunctorum in quantum hæredes conueniantur.*
18 *De conſtituta pecunia.*
19 *De probationibus.*
20 *De teſtibus.*
21 *De fide inſtrumentorũ, & amißione eorũ. & apochis, & antapochis faciendis: & de ijs quæ ſine ſcriptura fieri poſſunt.*
22 *Plus valere quod agitur, quàm quod ſimulatè concipitur.*

23 De commodato.
24 De pignoratitia actione.
25 De inſtitoria & exercitoria actione.
26 Quod cũ eo qui in aliena poteſtate eſt, negotium geſtũ eſſe dicatur, vel de peculio, ſiue quod iuſſu, aut de in rem verſo.
27 Per quas perſonas nobis adquiritur.
28 Ad ſenatuſconſultum Macedonianum.
29 Ad ſenatuſconſultum Velleianum.
30 De non numerata pecunia.
31 De compenſationibus.
32 De vſuris.
33 De nautico fœnore.
34 Depoſiti vel contrà.
35 Mandati.
36 Si ſeruus extero ſe emi mandauerit.
37 Pro ſocio.
38 De contrahenda emptione & venditione.
39 De hæreditate vel actione vendita.
40 Quæ res vendi non poſſunt, & qui vendere vel mercari vetantur.
41 Quæ res exportari non debent.
42 De eunuchis.
43 De patribus qui filios ſuos diſtraxerunt.
44 De reſcindenda venditione.
45 Quando liceat ab emptione diſcedere.
46 Si propter publicas penſitationes venditio fuerit celebrata.
47 Sine cẽſu vel reliqs fundũ cõparari nõ poſſe.

De pe

48 *De periculo & commodo rei venditæ.*
49 *De actionibus empti & venditi.*
50 *Si quis alteri vel ſibi ſub alterius nomine, vel aliena pecunia emerit.*
51 *De rebus alienis non alienandis: & de prohibita rerum alienatione vel hypotheca*
52 *De communium rerum alienatione.*
53 *Rem alienam gerentibus non interdici rerum ſuarum alienationem.*
54 *De pactis inter emptorem & venditorem compoſitis.*
55 *Si ſeruus exportandus væneat.*
56 *Si mancipium ita væneat ne proſtituatur.*
57 *Si mancipium ita fuerit alienatum vt manumittatur, vel contrà.*
58 *De ædilitijs actionibus.*
59 *De monopolijs, & conuentu negotiatorũ illicito, vel artificio ergô laborũ, necnõ balneatorũ prohibitis, & pactionib⁹ illicitis.*
60 *De nundinis & mercatoribus.*
61 *De vectigalibus & commiſsis.*
62 *Vectigalia noua inſtitui non poſſe.*
63 *De commercijs & mercatoribus.*
64 *De rerũ permutat. & præſcriptis verbis.*
65 *De locato & conducto.*
66 *De iure emphyteutico.*

LIBRI V.

1 *DE ſponſalibus & arrhis ſponſalitijs & proxeneticis.*

2 *Si rector prouinciæ, vel ad eum pertinentes ſponſalitias dederint arrhas.*
3 *De donationibus ante nuptias, vel propter nuptias, & ſponſalitijs.*
4 *De nuptijs.*
5 *De inceſtis & inutilibus nuptijs.*
6 *De interdicto matrimonio inter pupillã & tutorem ſeu curatorem filióſq; eorum.*
7 *Si quacunq; præditus poteſtate, vel ad eum pertinentes ad ſuppoſitarum iuriſdictionis ſuæ aſpicere tentauerint nuptias.*
8 *Si nuptiæ ex reſcripto petantur.*
9 *De ſecundis nuptijs.*
10 *Si ſecundò nupſerit mulier, cui maritus vſumfructum reliquit.*
11 *De dotis promiſſione, et nuda pollicitatione.*
12 *De iure dotium.*
13 *De rei vxoriæ actione in ex ſtipulatu actionẽ trãsfuſa, et de natura dotib⁹ præſtita.*
14 *De pactis cõuẽtis tã ſup dote quàm ſup donatione propter nuptias, & paraphernis.*
15 *De dote cauta non numerata.*
16 *De donat. inter virũ & vxorẽ, & à parẽtib⁹ in liberos factis, et de ratihabitione.*
17 *De repudijs, & iudicio de morib⁹ ſublato.*
18 *Soluto matrimonio quẽadmodũ dos petat.*
19 *Si dos conſtante matrimonio ſoluta fuerit.*
20 *Ne fideiuſſores vel mãdatores dotiũ dẽtur.*
21 *Rerum amotarum.*

22 Ne.

21 *Ne pro dote mulieris bona quondam mariti addicantur, id eſt, in ſolutum detur.*
23 *De fundo dotali.*
24 *Diuortio facto, apud quem liberi morari vel educari debeant.*
25 *De alendis liberis à parentibus.*
26 *De concubinis.*
27 *De naturalibus liberis, & matribus eorũ, & ex quibus cauſis iuſti efficiantur.*
28 *De teſtamentaria tutela.*
29 *De confirmando tutore.*
30 *De legitima tutela.*
31 *Qui petant tutores vel curatores.*
32 *Vbi petantur tutores & curatores.*
33 *De tutoribus vel curatoribus illuſtriũ vel clariſſimarum perſonarum.*
34 *Qui dare tutores vel curatores, & qui dari poſſunt vel non.*
35 *Quando mulier officio tutelæ fungi poteſt.*
36 *In quibus caſibus tutorem vel curatorem habenti, tutor vel curator dari poteſt.*
37 *De adminiſtra. tutorũ vel curatorũ: & de pecunia pupillari fœnerãda et deponẽda.*
38 *De periculo tutorum & curatorum.*
39 *Quando ex facto tutoris vel curatoris minores agere vel conueniri poſſunt.*
40 *Si ex pluribus tutoribus vel curatoribus, omnes vel vnus agere pro minore, vel conueniri poſſint.*

41 *Ne tutor vel curator vectigal conducat.*
42 *De tutore vel curatore, qui non ſatiſdedit.*
43 *De ſuſpectis tutoribus vel curatoribus.*
44 *De in litem dando tutore vel curatore.*
45 *De eo, qui pro tutore, vel curatore negotia geſsit.*
46 *Si mater indemnitatem promiſerit.*
47 *Si tutor cõtra matris voluntatẽ datus ſit.*
48 *Vt cauſæ poſt pubertatem adſit tutor.*
49 *Vbi pupilli educari debeant.*
50 *De alimentis pupillo præſtandis.*
51 *Arbitrium tutelæ.*
52 *De diuidenda tutela: & pro qua parte quiſq; tutor conueniatur.*
53 *De in litem iurando.*
54 *De hæredibus tutorum vel curatorum.*
55 *Si tutor vel curator non geſſerit.*
56 *De vſuris pupillaribus.*
57 *De fideiuſſoribus tutorum vel curatorum.*
58 *De contrario iudicio tutelæ.*
59 *De authoritate præſtanda.*
60 *Quãdo tutores vel curatores eſſe deſinant.*
61 *De actore à tutore, & curatore dando.*
62 *De excuſationibus tutorum, & curatorũ & temporibus earum.*
63 *Si tutor vel curator falſis allegationibus excuſatus ſit.*
64 *Si tutor vel curator Reip. cauſa abſuerit.*
65 *De excuſationibus veteranorum.*

66 *Qui numero liberorum ſe excuſant.*
67 *Qui morbo ſe excuſant.*
68 *Qui ætate ſe excuſant.*
69 *Qui numero tutelarum.*
70 *De curatore furioſi, & prodigi.*
71 *De prædijs, & alijs rebus minorum ſine decreto non alienandis ſiue obligandis.*
72 *Quando decreto opus non eſt.*
73 *Si quis ignorans rem minoris eſſe, ſine decreto comparauerit.*
74 *Si maior factus alienationem factam ſine decreto, ratam habuerit.*
75 *De magiſtratibus conueniendis.*

LIBRI VI.

1 *DE ſeruis fugitiuis, & libertis, mancipijsq; ciuitatum artific. &c.*
2 *De furtis, & ſeruo corrupto.*
3 *De operis libertorum.*
4 *De bonis libertorum, & iure patronatus.*
5 *Si in fraudem patroni à libertis alienatio ſit facta.*
6 *De obſequijs patrono præſtandis.*
7 *De libertis, & eorum liberis.*
8 *De iure aureorum annulorum, & de nanatalibus reſtituendis.*
9 *Qui admitti ad bonorum poſſeſsionem poſſunt, & intra quod tempus.*
10 *Quãdo nõ petentiũ partes petẽtibus accreſcãt.*
11 *De bonorum poſſeſsione ſecundum tabulas.*

12 De

12 *De bonorum poſſeſſione contra tabulas quam prætor liberis pollicetur.*
13 *De bonorum poſſeſsione contra tabulas liberti, quæ patronis, liberiſq; eorũ datur.*
14 *Vnde liberi.*
15 *Vnde legitimi, & vnde cognati.*
16 *De ſucceſſorio edicto.*
17 *De Carboniano edicto.*
18 *Vnde vir, & vxor.*
19 *De repudianda bonorum poſſeſsione.*
20 *De collationibus.*
21 *De teſtamento militis.*
22 *Qui teſtamenta facere poſſunt, vel non.*
23 *De teſtamentis, & quemadmodum teſtamenta ordinentur.*
24 *De hæredibus inſtituendis, & quæ perſonæ inſtitui non poſſunt.*
25 *De inſtitutionibus, & ſubſtitutionibus, & reſtitutionibus ſub conditione factis.*
26 *De impuberum, & alijs ſubſtitutionibus.*
27 *De neceſſarijs ſeruis hæredibus inſtituendis vel ſubſtituendis.*
28 *De liberis præteritis vel exhæredatis.*
29 *De poſthumis hæredibus inſtituendis, vel exhæredandis, vel præteritis.*
30 *De iure deliberandi, & adeunda vel adquirenda hæreditate.*
31 *De repudianda, & abſtinẽda hæreditate.*
32 *Quemadmodum teſtamenta aperiantur,*

descri

deſcribantur, & inſpiciantur.

33 *De edict. diui Hadriani tol. & quẽadmodũ ſcript⁹ hæres in poſſeßionẽ mittatur.*

34 *Si qs aliquẽ teſtari ꝓhibuerit, vel coẽgerit.*

35 *De ijs quibus vt indignis auferũtur hæreditates: & ad ſenatuſconſ. Syllanianum.*

36 *De codicillis.*

37 *De legatis.*

38 *De verborum, & rerum ſignificatione.*

39 *Si omiſſa ſit cauſa teſtamenti.*

40 *De indicta viduitate, & lege Iulia Miſcella tollenda.*

41 *De ijs quæ pœnæ nomine in teſtamẽto vel codicillis relinquuntur.*

42 *De fideicommißis.*

43 *Communia de legatis, & fideicommißis, et de in rem mißione tollenda.*

44 *De falſa cã adiecta legato, & fideicõmiſſo.*

45 *De ijs qui ſub modo legati ſeu fideicõmißi relinquuntur.*

46 *De cõditionibus inſertis tam legatis, quàm fideicommißis, & libertatibus.*

47 *De vſuris, & fructibus legatorum, & fideicommiſſorum.*

48 *Ad ſenatuſconſultum Trebellianum, & de incertis perſonis.*

49 *Ad legem Falcidiam.*

50 *De caducis tollendis.*

51 *De ijs, qui ante apertas tabulas hæreditatem*

tem tranſmittunt.
52 Quando dies legati vel fideicõmiſsi cedat.
53 Vt in poſſeſsionem legatorum vel fideicommiſſorum ſeruandorum cauſa mittatur, & quando ſatiſdari debeat.
54 De ſuis, & legitimis liberis, & ex filia nepotibus ab inteſtato venientibus.
55 Ad ſenatuſconſultum Tertyllianum.
56 Ad ſenatuſconſultum Orficianum.
57 De legitimis hæredibus.
58 Communia de ſucceſsionibus.
59 De bonis maternis, & materni generis.
60 De bonis, quæ liberis in poteſtate patris cõſtitutis, ex matrimonio, vel aliter adquiruntur: & eorum adminiſtratione.
61 De hæreditatibus decurionum, &c.

LIBRI VII.

1 DE vindicta libertate, & apud conſilium manumiſsione.
2 De teſtamentaria manumiſsione.
3 De lege Fuſia Caninia tollenda.
4 De fideicommiſſarijs libertatibus.
5 De deditia libertate tollenda.
6 De Latina libertate tollenda, & per certos modos in ciuitatem Romanã transfuſa.
7 De communi ſeruo manumiſſo.
8 De ſeruo pignori dato manumiſſo.
9 De ſeruis Reipubl. manumittendis.
10 De ijs, qui à non dominis manumiſsi ſunt.

11 *Qui manumittere nõ poſſint, & ne in frau dem creditorum manumittantur.*
12 *Qui non poſſunt ad libertatem peruenire.*
13 *Quibus ex cauſis ſerui pro præmio libertatem accipiunt.*
14 *De ingenuis manumiſſis.*
15 *Communia de manumiſſionibus.*
16 *De liberali cauſa.*
17 *De aſſertione tollenda.*
18 *Quibus ad libertatem proclamare non licet: & de rebus eorum, qui ad libertatẽ proclamare non prohibentur.*
19 *De ordine cognitionum.*
20 *De colluſione detegenda.*
21 *Ne de ſtatu defunctorum poſt quinquennium quæratur.*
22 *De longi tẽporis præſcriptione, quæ pro libertate, nõ aduerſus libertatẽ opponitur.*
23 *De peculio eius, qui libertatem meruit.*
24 *De ſenatuſconſulto Claudiano tollendo.*
25 *De nudo iure Quiritum tollendo.*
26 *De vſuſcapione ꝑ emptore, vel trãſactiõe.*
27 *De vſuſcapione pro donato.*
28 *De vſuſcapione pro dote.*
29 *De vſuſcapione pro hærede.*
30 *Communia de vſuſcapionibus.*
31 *De vſuſcapione transformãda, & ſublata differentia rerũ mancipi, & nec mãcipi.*
32 *De adquirenda, & retinenda poſſeſſione.*

33 De

33 *De præſcriptione longi temporis, decem vel viginti annorum.*

34 *In quibus cauſis ceſſat longi temporis præſcriptio.*

35 *Quibus non obijcitur longi temporis præſcriptio.*

36 *Si aduerſus creditorem.*

37 *De quadriennij præſcriptione.*

38 *Ne rei dominicæ vel templorum vēdicatio lōgi temporis exceptione ſummoueatur.*

39 *De præſcriptione triginta, vel quadraginta annorum.*

40 *De annali exceptione Italici contractus tollenda, & de diuerſis temporibus, exceptionibus, & de præſcriptionibus, & interruptionibus earum.*

41 *De alluuionibus, & paludibus, & paſcuis ad alium ſtatum tranſlatis.*

42 *De ſententijs præfectorum prætorio.*

43 *Quomodo, & quando iudex ſententiam proferre debeat præſentibus partibus, vel vna parte abſente.*

44 *De ſententijs ex breuiculo recitandis.*

45 *De ſententijs, & interlocutionibus omniū iudicum.*

46 *De ſententia, quæ ſine certa quantitate profertur.*

47 *De ſentētijs, quæ pro eo quod intereſt proferuntur.*

48 *Si à nõ competenti iudice iudicatum fuerit.*
49 *De pœna iudicis, qui malè iudicauit: vel eius qui iudicẽ vel aduerſariũ corrũpe curauit.*
50 *Sententiam reſcindi non poſſe.*
51 *De fructibus, & litium expenſis.*
52 *De re iudicata.*
53 *De exceptione rei iudicatæ.*
54 *De vſuris rei iudicatæ.*
55 *Si plures vna ſententia condemnati ſunt.*
56 *Quibus res iudicata non nocet.*
57 *Cõminatiões, epiſtolas, progrãmata, ſubſcriptiones, authoritatẽ rei iudicatæ nõ habere.*
58 *Si ex falſis inſtrumentis vel teſtimoniis iudicatum erit.*
59 *De confeſſis.*
60 *Res inter alios acta, vel iudicata, aliis non nocet.*
61 *De relationibus.*
62 *De appellationibus, & conſultationibus.*
63 *De temporibus, & reparationibus appellationum ſeu conſultationum.*
64 *Quando prouocare non eſt neceſſe.*
65 *Quorum appellationes non recipiantur.*
66 *Si pendente appellatione mors interuenerit.*
67 *De iis, qui propter metum iudicis nõ appellauerunt.*
68 *Si vnus ex pluribus appellauerit.*
69 *Si de momentanea poſſeſſione fuerit appellatum.*

70 *Ne liceat in vna eadéq; cauſa tertiò prouocare, vel poſt duas ſentẽtias iudicũ quas definitio præfectorũ roborauerit eas retractare.*

71 *Qui bonis cedere poſſunt.*

72 *De bonis authoritate iudicum poßidẽdis, ſeu venundandis, & de ſeparationibus bonorũ.*

73 *De priuilegio fiſci.*

74 *De priuilegio dotis.*

75 *De reuocandis iis quæ in fraudem creditorum alienata ſunt.*

LIBRI VIII.

1 *DE interdictis.*

2 *Quorum bonorum.*

3 *Quorum legatorum.*

4 *Vnde vi.*

5 *Si per vim vel alio modo abſentis poſſeßio turbata ſit.*

6 *Vti poßidetis.*

7 *De tabulis exhibendis.*

8 *De liberis exhibendis ſeu deducendis: & de libero homine exhibendo.*

9 *De Precario, & Saluiano interdicto.*

10 *De ædificiis priuatis.*

11 *De operis noui nuntiatione.*

12 *De operibus publicis.*

13 *De ratiociniis operum publicorum, & de patribus ciuitatum.*

14 *De pignoribus, & hypothecis.*

15 *In quibus cauſis pignus vel hypotheca ta-*

citè

citè contrahatur.

16 Si aliena res pignori data ſit.

17 Quæ res pignori obligari poſſunt, vel non: & qualiter pignus contrahatur.

18 Qui potiores in pignore habeantur.

19 De iis, qui ĩ priorũ creditorũ locũ ſuccedũt.

20 Si antiquior creditor pignus vendiderit.

21 Si communis res pignori data ſit.

22 De prætorio pignore: et vt etiã in actiõibus debitorũ miſsio prætorij pignoris procedat.

23 Si in cauſa iudicati pignus captum ſit.

24 Si pignus pignori datum ſit.

25 De partu pignoris, & omni cauſa.

26 De remiſsione pignoris.

27 Etiã ob chirographariam pecuniã pignus teneri poſſe.

28 De diſtractione pignorum.

29 Debitorem venditionem pignoris impedire non poſſe.

30 Si vendito pignore agatur.

31 De luitione pignoris.

32 Si vnus ex pluribus hæredibus creditoris, vel debitoris, partẽ ſuam debiti ſoluerit vel acceperit.

33 Si pignoris conuentionem numeratio pecuniæ ſequuta non ſit.

34 De iure dominij impetrando.

35 De pactis pignorum, & cõmiſſoria lege in pignoribus reſcindenda.

36 *De exceptionibus, & præſcriptionibus.*
37 *De litigioſis.*
38 *De cõtrahenda & cõmittenda ſtipulatiõe.*
39 *De inutilibus ſtipulationibus.*
40 *De duobus reis ſtipulandi & promittendi.*
41 *De fideiuſſoribus & mandatoribus.*
42 *De nouationibus & delegationibus.*
43 *De ſolutionibus & liberationibus.*
44 *De acceptilationibus.*
45 *De euictionibus.*
46 *Creditorem euictionem pignoris nõ debere.*
47 *De patria poteſtate.*
48 *De adoptionibus.*
49 *De emancipationibus liberorum.*
50 *De ingratis liberis.*
51 *De poſtliminio reuerſis, & de redemptis ab hoſtibus.*
52 *De infantibus expoſitis, liberis & ſeruis: & de iis, qui ſanguinolentos nutriendos accepe runt.*
53 *Quæ ſit longa conſuetudo.*
54 *De donationibus.*
55 *De donationibus quæ ſub modo vel cõditione, vel ex certo tempore conficiuntur.*
56 *De reuocandis donationibus.*
57 *De donationibus cauſa mortis.*
58 *De infirmãdis pœnis cœlibatus et orbitatis, & decimariis ſublatis.*
59 *De iure libertorum.*

LIB.

LIBRI IX.

1 *QVi accuſare non poſſunt.*
2 *De accuſationibus et inſcriptionibus.*
3 *De exhibendis & tranſmittendis reis.*
4 *De cuſtodia reorum.*
5 *De priuatis carceribus inhibendis.*
6 *Si reus vel accuſator mortuus fuerit.*
7 *Si quis imperatori maledixerit.*
8 *Ad legem Iuliam maieſtatis.*
9 *Ad legem Iuliam de adulteriis & ſtupro.*
10 *Si quis eam cuius tutor fuerit, curruperit.*
11 *De mulieribus quæ ſeruis propriis ſe coniunxerunt.*
12 *Ad legẽ Iuliã, de vi publica, ſiue priuata.*
13 *De raptu virginum, ſeu viduarũ, necnon ſanctimonialium.*
14 *De emendatione ſeruorum.*
15 *De emendatione propinquorum.*
16 *Ad legem Corneliam de ſicariis.*
17 *De iis qui parentes vel liberos occiderunt.*
18 *De maleficis & mathematicis, & cæteris ſimilibus.*
19 *De ſepulchro violato.*
20 *Ad legem Flauiam de plagiariis.*
21 *Ad legem Viſceliam.*
22 *Ad legem Corneliam de falſis.*
23 *De iis qui ſibi aſſcribunt in teſtamento.*
24 *De falſa moneta.*
25 *De mutatione nominis.*

26 *Ad legem Iuliam de ambitu.*
27 *Ad legem Iuliam repetundarum.*
28 *De crimine peculatus.*
29 *De crimine ſacrilegij.*
30 *De ſeditioſis, & iis qui plebem audent contra Rempublicam colligere.*
31 *Quando ciuilis actio præiudicet criminali, & an vtraque ab eodem exerceri poſſit.*
32 *De crimine expilatæ hæreditatis.*
33 *De vi bonorum raptorum.*
34 *De crimine ſtellionatus.*
35 *De iniuriis.*
36 *De famoſis libellis.*
37 *De abigeis.*
38 *De Nili aggeribus non rumpendis.*
39 *De iis qui latrones, vel aliis criminibus reos, occultauerunt.*
40 *De requirendis reis.*
41 *De quæſtionibus.*
42 *De abolitionibus.*
43 *De generali abolitione.*
44 *Vti intra certum tempus criminalis quæſtio terminetur.*
45 *Ad ſenatuſconſultum Turpillianum.*
46 *De calumniatoribus.*
47 *De pœnis.*
48 *Ne ſine iuſſu principis certis iudicibus liceat confiſcare.*
49 *De bonis proſcriptorum ſeu damnatorum.*

De bon

50 *De bonis eorũ qui mortẽ ſibi conſciuerunt.*
51 *De ſententiam paſsis & reſtitutis.*

Trium poſteriorum librorum Codicis Rubricæ.

LIBRI X.

1 *DE iure fiſci.*
2 *De conueniendis fiſci debitoribus.*
3 *De fide inſtrumentorum, et de iure haſtæ fiſcalis, & de addictionibus.*
4 *De venditione rerum fiſcalium cõmunium cum priuatis.*
5 *Ne fiſcus rem quam vendidit euincat.*
6 *De iis qui ex publicis rationibus mutuã acceperunt pecuniam.*
7 *Pœnis fiſcalibus creditores præferri.*
8 *De fiſcalibus vſuris.*
9 *De ſententiis aduerſus fiſcum latis retractandis.*
10 *De bonis vacãtibus, & de incorporatione.*
11 *De delatoribus.*
12 *De petitionibus bonorum ſublatis.*
13 *De iis, qui ſe deferunt.*
14 *Si liberalitatis imperialis, ſocius ſine hærede deceſſerit.*
15 *De theſauris.*
16 *De annonis & tributis.*
17 *De indictionibus.*
18 *De ſuperindicto.*

19 *De exactoribus tributorum.*
20 *De ſuperexactoribus.*
21 *De capiendis & diſtrahendis pignoribus tributorum cauſa.*
22 *De apochis publicis, & deſcriptionibus curialium, & de diſtributionibus ciuilibus.*
23 *De canone largitionalium titulorũ.*
24 *Ne operæ à collatoribus exigantur.*
25 *De immunitate nemini concedenda.*
26 *De conditis in publicis horreis.*
27 *Vt nemini liceat in emptione ſpecierũ ſe excuſare, & de munere ſitoniæ.*
28 *De collatione donatorum, vel reuelatorũ, aut tranſlatorum ſeu adæratorum.*
29 *De collatione æris.*
30 *De diſcuſſoribus.*
31 *De decurionibus & filiis eorũ: & qui decuriones habeantur: & quibus modis à fortuna curiæ liberentur.*
32 *Si ſeruus aut libertus ad decurionatũ aſpirauerit.*
33 *De prædiis decurionum ſine decreto non alienandis.*
34 *Quãdo et quibus quarta pars ex bonis decurionũ debetur: et de modo diſtributiõis eorũ.*
35 *De imponẽda lucratiua deſcriptione.*
36 *De præbendo ſalario.*
37 *Si curialis relicta ciuitate rus habitare maluerit.*

De

38 De municipibus & originariis.
39 De incolis: & vbi quis domicilium habere videtur, & de iis qui ſtudiorũ cauſa in alia ciuitate degunt.
40 De muneribus & honoribus nõ continuandis inter patrem & filiũ, & de interuallis.
41 De muneribus patrimoniorum.
42 Quemadmodũ ciuilia munera indicuntur.
43 De iis qui ſponte munera publica ſubeunt.
44 De iis qui à principe vacationẽ acceperũt.
45 De vacatione muneris publici.
46 De decretis decurionum ſuper immunitate quibuſdam concedenda.
47 De excuſationibus munerum.
48 De quibus muneribus vel præſtationibus nemini liceat ſe excuſare.
49 Qui ætate vel profeſſione ſe excuſant.
50 Qui morbo ſe excuſant.
51 De iis qui numero liberorũ vel paupertate excuſationem meruerunt.
52 De profeſſoribus & medicis.
53 De athletis.
54 De iis qui non impletis ſtipẽdiis ſacramento ſoluti ſunt.
55 Quibus muneribus excuſantur iĳ, qui poſt impletam militiam vel aduocationem per prouincias ſuis commodis vacantes commorantur, & de priuilegiis eorum, & de cõductoribus vectigalium fiſci.

56 *De libertinis.*
57 *De infamibus.*
58 *De reis poſtulatis.*
59 *De iis qui ĩ exiliũ dati, vel ab ordine moti (ſunt.*
60 *De filiisfamiliâs, & quemadmodum pro his pater teneatur.*
61 *De periculo ſucceſſorum parentis.*
62 *De mulieribus, et in quo loco munera ſexui congruentia, vel honores agnoſcant.*
63 *De legationibus.*
64 *De excuſationibus artificum.*
65 *De potioribus ad munera nõ nominandis.*
66 *Si propter inimicitias creatio facta ſit.*
67 *De ſumptuum recuperatione.*
68 *Si poſt creationem quis deceſſerit.*
69 *De tabellariis, ſcribis, logographis, & cenſualibus.*
70 *De ſuſceptoribus, præpoſitis, & arcariis.*
71 *De ponderatoribus, & auri illatione.*
72 *De auri publici perſequutoribus.*
73 *De iis, quæ ex publica collatione illata ſunt, non vſurpandis.*
74 *De auro coronario.*
75 *De irenarchis.*
76 *De argenti pretio quod theſauris infertur.*

LIBRI XI.

1 *DE nauiculariis ſeu naucleris publicas ſpecies tranſportantibus: & de tollenda luſtralis auri collatione.*

De

2 *De prædijs & oĩbus rebus nauiculariorũ.*
3 *De nauibus non excuſandis.*
4 *Ne quid oneri publico imponatur.*
5 *De naufragijs.*
6 *De metallarijs & metallis, & procuratoribus metallorum.*
7 *De murilegulis & gynæciarijs, & procuratoribus gynæcij: & de monetarijs, & de baſtagiarijs.*
8 *De veſtibus holobaris & auratis, & de intinctione ſacri muricis.*
9 *De fabricenſibus.*
10 *De veteris numiſmatis poteſtate.*
11 *Nulli licere in frænis & equeſtrib⁹ ſellis, & baltheis margaritas, & ſmaragdos, & hyacinthos aptare: & de artificibus palatinis.*
12 *De claſsicis.*
13 *De curialibus vrbis Romæ.*
14 *De priuilegijs corporatorũ vrbis Romæ.*
15 *De piſtoribus.*
16 *De ſuarijs & ſuſceptoribus vini, & cæteris corporatis.*
17 *De collegiatis, & chartopratis, & nummularijs.*
18 *De ſtudijs liberalibus vrbis Romæ, & Cõſtantinopolitanæ.*
19 *De honoratorum vehiculis.*
20 *De priuilegijs vrbis Conſtãtinopolitanæ.*
21 *De metropoli Beryto.*

De fis

22 *De canone ſrumentario vrbis Romæ.*
23 *De frumento vrbis Conſtantinopolitanæ.*
24 *De annonis ciuilibus.*
25 *De mendicantibus validis.*
26 *De nautis Tyberinis.*
27 *De frumento Alexandrino.*
28 *De Alexandriæ primatibus.*
29 *De iure Reipublicæ.*
30 *De adminiſtratione rerum publicarum.*
31 *De vendendis rebus ciuitatis.*
32 *De debitoribus ciuitatum.*
33 *De periculo nominatorum.*
34 *De periculo eorum qui pro magiſtratibus interuenerunt.*
35 *Quo quiſque ordine conueniatur.*
36 *Ne quis liber inuitus actum Reipublicæ gerere cogatur.*
37 *Sumptus iniuncti muneris ad omnes collegas pertinere.*
38 *De iis qui ex officio quod adminiſtrauerunt, conueniuntur.*
39 *De ſolutionibus & liberationibus debitorum ciuitatis.*
40 *De ſpectaculis ſcenicis, & lenonibus.*
41 *De expenſis ludorum.*
42 *De aquæductibus.*
43 *De gladiatoribus.*
44 *De venatione ferarum.*
45 *De maiuma.*

46 *Vt*

46 *Vt armorũ vſus inſcio principe ĩterdict⁹ ſit.*
47 *De agricolis, & ſenſitis & colonis.*
48 *De capitatione ciuium cenſibus eximenda.*
49 *In quibus cauſis, coloni cenſiti dominos accuſare poſſunt.*
50 *De colonis Palæſtinis.*
51 *De colonis Thracenſibus.*
52 *De colonis Illyricanis.*
53 *Vt nemo ad ſuum patrocinium ſuſcipiat ruſticanos, vel vicos eorum.*
54 *Ne ruſticani ad vllũ obſequiũ deuocentur.*
55 *Non licere habitatoribus metrocomiæ loca ſua ad extraneum transferre.*
56 *Vt nullus ex vicarijs pro alienis vicariorum debitis teneatur.*
57 *De cenſibus & cenſitoribus & peræquatoribus, & inſpectoribus.*
58 *De omni agro deſerto, & quando ſteriles fertilibus imponuntur.*
59 *De fundis limitrophis, & terris, & palludibus, & paſcuis limitaneis, & caſtellorum.*
60 *De paſcuis publicis & priuatis.*
61 *De fundis patrimonialibus, & ſaltuẽſibus, & emphyteuticis, & eorum conductoribus.*
62 *De mancipijs, & colonis patrimonialiũ, & ſaltuẽſium, & emphyteuticorum fundorum.*
63 *De fugitiuis colonis patrimonialibus, ſaltuenſibus, & emphyteuticis.*
64 *De collatione fundorũ patrimonialium & emphy-*

emphyteuticariorum.
65 De fundis rei priuatæ, & ſaltibus diuinæ domus.
66 De fundis & ſaltibus rei dominicæ.
67 De agricolis & mancipijs dominicis, & fiſcalibus publicæ rei vel priuatæ.
68 De prædijs tamiacis, & de ijs qui ex colonis dominicis, aliiſque liberæ cõditionis procreantur.
69 De diuerſis prædijs vrbanis & ruſticis templorum & ciuitatũ, & omni reditu ciuili.
70 De locatione prædiorũ ciuiliũ, vel fiſcaliũ. ſiue tẽplorũ ſiue rei priuatæ vel dominicæ.
71 De conductoribus & procuratoribus, ſiue exactoribus prædiorum fiſcalium & domus Auguſtæ.
72 Quibus ad conductionem prædiorum fiſcalium accedere non licet.
73 De collatione fundorũ fiſcaliũ, vel rei priuatæ, vel dominicæ, vel ciuitatis, vel templi.
74 De priuilegijs dom⁹ Auguſtæ, vel rei priuatæ: vel quarũ collationũ excuſationẽ habẽt.
75 De grege Dominico.
76 De palatijs & domibus dominicis.
77 De cupreſsis ex luco Daphnes, vel Perſeidis per Aegyptũ nõ excidendis, vel vendendis.

LIBRI XII.

1 DE dignitatibus.
2 De prætoribus & honore præturæ, & col

& collatione, & gleba, & claui, & pholli, & ſeptem ſolidorum functione ſublata.

3 *De conſulibus, & non ſpargendis ab his pecunijs: & de præfectis & magiſtratibus militum & patricijs.*

4 *De præfectis Prætorio, ſiue vrbis, & magiſtris militum in dignitatibus exæquandis.*

5 *De præpoſitis ſacri cubiculi, & de omnibus cubicularijs, & priuilegijs eorum.*

6 *De quæſtoribus & magiſtris officiorũ & comitibus ſacrarũ largitionũ, & rei priuatæ.*

7 *De primicerio, & ſecundicerio, & notarijs.*

8 *Vt dignitatum ordo ſeruetur.*

9 *De magiſtris ſacrorum ſcriniorum.*

10 *De comitibus conſiſtorianis.*

11 *De comitibus & tribunis ſcholarium.*

12 *De comitibus rei militaris.*

13 *De comitibus & archiatris ſacri palatij.*

14 *De comitibus qui prouincias regunt.*

15 *De profeſſoribus qui in vrbe Conſtantinopolitana docentes, ex lege comitiuam habere meruerunt.*

16 *De ſilentiarijs & decurionibus.*

17 *De domeſticis & protectoribus.*

18 *De præpoſitis laborum.*

19 *De proximis ſacrorum ſcriniorum cæteríſque qui in ſacris ſcrinijs militant.*

20 *De agentibus in rebus.*

21 *De præpoſitis agentium in rebus.*

22 De

22 *De principibus agentium in rebus.*
23 *De curioſis & ſtationarijs.*
24 *De palatinis ſacrarum largitionum & rerum priuatarum.*
25 *De ſtratoribus.*
26 *De caſtrenſianis & miniſterianis.*
27 *De decanis.*
28 *De menſoribus.*
29 *De priuilegijs eorum qui in ſacro palatio militant.*
30 *De priuilegijs ſcholarum.*
31 *De caſtrenſi omnium palatinorum peculio.*
32 *De equeſtri dignitate.*
33 *De perfectiſsimatus dignitate.*
34 *Qui militare poſſunt, vel nõ, & de ſeruis ad militiæ dignitatem aſpirantibus: & vt nemo dupliti militia vel dignitate ſimul vtatur.*
35 *Negotiatores ne militent.*
36 *De re militari.*
37 *De caſtrenſi peculio militum & præfecti annonæ.*
38 *De erogatione militaris annonæ.*
39 *De excoctiõe et trãſlatiõe militaris annonæ.*
40 *De militari veſte.*
41 *De metatis & epidemeticis.*
42 *De ſalgamo hoſpitibus non præſtando.*
43 *De commeatu.*
44 *De tyronibus.*
45 *De litorum & itinerum cuſtodia.*

46 De

46 De deſertoribus & occultatoribus.
47 De veteranis.
48 De filijs officialium militarium qui in bello moriuntur.
49 De oblatione votorum.
50 De numerarijs & actuarijs, & chartularijs, & adiutoribus ſiue ſcriniarijs, & exceptoribus, ſedis excelſæ, cæterorúmque iudicum tam militarium, quàm ciuilium.
51 De curſu publico, et angarijs, et parãgarijs.
52 De tractatorijs & ſtatiuis.
53 De apparitoribus præfectorum prætorio, & priuilegijs eorum.
54 De apparitoribus præfecti vrbis.
55 De apparitoribus magiſtrorum militum, & priuilegijs eorum.
56 De apparitoribus proconſulis & legati.
57 De apparitoribus comitis Orientis.
58 De cohortalibus, & principibus cornicularijs, ac primipilarijs.
59 De apparitoribus præfecti annonæ.
60 De diuerſis officijs & apparitoribus iudicum & approbatorijs eorum.
61 De exceptoribus & exactoribus.
62 De lucris aduocatorum, & concuſſione officiorum ſeu apparitorum.
63 De primipilo.
64 Publicæ lætitiæ, vel conſulũ nũtiatores, vel inſinuatores cõſtitutionũ, & aliarũ ſacrarũ

m

vel iudicialiũ literarum, ex deſcriptione, vel ab inuitis ne quid accipiant immodicum.

Rubricæ Feudorum.

LIBRI I.

1 *QVi feudũ dare poſſunt, & qui nõ: & qualiter acquiratur & retineatur.*
2 *De feudo guardiæ & caſtaldiæ.*
3 *Qui ſucceſſores feudum dare teneantur.*
4 *Si de inueſtitura feudi controuerſia fuerit.*
5 *Quibus modis feudum amittatur.*
6 *Epiſcopum, vel abbatem, vel abbatiſſam, vel dominum plebis, feudum dare non poſſe.*
7 *De natura feudi.*
8 *De ſucceſsione feudi.*
9 *Qui ſucceſſores teneantur.*
10 *De conuentione inter dominum & fidelem de inueſtitura feudi.*
11 *De pignori dato feudo quid iuris ſit.*
12 *De contentione inter me & dominum de portione feudi fratris mei defuncti.*
13 *De alienatione feudi.*
14 *De feudo marchiæ, vel ducatus, vel comitatus.*
15 *An maritus ſuccedat vxori in beneficio.*
16 *De feudis datis minimis valuaſoribus quid iuris ſit.*
17 *Quibus modis feudum amittatur.*
18 *Apud quem vel quos controuerſia feudi definiatur.*

19 *Cõſtitutiones feudales domini Lotharij Imperatoris, quas ante ianuam beati Petri in ciuitate Romana condidit, obſeruandas.*
20 *De beneficio fratris, & qualiter frater in beneficio fratris ſuccedit.*
21 *De feudo ſine culpa non amittendo.*
22 *Quo tẽpore miles inueſtiturã petere debeat.*
23 *De contẽtione inter dominum & vaſallum.*
24 *Quẽadmodũ feudum ad filiam pertineat.*
25 *Quibus modis feudum conſtitui poteſt.*
26 *Si de inueſtitura inter dominum & vaſallum lis oriatur.*
27 *De feudo dato inuicem legis commiſſoriæ reprobando.*
28 *De vſu Mediolanenſiũ ſecũdum quoſdam.*

LIBRI II.

1 *DE feudi cognatione.*
2 *Quid ſit inueſtitura feudi.*
3 *Per quos fiat inueſtitura, & per quos recipiatur.*
4 *Quid præcedere debeat, an inueſtitura, vel fidelitas.*
5 *Qualiter iurare debeat vaſalꝰ dño fidelitatẽ*
6 *De forma fidelitatis.*
7 *De noua forma fidelitatis.*
8 *De inueſtitura de re aliena facta.*
9 *Qualiter olim poterat feudum alienari.*
10 *Quis dicatur dux, marchio, comes, vel capitaneus, vel valuaſor.*

11 De ſucceſsione fratrum, vel de gradibus ſuccedentium in feudum.
12 De fratribus de nouo beneficio inueſtitis.
13 De inueſtitura quã Titius accepit è Sẽpronio.
14 De vaſallo decrepitæ ætatis, qui feudum refutauit, vt filij inueſtirentur.
15 De inueſtitura in maritum facta.
16 De cõtrouerſia feudi apud pares terminãda.
17 De eo qui ſibi vel hæredibus ſuis maſculis, & fœminis inueſtituram recepit.
18 De duobus fratribus à capitaneo inueſtitis.
10 An remoueri debeant teſtes qui pares eſſe deſierunt.
20 De controuerſia inter epiſcopũ & vaſallũ.
21 De vaſallo milite qui arma bellica depoſuit.
22 De vaſallo milite qui contumax eſt.
23 In quibus cauſis feudum amittatur.
24 Quæ fuit prima cauſa beneficij amittendi.
25 Si vaſallus de feudo ab aliquo interpellatus fuerit, & dominus eum defendere noluerit.
26 Si de feudo defuncti contentio ſit inter dominum & agnatos vaſalli.
27 De pace tenenda & eius violatoribus.
28 Hîc finitur lex: deinde conſuetudines regni incipiunt.
29 De filijs natis ex matrimonio ad morganaticam contracto.
30 De feudo fœminæ.
31 Si vaſallus feudo priuetur, cui deferatur.

32 Qui

32 *Qui teſtes neceſſarij ſunt ad nouam inueſtituram probandam.*
33 *De conſuetudine recti feudi.*
34 *De lege Conradi.*
35 *De clerico, qui inueſtituram facit.*
36 *An mutus vel aliâs imperfectus feudum retineat.*
37 *An ille qui interfecit fratrem domini ſui, feudum amittat.*
38 *De vaſallo, qui contra conſtitutionem Lotharij regis beneficium alienauit.*
39 *De alienatione paterni feudi.*
40 *De capitulis Conradi.*
41 *De controuerſia inter maſculum & fœminam de beneficio.*
42 *De controuerſia inter dominum, & emptorem feudi.*
43 *De controuerſia inter vaſallum, & alium de beneficio.*
44 *Quid iuris ſit, ſi vaſallus poſt alienationem feudum recuperet.*
45 *An agnatus, vel filius defuncti poſſit retinere feudum repudiata hæreditate.*
46 *An apud iudicem vel curiam domini quæſtio feudi debeat terminari.*
47 *Qualiter domin⁹ proprietate feudi priuet.*
48 *De feudo nõ habẽte propriã feudi naturã.*
49 *De eo q̃ finẽ fecit adgnato de feudo paterno.*
50 *De natura ſucceſſionis feudi.*

51 *De capitaneo qui curiam vendidit, an intelligitur beneficium vendiſſe.*
52 *De prohibita feudi alienatiōe per Lothariū.*
53 *De pace tenenda inter ſubditos, & iuramēto firmanda, & vindicanda, & pœna iudicibus appoſita, qui eam vindicare, & iuſtitiam facere neglexerint.*
54 *De allodijs,*
55 *De ꝓhibita feudi alienatiōe per Fridericū.*
56 *Quæ ſunt regaliæ.*
57 *Quot teſtes ſunt neceſſarij ad probandam feudi ingratitudinem.*
58 *De notis feudorum.*
59 *De ſtatuis, & cōſuetudinibus contra libertatē eccleſiæ inductis, & immunitate locorū religioſorū vbique morantium, & fori priuilegio, & Gazaris, & Patarenis, & alijs hæreticis, eorūq; ſucceſſoribus, & nauigijs peregrinis, & aduenis quocunque locorum hoſpitantibus, eorúmque ſucceſſoribus, & agricolarum ſecuritatibus.*

Conſtitutiones Friderici ſecundi Imperatoris: quas nonnulli Collationem xj. appellant: & alij Extrauagantes.

1 *QVomodo in læſæ maieſtatis crimine procedatur.*

2 *Qui*

2 *Qui ſint rebelles.*

3 *De pace Conſtantiæ compoſita inter Imperatorem Fridericum, & filium eius Henricum, & quoſdam nobiles Alemaniæ ex vna parte, & ciuitates Lombardiæ, Marchiæ, & Romandiolæ ex altera.*

Rubricæ Digeſti Veteris.

LIBRI I.

1 *DE iuſtitia, & iure.*

2 *De origine iuris ciuilis, & omniū magiſtratuū, & de ſucceſsione iuriſprudentiū.*

3 *De legibus, & ſenatuſconſultis, & longa conſuetudine.*

4 *De conſtitutionibus Principum.*

5 *De ſtatu hominum.*

6 *De ijs, qui ſunt ſui, vel alieni iuris.*

7 *De adoptionib. & emācipationib⁹, & alijs modis, quibus ius patriæ poteſtatis ſoluitur.*

8 *De rerum diuiſione, & qualitate.*

9 *De ſenatoribus.*

10 *De officio conſulis.*

11 *De officio præfecti prætorio.*

12 *De officio præfecti vrbis.*

13 *De officio quæſtoris.*

14 *De officio prætoris.*

15 *De officio præfecti vigilum.*

16 *De officio proconſulis, & legati.*

17 *De officio præfecti auguſtalis.*

18 *De officio præſidis.*
19 *De officio procurat. Cæſaris, & rationalis.*
20 *De officio iuridici Alexandriæ.*
21 *De officio eius cui mandata eſt iuriſdictio.*
22 *De officio aſſeſſorum.*

LIBRI II.

1 *DE iuriſdictione omnium iudicum.*
2 *Quod quiſq; iuris in alium ſtatuerit, ipſe eodem iure vtatur.*
3 *Si quis ius dicenti non obtemperauerit.*
4 *De in ius vocando.*
5 *Si quis in ius vocatus nõ ierit, ſiue cùm quis vocauerit, quem ex edicto non debuerit.*
6 *In ius vocati vt eãt, vel ſatis, vel cautũ dẽt.*
7 *Ne quis eũ qui in ius vocatus eſt, vi eximat.*
8 *Qui ſatiſdare cogantur: vel iuramẽto promittant, vel ſuæ committantur promiſſioni.*
9 *Si ex noxali cauſa agatur, quemadmodum caueatur.*
10 *De eo per quem factũ erit, quo minus quis in iudicio ſiſtat.*
11 *Si quis cautionibus iudicio ſiſtẽdi cauſa factis non obtemperauerit.*
12 *De ferijs, & dilationibus, & diuerſis temporibus earum. & ex quibus cauſis feriæ non impediuntur.*
13 *De edendo.*
14 *De pactis.*
15 *De tranſactionibus.*

LIBRI III.

1 DE poſtulando.
2 De ijs qui notantur infamia, vel de infamibus.
3 De procuratoribus, & defenſoribus.
4 Quod cuiuſq; vniuerſitatis nomine, vel contra eam agatur.
5 De negotijs geſtis.
6 De calumniatoribus.

LIBRI IIII.

1 DE in integrum reſtitutionibus.
2 De eo quod metus cauſa geſtū erit.
3 De dolo malo.
4 De minoribus XXV. annis.
5 De capitis deminutione.
6 Ex quibus cauſis maiores in integrum reſtituantur.
7 De alienatione iudicij mutãdi cauſa facta.
8 De receptis arbitris: & qui arbitrium recipiunt, vt ſententiam dicant.
9 Nautæ, caupones, ſtabularij, vt recepta reſtituant.

LIBRI V.

1 DE iudicijs: & vbi quis agere vel conueniri debeat.
2 De inofficioſo teſtamento.
3 De petitione hæreditatis.
4 Si pars hæreditatis petatur.
5 De poſſeſſoria hæreditatis petitione.

6 De fideicommiſſaria hæreditatis petitione.

LIBRI VI.

1 DE rei vendicatione.
2 De publiciana in rem actione.
3 Si ager vectigalis vel emphyteuticarius petatur.

LIBRI VII.

1 DE vſufructu, & quemadmodū quis vtatur, fruatur.
2 De vſufructu accreſcendo.
3 Quando dies vſusfructus legati cedat.
4 Quib. mod. vſusfructꝰ vel vſus amittatur.
5 De vſufructu earū rerū q̃ vſu cōſumūtur.
6 Si vſusfructus petatur, vel ad alium pertinere negetur.
7 De operis ſeruorum.
8 De vſu & habitatione.
9 Vſufructuarius quemadmodum caueat.

LIBRI VIII.

1 DE ſeruitutibus.
2 De ſeruitutibus vrbanorū prædiorū.
3 De ſeruitutibus ruſticorum prædiorum.
4 Communia prædiorū tam vrbanorū, quàm ruſticorum.
5 Si ſeruitꝰ vēdicet̃, vel ad aliū ꝑtinere neget̃.
6 Quemadmodum ſeruitus amittatur.

LIBRI IX.

1 SI quadrupes pauperiem feciſſe dicatur.
2 Ad legem Aquiliam.

3 *De iis, qui deiecerunt, vel effuderunt.*
4 *De noxalibus actionibus.*

LIBRI X.

1 *FInium regundorum.*
2 *Familiæ erciſcundæ.*
3 *Communi diuidundo.*
4 *Ad exhibendum.*

LIBRI XI.

1 *DE interrogatoriis actionibus.*
2 *De quibus rebus ad eundẽ iudicẽ eat.*
3 *De ſeruo corrupto.*
4 *De ſeruis fugitiuis.*
5 *De aleæ luſu, & aleatoribus.*
6 *Si menſor falſum modum dixerit.*
7 *De religioſis, & ſumptibus funerum.*
8 *De mortuo ĩferẽdo, & ſepulchro ædificãdo.*

LIBRI XII.

1 *DE rebus creditis, & ſi certũ petatur.*
2 *De iureiurando, ſiue voluntario, ſiue neceſſario ſiue iudiciali.*
3 *De in litem iurando.*
4 *De cõdictione cauſa data, cauſa nõ ſecuta.*
5 *De condictione ob turpem cauſam.*
6 *De condictione indebiti.*
7 *De condictione ſine cauſa.*

LIBRI XIII.

1 *DE condictione furtiua.*
2 *De condictione ex lege.*
3 *De condictione triticaria.*

De eo

4 *De eo quod certo loco dari oportet.*
5 *De conſtituta pecunia.*
6 *Commodati, vel contrà.*
7 *De pignoratitia actione.*

LIBRI XIIII.

1 *DE exercitoria actione.*
2 *Ad legem Rhodiam de iactu.*
3 *De inſtitoria actione.*
4 *De tributoria actione.*
5 *Quod cum eo, qui in aliena poteſtate eſt, negotium geſtum eſſe dicatur.*
6 *Ad ſenatuſconſultum Macedonianum.*

LIBRI XV.

1 *DE peculio.*
2 *Quando actio de peculio annalis eſt.*
3 *De in rem verſo.*
4 *Quod iuſſu.*

LIBRI XVI.

1 *AD ſenatuſconſultum Velleianum.*
2 *De compenſationibus.*
3 *Depoſiti, vel contrà.*

LIBRI XVII.

1 *MAndati, vel contrà.*
2 *Pro ſocio.*

LIBRI XVIII.

1 *DE contrahenda emptione, & vēditione: & de pactis inter emptorē, & venditorē cōpoſitis: & quæ res vēdi poſſunt.*
2 *De in diem addictione.*

De leg

3 *De lege commiſſoria.*
4 *De hæreditate vel actione vendita.*
5 *De reſcindenda venditione: & quando liceat ab emptione diſcedere.*
6 *De periculo, & commodo rei venditæ.*
7 *De ſeruis exportandis: vel ſi mãcipium ita venierit, vt manumittatur, vel econtrà.*

LIBRI XIX.

1 *DE actionibus empti, & venditi.*
2 *De locato & conducto.*
3 *De æſtimatoria actione.*
4 *De rerum permutatione.*
5 *De præſcri. verbis, & in factũ actionibus.*

LIBRI XX.

1 *DE pignoribus, & hypothecis, & qualiter ea cõtrahant, & de pactis eorũ.*
2 *In quibus cauſis pignus vel hypotheca tacitè contrahatur.*
3 *Quæ res pignori obligari non poſſunt.*
4 *Qui potiores in pignore vel hypotheca habeantur, & de ijs qui priorum creditorum loco ſuccedunt.*
5 *De diſtractione pignorũ vel hypothecarũ.*
6 *Quibus modis pignus, vel hypotheca ſoluit.*

LIBRI XXI.

1 *DE ædilitio edicto, & redhibitoria, & quanto minoris actione.*
2 *De euictionibus, & duplæ ſtipulationibus.*
3 *De exceptione rei venditæ, & traditæ.*

LIBRI XXII.

1 DE vſuris, & fructibus, & cauſis, & omnibus acceſſionibus, & mora.
2 De nautico fœnore.
3 De probationibus, & præſumptionibus.
4 De fide inſtrumentorum.
5 De teſtibus.
6 De iuris, & facti ignorantia.

LIBRI XXIII.

1 DE ſponſalibus.
2 De ritu nuptiarum.
3 De iure dotium.
4 De pactis dotalibus.
5 De fundo dotali.

LIBRI XXIIII.

1 DE donationibus inter virũ, & vxorẽ.
2 De diuortijs, & repudijs.

Rubricæ Digeſti infortiati: Et primò primi Libri, qui eſt XXV. Digeſtorum.

1 SOluto matrimonio quemadmodum dos petatur.
2 De impenſis in rebus dotalibus factis.
3 De actione rerum amotarum.
4 De liberis agnoſcendis vel alendis à parentibus vel patronis.
5 De vẽtre inſpiciendo, cuſtodiendoq; partu.
6 Si ventris nomine muliere in poſſeſſionem miſſa, eadem poſſeſſio dolo malo ad alium

tranſlata eſſe dicatur.

7 *Si mulier ventris nomine in poſſeßione calumniæ cauſa eſſe dicatur.*

8 *De concubinis.*

LIBRI II.

1 *DE tutelis.*

2 *De teſtamentaria tutela.*

3 *De confirmando tutore vel curatore.*

4 *De legitimis tutoribus & curatoribus.*

5 *De tutoribus vel curatoribus datis ab iis qui ius dandi habent.*

6 *Qui petant tutores vel curatores, & vbi petantur.*

7 *De adminiſtratione & periculo tutorum, vel curatorum.*

8 *De authoritate & conſenſu tutorum, vel curatorum.*

9 *Quando ex facto tutoris, vel curatoris minores agere, vel conueniri poſſunt.*

10 *De ſuſpectis tutoribus & curatoribus.*

LIBRI III.

1 *DE excuſationibus tutorum, & temporibus eorum.*

2 *Vbi pupillus educari debeat, vel morari, & de alimentis ei præſtandis.*

3 *De tutelis & rationibus diſtrahendis.*

4 *De contraria & vtili actione tutelæ.*

5 *De eo qui pro tutore vel curatore negotia geßit.*

Quod

6 *Quod ſalſo tutore authore geſtũ eſſe dicet.*
7 *De fideiuſſoribus & mandatoribus tutorũ & curatorum.*
8 *De magiſtratibus conueniendis, vel eorum hæredibus.*
9 *De rebus eorũ, qui ſub tutela vel cura ſunt, ſine decreto non alienandis vel ſupponendis.*
10 *De curatoribus furioſo, vel alijs perſonis extra minores dandis.*

LIBRI IIII.

1 *DE teſtamentis: & qui teſtamẽta facere poſſunt.*
2 *De liberis & poſthumis hæredibus inſtituendis vel exhæredandis.*
3 *De iniuſto rupto, & irrito facto teſtamẽto.*
4 *De ijs quæ in teſtamento delentur.*
5 *De hæredibus inſtituendis.*
6 *De vulgari & pupillari ſubſtitutione.*
7 *De conditionibus inſtitutionum.*
8 *De iure deliberandi.*

LIBRI V.

1 *DE teſtamento militari.*
2 *De acquirẽda vel omittenda hæredit.*
3 *Quemadmodum teſtamenta aperiantur, inſpiciantur, & deſcribantur.*
4 *Si quis omiſſa cauſa teſtamenti ab inteſtato, vel alio modo poſſideat hæreditatem.*
5 *De ſenatuſconſ. Syllaniano & Claudiano.*
6 *Si quis aliquẽ teſtari ꝓhibuerit vel coëgerit.*

De in

7 *De iure codicillorum.*

LIBRI VI.

1 *DE legatis & fideicommiſsis primo.*

LIBRI VII.

1 *DE legatis & fideicommiſsis ſecundo.*

LIBRI VIII.

1 *DE legatis & fideicommiſsis tertio.*

LIBRI IX.

1 *DE annuis legatis & fideicommiſsis.*
2 *De vſu & vſufructu, & habitatiõe, et opis per legatũ vel fideicõmiſsũ relictis.*
3 *De ſeruitute legata.*
4 *De dote prælegata.*
5 *De optione legata.*
6 *De tritico, vino, & oleo legato.*
7 *De fundo inſtructo, vel inſtrumẽto legato.*
8 *De peculio legato.*
9 *De penu legata.*
10 *De ſupellectile legata.*

LIBRI X.

1 *DE alimentis & cibariis legatis.*
2 *De auro & argento, mũdo, ornamẽtis, vnguentis, veſtibus, vel veſtimentis & ſtatuis legatis.*
3 *De liberatione legata.*
4 *De adimendis & transferendis legatis.*
5 *De rebus dubiis.*
6 *De iis quæ pœnæ nomine relinquuntur.*
7 *De regula Catoniana.*

8 De iis quæ pro non ſcripto habentur.
9 De iis quibus vt indignis legata auferunt̃.

LIBRI XI.

1 De conditionibus, & demonſtrationibus, & cauſis, & modis eorũ quæ in teſtamentis ſcribuntur.
2 Ad legem Falcidiam.
3 Si cui plus, quàm per legẽ Falcidiam licuerit, legetur.

LIBRI XII.

1 Ad ſenatuſconſultum Trebellianum.
2 Quando dies legatorum vel fideicommiſſorum cedat.
3 Vt legatorum ſeu fideicommiſſorum ſeruandorum cauſa caueatur.
4 Vt in poſſeßione legatorum, vel fideicõmiſſorum ſeruandorum cauſa eſſe liceat.

LIBRI XIII.

1 De bonorum poſſeßionibus.
2 Si tabulæ teſtamenti extabunt.
3 De bonorum poſſeßione furioſo, infanti, muto, ſurdo, cæco competenti.
4 De bonorum poſſeßione contra tabulas.
5 De legatis præſtandis contra tabulas bonorum poſſeßione petita.
6 De collatione bonorum.
7 De collatione dotis.
8 De ventre in poſſeßionem mittendo, & curatore eius.

De

9 De coniũgendis cum emãcipato liberis eius.
10 De Carboniano edicto.
11 De bonorum poſſeſsione ſecũdùm tabulas.
12 Si quis à parente manumiſſus fuerit.
13 De bonorũ poſſeſsione ex teſtamẽto militis.
14 De iure patronatus.
15 De obſequiis à liberis, & libertis parẽtibus. & patronis præſtandis.

LIBRI XIIII.

1 DE operis libertorum.
2 De bonis libertorum.
3 De libertis vniuerſitatum.
4 De aßignandis libertis.
5 Si quid in fraudem patroni factum ſit.
6 Si tabulæ teſtamenti nullæ extabunt.
7 Vnde liberi.
8 Vnde legitimi, & vnde agnati.
9 Vnde cognati.
10 De ſucceſſorio edicto.
11 De gradibus affinitatis.
12 Vnde vir & vxor.
13 De veteranorum & militũm ſucceßione.
14 Quibus non competit bonorum poſſeßio.
15 Vt ex legibus & ſenatuſconſultis bonorum poſſeßio detur.
16 Quis ordo in bonorum poſſeßione ſeruetur.
17 De ſuis & legitimis hæredibus.
18 Ad ſenatuſconſultum Tertyllianum & Orficianum.

Rubricæ Digeſti noui: & primò primi libri, qui eſt xxxix. Digeſtorum.

1 *DE operis noui nuntiatione.*
2 *De damno infecto.*
3 *De aqua pluuia arcenda.*
4 *De publicanis, & vectigalibus, & cōmiſsis.*
5 *De donationibus.*
6 *De mortis cauſa donationibus.*

LIBRI II.

1 *DE manumiſsionibus.*
2 *De manumiſsis vindicta.*
3 *De manumiſsionibus quæ ſeruis ad vniuerſitatem pertinentibus imponuntur.*
4 *De manumiſsis teſtamento.*
5 *De fideicommiſſariis libertatibus.*
6 *De ademptione libertatis.*
7 *De ſtatuliberis.*
8 *Qui ſine manumiſsiõe ad libertatẽ puenīūt.*
9 *Qui & à quibus manumiſsi liberi nõ fiant. & ad legem Aeliam Sentiam.*
10 *De iure aureorum annulorum.*
11 *De natalibus reſtituendis.*
12 *De liberali cauſa.*
13 *Quibus ad libertatem proclamare nõ licet.*
14 *Si libertus ingenuus eſſe dicatur.*
15 *Ne de ſtatu defunctorũ poſt quinquennium quæratur.*

16 *De colluſione detegenda.*

LIBRI III.

1 *DE acquirendo rerum dominio.*
2 *De acquirēda vel amittēda poſſeſſiōe.*
3 *De vſucapionibus ſeu vſurpationibus.*
4 *Pro ſoluto.*
5 *Pro emptore.*
6 *Pro hærede.*
7 *Pro donato.*
8 *Pro derelicto.*
9 *Pro legato.*
10 *Pro dote.*
11 *Pro ſuo.*

LIBRI IIII.

1 *DE re iudicata, et de effectu ſentētiarū*
2 *De confeſſis.*
3 *De ceſſione bonorum.*
4 *Ex quibus cauſis in poſſeſſionem eatur.*
5 *De bonis authoritate iudicum poſſidēdis & venundandis.*
6 *De priuilegiis creditorum.*
7 *De bonorum ſeparationibus.*
8 *De curatore bonis dando.*
9 *Quæ in fraudem creditorū facta ſunt vt in integrum reſtituantur.*

LIBRI V.

1 *DE interdictis ſeu extraordinariis actionibus quæ pro eis competunt.*
2 *Quorum bonorum.*

3 *Quorum legatorum.*
4 *Ne vis fiat ei qui in poſſeßionem miſſus eſt.*
5 *De tabulis exhibendis.*
6 *Ne quid in loco ſacro fiat.*
7 *De locis & itineribus publicis.*
8 *Ne quid in loco publico vel in itinere fiat.*
9 *De loco publico fruendo.*
10 *De via publica & itinere publico reficiẽdo.*
11 *De fluminibus: & ne quid in flumine publico ripáve eius fiat quò peius nauigetur.*
12 *Ne quid in flumine publico ripáve eius fiat, quo aliter aqua fluat quàm in priori æſtate fluxit.*
13 *Vt in flumine publico nauigare liceat.*
14 *De ripa munienda.*
15 *De vi & vi armata.*
16 *Vti poßidetis.*
17 *De ſuperficiebus.*
18 *De itinere actúq; priuato.*
19 *De aqua quotidiana & æſtiua.*
20 *De riuis.*
21 *De fonte.*
22 *De cloacis.*
23 *Quod vi aut clàm.*
24 *De remißionibus.*
25 *De precario.*
26 *De arboribus cædendis.*
27 *De glande legenda.*
28 *De libero homine exhibendo.*

De

29 *De liberis exhibendis vel deducendis.*
30 *Vtrubi.*
31 *De migrando.*
32 *De Saluiano interdicto.*

LIBRI VI.

1 *DE exceptionibus et præſcriptionibus.*
2 *De exceptione rei iudicatæ.*
3 *De diuerſis & tẽporalibus præſcriptiõibus.*
4 *De doli mali & metus exceptione.*
5 *Quarum rerum actio nõ datur: & de exceptione iuriſiurandi.*
6 *De litigioſis.*

LIBRI VII.

1 *DE verborum obligationibus.*
2 *De duobus reis ſtipulandi & promittendi.*
3 *De ſtipulatione ſeruorum.*

LIBRI VIII.

1 *DE fideiuſſoribus & mandatoribus.*
2 *De nouationibus & delegationibus.*
3 *De ſolutionibus & liberationibus.*
4 *De acceptilationibus.*
5 *De prætoriis ſtipulationibus.*
6 *Rem pupilli vel adoleſcentis ſaluam fore.*
7 *Iudicatum ſolui.*
8 *Rem ratam haberi, & de ratihabitione.*

LIBRI IX.

1 *DE priuatis delictis.*
2 *De furtis.*

3 De tigno iniuncto,
4 Si quis teſtamento liber eſſe iuſſus fuerit.
5 Furti aduerſus nautas, caupões, ſtabularios.
6 Si familia furtum feciſſe dicatur.
7 Arborum furtim cæſarum.
8 Vi bonorum raptorum.
9 De incendio, ruina, naufragio.
10 De iniuriis, & famoſis libellis.
11 De extraordinariis criminibus.
12 De ſepulchro violato.
13 De concuſsionibus.
14 De abigeis.
15 De prævaricatoribus.
16 De receptatoribus.
17 De furibus balneariis.
18 De effractoribus & expilatoribus.
19 De crimine expilatæ hæreditatis.
20 De crimine ſtellionatus,
21 De termino moto.
22 De collegiis illicitis & corporibus.
23 De popularibus actionibus.

LIBRI X.

1 De publicis iudiciis.
2 De accuſationibus & inſcriptionibus.
3 De cuſtodia & exhibitione reorum.
4 Ad legem Iuliam maieſtatis.
5 Ad legem Iuliam de adulteriis & ſtupro.
6 Ad legem Iuliam de vi publica.
7 Ad legem Iuliam de vi priuata.

Ad

8 Ad legem Corneliam de ſicariis.
9 Ad legem Pompeiam de parricidiis.
10 Ad legem Corneliam de falſis, & de ſenatuſconſulto Liboniano.
11 Ad legem Iuliam repetundarum.
12 Ad legem Iuliam de annona.
13 Ad legem Iuliam peculatus.
14 Ad legem Iuliam de ambitu.
15 Ad legem Flauiam de plagiariis.
16 Ad ſenatuſconſultum Turpilianum, & de abolitionibus criminum.
17 De requirẽdis reis, & abſentibus dãnandis.
18 De quæſtionibus.
19 De pœnis.
20 De bonis damnatorum.
21 De bonis eorũ qui ante ſententiã mortẽ ſibi cõſciuerũt, vel accuſatores corruperunt.
22 De interdictis, relegatis, & deportatis.
23 De ſententiam paſsis, & reſtitutis.
24 De cadaueribus punitorum.

LIBRI XI.

1 De appellationibus & relationibus.
2 A quibus appellare non licet.
3 Quis & à quo appelletur.
4 Quãdo appellandũ ſit, & intra quæ tẽpora.
5 De appellationibus recipiendis, vel non.
6 De libellis dimiſſoriis, qui apoſtoli dicũtur.
7 Nihil nouari appellatione interpoſita.
8 Quæ ſentẽtiæ ſine appellatione reſcindan̄t,

9 *An per alium cauſæ appellationis reddi poſſint.*
10 *Si tutor, vel curator, vel magiſtratus appellauerit.*
11 *Eum qui appellauit in prouincia defendi.*
12 *Apud eum à quo appellatur, aliã cauſam agere compellendum.*
13 *Si pendente appellatione mors interuenerit.*
14 *De iure fiſci.*
15 *De captiuis & poſtliminio reuerſis.*
16 *De re militari.*
17 *De caſtrenſi peculio.*
18 *De priuilegiis veteranorum.*

LIBRI XII.

1 *Ad municipalem, & de incolis.*
2 *De decurionibus, & filiis eorum.*
3 *De albo ſcribendo.*
4 *De muneribus & honoribus.*
5 *De vocatione & excuſatione munerum.*
6 *De iure immunitatis.*
7 *De legationibus.*
8 *De adminiſtratione rerum ad ciuitatẽ pertinentium.*
9 *De decretis ab ordine faciendis.*
10 *De operibus publicis.*
11 *De nundinis.*
12 *De pollicitationibus.*
13 *De variis & extraordinariis cognitiõibus, & ſi iudex litem ſuam feciſſe dicatur.*

De

14 *De proxeneticis.*
15 *De cenſibus.*
16 *De verborum & rerum ſignificatione.*
17 *De regulis iuris.*

Rubricæ Authenticorum.

COLLATIONIS I.

1 *DE hæredibus, & falcidia, conſtitutio prima.*
2 *De non eligendo ſecũdo nubentes mulieres, & alienatiõe lucri ante nuptias donationis, & de ſucceſſionibus earũ, & filijs ſuis.*
3 *Vt determinatus ſit numerus clericorum ſanctiſſimæ maioris Eccleſiæ, & cætera rum Eccleſiarum.*
4 *De fideiuſſoribus, & mandatoribus, & ſolutionibus.*
5 *De monachis.*
6 *Quomodo oporteat epiſcopos & reliquos clericos ad ordinationem deduci, & de expenſis Eccleſiarum.*

COLLATIONIS II.

1 *DE nõ alienãdis aut permutãdis rebus Eccleſiaſticis immobilibus &c.*
2 *Vt iudices ſine quoquo ſuffragio fiant.*
3 *Iuſiurandum quod præſtatur ab ijs qui adminiſtrationem accipiunt.*
4 *Vt eccleſia Romana centum annorum habeat præſcriptionem.*

De

5 *De referendarijs ſacri palatij.*
6 *De inceſtis & nefarijs nuptijs.*

COLLATIONIS III.

1 *DE lenonibus.*
2 *De defenſoribus ciuitatum.*
3 *De menſura ordinandorum clericorum.*
4 *De mandatis principum.*
5 *De triente & ſemiſſe, & ſucceſſionibus filiorũ & nepotum naturalium, vel collationibus, aut diſtributionibus.*
6 *De filijs ante dotalia inſtrumenta natis.*
7 *De adminiſtrantibus officia in ſacris appellationibus.*

COLLATIONIS IIII.

1 *DE nuptijs.*
2 *De appellationibus, & intra quæ tempora appellari debeat.*
3 *De conſulibus.*
4 *Vt null⁹ mutuãs agricolæ, terrã eius teneat.*
5 *Nullum credentẽ agricolæ, tenere illius terram: & quantam debet vſuram dare.*
6 *De reſtitutionibus, & ea quæ parit in vndecimo menſe poſt mortem viri.*
7 *De tabellionibus, & vt protocolla dimittantur in chartis.*

COLLATIONIS V.

1 *DE eccleſiaſticarum rerum immobilium alienatione & ſolutione.*
2 De iureiurando à moriẽte præſtito propter

menſuram ſuæ ſubſtantiæ.

3 *Vt præponatur nomen imperatoris documentis: & in latinis literis apertius tempora inſcribantur.*

4 *Scenicas non ſolùm ſi fideiuſſores præſtent, ſed etiam ſi iuſiurandum dent, ſine periculo diſcedere.*

5 *Vt nõ fiãt pignorationes pro aliȷs perſonis: & vt ſicut principũ donationes nõ egẽt geſtis monumẽtorũ, ſic nec à priuatis imperatoribus factæ donationes indigeãt.*

6 *De exhibẽdis & introducẽdis reis, & vt ij qui conueniuntur, poſt vigeſimum diem præſententur iudicibus &c.*

7 *Conſtitutio quæ ex adſcriptitio & liberanatos, liberos eſſe vult.*

8 *Vt de cætero commutationes Eccleſiaſticarum rerum non fortuitæ fiãt ad piiſſimum imperatorem &c.*

9 *Vt ea quæ vocãtur inſinuatiua ſuper clericis, in maiore Eccleſia quidẽ dentur, in aliȷs autẽ Eccleſiȷs penitus non dentur.*

10 *Vt clerici qui recedunt, aliȷs pro eis ſubrogatis præbeant emolumenta.*

11 *De iȷs qui ingrediuntur ad appellationem: & quando per ſcripturam manus propriæ fiat collatio literarum: & de iureiurando dilationis &c.*

12 *Vt in priuatis domibus ſacra miniſteria non fiant.*

13 *Vt defuncti ſeu funera eorum non iniurientur à creditoribus &c.*

14 *Vt immobilia antenuptialis donationis, neq; hypothecæ dẽtur, neq; omnino alienẽtur à viro, niſi cõſentiẽte vxore, niſi poſtea ſatisfie ri poſſit vxori: hæc verò etiã in dote valere.*

15 *De noui opis nũtiatione maritimi aſpectus.*

16 *Vt factæ nouæ cõſtitutiones, poſt inſinuationes earum, poſt duos menſes valeant &c.*

17 *Vt nullus ædificet oratorij domos, præter voluntatem epiſcopi &c.*

18 *Vt ab illuſtribus, & qui ſuper eã dignitatem ſunt omnimodo ſuper pecuniarijs cauſis, ſed & iniuriarũ criminaliter per procuratorẽ dicãtur: clariſſimis autẽ in pecuniarijs licere per procuratorem & per ſe litigans.*

19 *Vt ordinariæ præfecturæ vrbanæ, & prætorianæ duæ, & præfecturæ quæ in cingulo, & quæ in actu ſunt, ſolæ, non etiam honorariæ liberent à curiali fortuna.*

20 *Vt omnes obediãt iudicibus prouinciarũ & in criminalib9 & ĩ pecuniarijs cauſis &c.*

COLLATIONIS VI.

1 Q*Vibus modis naturales efficiãtur legitimi, & ſui ſupra illos modos &c.*

2 *Vt ij qui obligatas ſe habere perhibẽt res minorũ, aut obligati ſunt eis, ad eorum gubernationẽ penitus non accedant, & vt curatores nullo modo ſuſcipiãt ceſſiones aduerſus*

eos

eos quorum curationẽ agunt, aut egerunt. hæc autem generaliter valebunt &c.

3 *De inſtrumentorum cautela & fide: Et primò de depoſito, & de mutuo, & alijs documentis priuatè quidem ſcriptis &c.*

4 *Hæc conſtitutio interpretatur priorẽ conſtitutionẽ de ijs, qui ingrediuntur in monaſterium, & de ſubſtantijs eorum, ex quo tempore oporteat eam valere.*

5 *Vt non luxurientur contra naturam: neque iurent per capillos, aut aliquid huiuſmodi: neque blaſphementur in Deum.*

6 *Vt liberti de cætero aureo nõ indigeãt annulo & vt priſtinis reſtituãtur natalibus &c.*

7 *Apud quos oportet cauſas dicere monachos & aſceterias.*

8 *De quæſtore.*

9 *Conſtitutio quæ dignitatibus & epiſcopatu filium liberat à patria poteſtate.*

10 *De iudicibus: & vt nullatenus cum iureiurando eligatur aliquis iudex &c.*

11 *Vt clerici apud proprios epiſcopos primũ cõueniantur: & poſt hoc apud ciuiles iudices.*

12 *De conſanguineis & vterinis fratribus.*

13 *De armis.*

14 *De depoſito & denuntiationibus inquilinorum &c.*

COLLATIONIS VII.

Q*Vibus modis naturales efficiuntur ſui, & de*

& de eorum ex teſtamento,ſeu ab inteſtato ſucceſſione.

2 De teſtibus.

3 De immenſis donationibus in filios factis.

4 Vt ſine prohibitione matres debitrices, & creditrices tutelam gerãt minorum, neque iuſiurandum præſtent, quòd non venient ad ſecunda vota.

5 Vt exactione inſtãte dotis primæ,& ſecũdæ viro ad ſecũda vota migrãte, ꝑponat vxor prima,vel ex priori matrimonio,&c.

6 De adminiſtrationibus.

7 De executoribus,& qui conueniuntur, & recoueniuntur.

8 De æqualitate dotis,& propter nuptias donationis,& de augmẽto dotis,& ꝑpter nuptias donatiõis,& de priuilegio dotis,&c.

9 De duobus reis promittendi.

10 De tẽpore non ſolutæ pecuniæ ſuper dote.

COLLATIONIS VIII.

1 NEq; virũ quod ex dote eſt, neq; mulierẽ ex ſpõſalitia largitate lucrũ propriũ habere,ſed ſeruare dominiũ filijs ſuis:vel ſi ad ſecundas nuptias nõ veniãt, vſu ſolo in lucro conſiſtente,&c.

2 De appellationibus.

3 De teſtamentis imperfectis à parentibus in filios factis.

4 De reſtitutionibus.

De

5 *De priuilegÿs dotis hæreticis mulieribus non præſtandis.*

6 *De nauticis vſuris.*

7 *Hæc conſtitutio innouat cõſtitutionem, quæ præſcriptionem centum annorum venerabilibus locis dederat.*

8 *De litigioſis, & decima parte litis ab actore cautela præſtanda.*

9 *Vt neque miles, neq; fœderatus obſeruetur domui priuatæ, aut poſſeßioni alicuius.*

10 *Vt diuinæ iußiones ſubſcriptionem habeãt glorioſißimi quæſtoris.*

11 *In medio litis non fieri ſacras formas, aut ſacras iußiones, ſed ſecundum antiquas leges generales lites decidi.*

12 *Vt cùm de appellatione cognoſcitur, ſecũdũ illius leges debeat iudicari, quæ tempore latæ ſententiæ obtinebant, &c.*

13 *Vt liceat matri, & auiæ, & alÿs parentibus poſt legitimam partem liberis derelictã, quòmodo voluerint reſiduam diſponere facultatem ſuam, &c.*

COLLATIONIS IX.

1 D*E hæredibus ab inteſtato venictibus & de agnatorum iure ſublato.*

2 *Vt ſponſalitia largitas ſpecialis ſit contractus, & de diuerſis capitulis.*

3 *De alienatiõe, & emphyteuſi, & locatiõe, & hypothecis, & alÿs diuerſis cõtracti-*

o

bus in vniuerſis locis rerum ſacrarum.

4 *Vt iudices non expectent ſacras iuſsiones ſed quæ videntur eis, decernant.*

5 *Vt litigantes iurent in exordio litis: quia neq; promiſerint dare iudicibus, neq; dabūt &c.*

6 *De Eccleſiaſticis titulis, & priuilegijs, &c.*

7 *Vt fratrum filij ſuccedāt pariter ad imitationem fratrum, etiam aſcēdētibus extātibus: & vt mulieres nō inſinuata antenuptiali donatione nō lædātur: nō inſinuās autē vir vel ſi cōpetat nuptiale lucrū eo nō fruatur.*

8 *De reſtitutione fideicommiſsi, & nomine familiæ, quod vſque ad quartum gradum locū habet, & quòd familiæ nomine, nurus etiam continetur.*

9 *Vt nulli iudicū liceat habere loci ſeruatorē, niſi certis ex cauſis diuina conceſſerit iuſsio.*

10 *Vt differētes iudices audire interpellantium allegationes, cogātur ab Epiſcopis hoc agere: & vt quādo in ſuſpicionem habuerint iudices pariter audiat cauſam, & ciuitatis epiſcopus &c.*

11 *De vſuris nauticis.*

12 *De interdictis collegijs hæreticorum.*

13 *De raptis mulieribus, quæ raptorib⁹ nubūt.*

14 *De collationibus, & alijs capitulis.*

15 *De ſanctiſsimis Epiſcopis, & Deo amabilibus, & reuerendiſsimis presbyteris, & clericis, & monachis.*

FINIS.

Rubricæ Iuris Canonici, Decretalium Libri I.

1 *DE ſumma trinitate, & fide catholica.*
2 *De conſtitutionibus.*
3 *De reſcriptis.*
4 *De conſuetudine.*
5 *De poſtulatione prælatorum.*
6 *De electione, & electi poteſtate.*
7 *De tranſlatione epiſcopi.*
8 *De authoritate, & vſu pallij.*
9 *De renunciatione.*
10 *De ſupplenda negligentia prælatorum.*
11 *De temporibus ordinationum, & qualitate ordinandorum.*
12 *De ſcrutinio in ordine faciendo.*
13 *De ordinatis ab epiſcopo, qui renuntiauit epiſcopatui.*
14 *De ætate, & qualitate, & ordine præficiendorum.*
15 *De ſacra vnctione.*
16 *De ſacramentis non iterandis.*
17 *De filijs presbyterorũ ordinandis, vel non.*
18 *De ſeruis non ordinandis, & eorum manumiſſione.*
19 *De obligatis ad ratiocinia ordinãdis vel nõ.*
20 *De corpore vitiatis ordinandis, vel non.*
21 *De bigamis non ordinandis.*
22 *De clericis peregrinis.*

23 De officio archidiaconi.
24 De officio archipresbyteri.
25 De officio primicerij.
26 De officio ſacriſtæ.
27 De officio cuſtodis.
28 De officio vicarij.
29 De officio, & poteſtate iudicis delegati.
30 De officio legati.
31 De officio iudicis ordinarij.
32 De officio iudicis.
33 De maioritate, & obedientia.
34 De treuga, & pace.
35 De pactis.
36 De traſactionibus.
37 De poſtulando.
38 De procuratoribus.
39 De ſyndico.
40 De ijs, quæ vi metúſve cauſa fiunt.
41 De in integrum reſtitutione.
42 De alienatione iudicij mutãdi cauſa facta.
43 De arbitris.

LIBRI II.

1 DE iudicijs.
2 De foro competenti.
3 De libelli oblatione.
4 De mutuis petitionibus.
5 De litis conteſtatione.
6 Vt lite nõ cõteſtata nõ procedatur ad teſtiũ receptionẽ, vel ad ſententiã diffinitiuam.

7 De

7 *De iuramento calumniæ.*

8 *De dilationibus.*

9 *De ferijs.*

10 *De ordine cognationum.*

11 *De plus petitionibus.*

12 *De cauſa poſſeſsionis & proprietatis.*

13 *De reſtitutione ſpoliatorum.*

14 *De dolo & contumacia.*

15 *De eo qui mittitur in poſſeſsionem cauſſa rei ſeruandæ.*

16 *Vt lite pendente nihil innouetur.*

17 *De ſequeſtratione poſſeſsionũ & fructuũ.*

18 *De confeſsis.*

19 *De probationibus.*

20 *De teſtibus, & atteſtationibus.*

21 *De teſtibus cogendis, vel non.*

22 *De fide inſtrumentorum.*

23 *De præſumptionibus.*

24 *De iureiurando.*

25 *De exceptionibus.*

26 *De præſcriptionibus.*

27 *De ſententia & re iudicata.*

28 *De appellationibus, & recuſationibus.*

29 *De clericis peregrinantibus.*

30 *De confirmatione vtili vel inutili.*

LIBRI III.

1 *DE vita & honeſtate clericorum.*

2 *De cohabitatione clerico. & mulierũ.*

3 *De clericis coniugatis.*

4 De clericis non reſidentibus in eccleſia, vel præbenda.
5 De præbendis & dignitatibus.
6 De clerico ægrotante, vel debilitato.
7 De inſtitutionibus.
8 De conceſsione præbendæ, & Eccleſiæ non vacantis.
9 Ne ſede vacante aliquid innouetur.
10 De ijs quæ fiũt à p̃lato ſine cõſenſu capituli.
11 De ijs quæ fiunt à maiori parte capituli.
12 Vt eccleſiaſtica beneficia ſine diminutione conferantur.
13 De rebus Eccleſiæ alienandis, vel non.
14 De precarijs.
15 De commodato.
16 De depoſito.
17 De emptione, & venditione.
18 De locato & conducto.
19 De rerum permutatione.
20 De feudis.
21 De pignoribus, & alijs cautionibus.
22 De fideiuſſoribus.
23 De ſolutionibus.
24 De donationibus.
25 De peculio clericorum.
26 De teſtamento, & vltimis voluntatibus.
27 De ſucceſsionibus ab inteſtato.
28 De ſepulturis.
29 De parochijs, & alienis parochianis.

De de

30 *De decimis, primitijs, & oblationibus.*
31 *De regularib⁹, & trãſeũtib⁹ ad religionẽ.*
32 *De conuerſione coniugatorum.*
33 *De conuerſione infidelium.*
34 *De voto, & voti redemptione.*
35 *De ſtatu monachorũ, & canonicorũ regu.*
36 *De religioſis domibus, vt epiſcopo ſint ſubiectæ.*
37 *De capellis monachorũ, & aliorũ religio.*
38 *De iure patronatus.*
39 *De cẽſib⁹, exactionib⁹, & ꝓcurationibus.*
40 *De conſecratione Eccleſiæ, vel altaris.*
41 *De celebratione miſſarum, & ſacramento Euchariſtiæ.*
42 *De baptiſmo, & eius effectu.*
43 *De presbytero non baptizato.*
44 *De cuſtodia Euchariſtiæ, Chriſmatis, & aliorum ſacramentorum.*
45 *De reliquijs, & veneratione ſanctorum.*
46 *De obſeruatione ieiuniorum.*
47 *De purificatione poſt partum.*
48 *De Eccleſijs ædificandis vel reparandis.*
49 *De immunitate Eccleſiarum, cœmeterij, & rerum ad eas pertinentium.*
50 *Ne clerici vel monachi ſecularibus nego-*

3 De clandeſtina deſponſatione.
4 De ſponſa duorum.
5 De cõditionibus appoſitis in deſponſatione, vel alijs contractibus.
6 Qui clerici vel vouentes matrimoniũ contrahere poſſunt.
7 De eo, qui duxit in matrimonium, quam polluit per adulterium.
8 De coniugio leproſorum.
9 De coniugio ſeruorum.
10 De natis ex libero ventre.
11 De cognatione ſpiritali.
12 De cognatione legali.
13 De eo, qui cognouit conſanguineam vxoris ſuæ, vel ſponſæ.
14 De conſanguinitate, & affinitate.
15 De frigidis, & malefic. & ĩpotẽtia coeũdi.
16 De matrimonio contracto contra interdictum Eccleſiæ.
17 Qui filij ſint legitimi.
18 Qui matrimonium accuſare poſſunt, vel contra illud teſtificari.
19 De diuortijs.
20 De donationibus inter virum, & vxorẽ, & de dote poſt diuortium reſtituenda.
21 De ſecundis nuptijs.

LIBRI V.

1 DE accuſationibus, inquiſitionibus, & denuntiationibus.

2 De ca

2 *De calumniatoribus.*
3 *De ſimonia: & ne aliquid pro ſpiritalibus exigatur, vel promittatur.*
4 *Ne prælati vices ſuas, vel eccleſias ſub annuo cenſu concedant.*
5 *De magiſtris: & ne aliquid exigatur pro licentia docendi.*
6 *De Iudæis, & Saracenis, & eorum ſeruis.*
7 *De hæreticis.*
8 *De ſchiſmaticis, & ordinatis ab eis.*
9 *De apoſtatis, & reiterantibus baptiſma.*
10 *De ijs, qui filios occidêrunt.*
11 *De infantibus, & languidis expoſitis.*
12 *De homicidio voluntario, vel caſuali.*
13 *De torneamentis.*
14 *De clericis pugnantibus in duello.*
15 *De ſagittarijs & baliſtarijs.*
16 *De adulterijs & ſtupro.*
17 *De raptoribus, incendiarijs, & violatoribus Eccleſiarum.*
18 *De furtis.*
19 *De vſuris.*
20 *De crimine falſi.*
21 *De ſortilegis.*
22 *De colluſione detegenda.*
23 *De delictis puerorum.*

27 *De clerico excommunicato, depoſito, vel interdicto miniſtrante.*
28 *De clerico non ordinato miniſtrante.*
29 *De clerico per ſaltum promoto.*
30 *De eo qui ordines furtiuè ſuſcepit.*
31 *De exceſsibus prælatorum, & ſubditorũ.*
32 *De noui operis nuntiatione.*
33 *De priuilegijs, & exceſsib⁹ priuilegiatorũ.*
34 *De purgatione canonica.*
35 *De purgatione vulgari.*
36 *De iniurijs, & damno dato.*
37 *De pœnis.*
38 *De pœnitentijs & remiſsionibus.*
39 *De ſententia excommunicationis, & ſuſpenſionis, & interdicti.*
40 *De verborum ſignificatione.*
41 *De regulis iuris.*

FINIS.

Rubricæ ſexti libri Decretalium.

LIBRI I.

1 *DE ſumma Trinit. & fide catholica.*
2 *De conſtitutionibus.*
3 *De reſcriptis.*
4 *De conſuetudine.*
5 *De poſtulatione prælatorum.*
6 *De electione, & electi poteſtate.*
7 *De renuntiatione.*
8 *De ſupplenda negligentia prælatorum.*

9 De

9 De temporibus ordinationum, & qualitate ordinandorum.
10 De ætate et qualitate, et ordine p̃ficiẽdorũ.
11 De filijs p̃sbyterorũ, et alijs illegitimè natis.
12 De Bigamis.
13 De officio vicarij.
14 De officio & poteſtate iudicis delegati.
15 De officio legati.
16 De officio ordinarij.
17 De maioritate & obedientia.
18 De pactis.
19 De procuratoribus.
20 De ijs quæ vi metúſve cauſa fiunt.
21 De reſtitutione in integrum.
22 De arbitris.

LIBRI II.

1 DE iudicijs.
2 De foro competenti.
3 De litis conteſtatione.
4 De iuramento calumniæ.
5 De reſtitutione ſpoliatorum.
6 De dolo & contumacia.
7 De eo qui mittitur in poſſeſsionem cauſa rei ſeruandæ.
8 Vt lite pendente nihil innouetur.
9 De confeſſis.

14 *De ſententia, & re iudicata.*
15 *De appellationibus.*

LIBRI III.

1 *DE vita & honeſtate clericorum.*
2 *De clericis coniugatis.*
3 *De clericis non reſidentibus in Eccleſia, vel præbenda.*
4 *De præbendis & dignitatibus.*
5 *De clerico ægrotante.*
6 *De inſtitutionibus.*
7 *De conceſſione præbendæ, & Eccleſiæ non vacantis.*
8 *Ne ſede vacante aliquid innouetur.*
9 *De rebus Eccleſiæ non alienandis.*
10 *De rerum permutatione.*
11 *De teſtamentis & vltimis voluntatibus.*
12 *De ſepulturis.*
13 *De decimis.*
14 *De regularib⁹ & trãſeũtib⁹ ad religionẽ.*
15 *De voto, & voti redemptione.*
16 *De ſtatu regularium.*
17 *De religioſis domibus.*
18 *De capellis monachorum.*
19 *De iure patronatus.*
20 *De cẽſibus, exactionib⁹, & ꝓcurationibus.*
21 *De conſecratione Eccleſiæ vel altaris.*
22 *De reliquijs, & veneratione ſanctorum.*
23 *De immunitate Eccleſiarum, cœmeteriorum, & aliorum locorum religioſorum.*

24 *Ne*

24 *Ne clerici vel monachi ſecularibus negotijs ſe immiſceant.*

LIBRI IIII.

1 *DE ſponſalibus, & matrimonijs.*
2 *De deſponſatione impuberum.*
3 *De cognatione ſpirituali.*

LIBRI V.

1 *DE accuſationibus, inquiſitionibus, & denuntiationibus.*
2 *De hæreticis.*
3 *De ſchiſmaticis.*
4 *De homicidio.*
5 *De vſuris.*
6 *De exceßibus prælatorum.*
7 *De priuilegijs.*
8 *De iniurijs, & damno dato.*
9 *De pœnis.*
10 *De pœnitentijs & remißionibus.*
11 *De ſententia excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti.*
12 *De verborum ſignificatione.*
13 *De regulis iuris.*

Rubricæ Clementinarum.

LIBRI I.

5 *De ſupplenda negligentia prælatorum.*
6 *De ætate & qualitate, & ordine præficiēdorum.*
7 *De officio vicarij.*
8 *De officio, & poteſtate iudicis delegati.*
9 *De officio ordinarij.*
10 *De procuratoribus.*
11 *De in integrum reſtitutione.*

LIBRI II.

1 *DE iudicijs.*
2 *De foro competenti.*
3 *De cauſa poſſeßionis & proprietatis.*
4 *De dolo & contumacia.*
5 *Vt lite pendente nihil innouetur.*
6 *De ſequeſtratione poſſeßionū & fructuū.*
7 *De probationibus.*
8 *De teſtibus.*
9 *De iureiurando.*
10 *De exceptionibus.*
11 *De ſententia & re iudicata.*
12 *De appellationibus.*

LIBRI III.

1 *DE vita & honeſtate clericorum.*
2 *De præbendis & dignitatibus.*
3 *De cōceß. præbēdæ, & eccleſiæ non vacātis.*
4 *De rebus eccleſiæ non alienandis.*
5 *De rerum permutatione.*
6 *De teſtamentis & vltimis voluntatibus.*
7 *De ſepulturis.*

8 De